

Enquesta de Relacions Veïnals i Convivència (2020)

Informe sobre la discriminació als barris de Barcelona

Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona

Direcció de Serveis de Drets de Ciutadania i Diversitat.

Ajuntament de Barcelona

Juliol de 2021

Enquesta de Relacions Veïnals i Convivència (2020). **Informe sobre la discriminació als barris de Barcelona**

Bellaterra, Juliol 2021

Equip de recerca:

Carlos González, Marta Murrià, Cristina Sobrino

Equip de suport tècnic:

Elisabet Queralt, Núria Ruiz

Índex

Presentació	3
I. Dades bàsiques. Mesura de la discriminació als barris	8
1. Índex global de discriminació als barris	8
2. Índex de discriminació als barris segons motius	9
3. Discriminació múltiple i interseccionalitat	14
II. Característiques de la discriminació als barris	20
4. Qui són els agents discriminadors, com discriminen i on s'exerceix la discriminació?	22
4.1. Agents discriminadors	22
4.2. Medis de discriminació	27
4.3. Localització de la discriminació	28
5. Tipus d'acció discriminadora	34
6. Conseqüències de la discriminació als barris	42
6.1. Costos psicològics de la discriminació als barris	42
6.2. Comunicació i infradenúncia de la discriminació als barris	47
III. Discriminació de les dones	54
IV. Identitat i etnicitat. Els altres interns i externs	59
7. Discriminacions per les idees polítiques i per l'ús de la llengua	59
8. Discriminacions per racisme i xenofòbia	63
Síntesi i conclusions	70

Presentació

L'Enquesta de Relacions veïnals i de Convivència (ECAMB), és una operació estadística que es realitza des de l'any 2017 amb l'objectiu principal de subministrar informació objectiva sobre l'estat de les relacions veïnals a Barcelona i a la seva metròpoli, partint de les experiències i de la població que viu i conviu en aquest territoris. Així, són les persones entrevistades (que són una mostra significativa de la població) les que informen de les vessants més positives (sociabilitats i solidaritats veïnes) i de les més negatives de la seva vida al barri (conflictes als blocs de pisos i processos d'exclusió relacional en forma de solitud relacional i discriminació).

L'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona, en tant que institució dedicada a la investigació social i territorial, ha estat l'encarregat del disseny i de la realització d'aquest estudi finançat per l'Àrea Metropolitana de Barcelona. L'ECAMB ha mantingut els seus objectius i estructura des de la seva primera edició, si bé ha anat incorporat alguns canvis tècnics i metodològics, per tal d'afinar progressivament els indicadors utilitzats, contribuint a la millora del coneixement i la seva transferència als organismes encarregats de la gestió de les situacions i problemàtiques que es tracten en l'estudi.

A més d'una eina per al coneixement de la realitat social i territorial, l'ECAMB va ser impulsada amb la voluntat de ser un instrument que servís a les preocupacions dels equips tècnics i polítics de les administracions, tant com a les de la població i de les entitats socials. La utilitat d'un estudi d'aquestes característiques va ser ràpidament entesa per la Direcció de Serveis de Drets de Ciutadania i Diversitat i l'Oficina per a la No Discriminació (OND) de l'Ajuntament de Barcelona, gràcies a la qual s'ha pogut millorar el registre i la caracterització de les experiències de discriminació a la ciutat, així com ampliar la mostra per tal de permetre un millor registre i tractament territorial dels resultats a nivell de districte.

Aspectes tècnics i metodològics

L'estructura de l'ECAMB permet la realització de molts tipus de tractaments i explotacions de la informació continguda en la seva base de dades. Tanmateix l'informe que segueix resulta de l'explotació dels resultats de l'enquesta relatius a la discriminació als barris de Barcelona. Convé així tenir en compte alguns elements de tipus metodològic i conceptual que de ben segur ajudaran a la lectura. Val a dir que la primera part de l'informe s'ocupa de la mesura de la discriminació als barris durant 2020, per tant el que interessa destacar aquí són sobretot les circumstàncies que tenen a veure amb els indicadors principals de l'enquesta.

En les seves primeres edicions, l'ECAMB s'aproximava a l'estudi de la discriminació a partir d'una sola pregunta, demanant a les persones entrevistades si recordaven haver estat menystingudes o discriminades durant l'any anterior. En cas afirmatiu es preguntava per quins

motius. Més que l'extensió de la discriminació, s'investigava la seva persistència en la memòria de la població i quin tipus de fets eren els més recordats.

Amb la col·laboració de la Direcció de Serveis de Drets de Ciutadania i Diversitat i l'Oficina per a la No Discriminació (OND) de l'Ajuntament de Barcelona es va ampliar el qüestionari i millorar la mesura de la discriminació. En comptes d'una sola pregunta, durant l'entrevista es preguntava a cada persona si l'any anterior havien experimentat fins a un total de 9 situacions discriminatòries diferents:

- Pel color de pell, ètnia o lloc de naixement
- Per l'orientació i identitat sexuals
- Pel fet de ser dona
- Per la seva ideologia política
- Per les seves creences religioses
- Per discapacitat
- Per estat de salut
- Per l'ús de la llengua
- Per la seva posició econòmica

La pregunta per cadascuna d'aquestes accions discriminadores contribueix a minimitzar l'oblit. Així, en comptes d'un indicador sobre el record espontani el que s'obté és un recompte de les experiències de discriminació que la població ha viscut i experimentat al seu barri. Això permet una anàlisi que opera a dos nivells:

- L'índex de discriminació als barris, que mesura la freqüència amb que incideixen sobre la població aquests 9 eixos de discriminació. Aquestes informacions es poden agrupar (índex global) o estudiar de manera independent, sempre tenint en compte les limitacions mostrals.
- La discriminació múltiple, basada en el recompte de quantes d'aquestes 9 situacions discriminatòries ha experimentat cada persona.

Complementant aquestes preguntes s'obté informació sobre les *característiques* de la discriminació als barris, relatives als actors que han exercit discriminació, com han actuat, on han passat aquestes situacions. També sobre les conseqüències de les experiències de discriminació tant a nivell individual en forma d'afectació emocional, com col·lectiva en forma de comunicació i denúncia. També s'estudia la percepció i l'opinió sobre la discriminació als barris, preguntant si al barri hi ha persones o grups de persones discriminades.

La coexistència de preguntes sobre la discriminació i les relacions veïnals en un mateix qüestionari permet incorporar com variables de creuament qüestions relatives al poblament i les relacions veïnals, característiques del barri i l'existència de problemes socials. Sense oblidar les possibilitats d'implementar una òptica territorial, i perspectives de gènere i edat a través de les variables demogràfiques bàsiques en el tractament de la informació.

Fitxa tècnica

ÀMBIT TERRITORIAL

Àrea Metropolitana de Barcelona i ciutat de Barcelona.

UNIVERS

Població de 16 anys i més, resident als 36 municipis de l'AMB i als 10 districtes de la capital.

GRANDÀRIA DE LA MOSTRA I ERROR MOSTRAL

Al conjunt de l'AMB s'han realitzat 5.437 entrevistes, de les quals 4.043 a Barcelona. Per a un nivell de confiança del 95% el marge d'error per al conjunt de Barcelona és del $\pm 1,54\%$ i queda per sota del 5% als districtes:

Estrat mostral	Persones de 16 i més anys (Padró d'habitants 2019)	Mostra efectiva (Persones de 16 i més anys)	Error mostral població 16 i més anys (p=q=50% i N. Conf. 95%)
<i>Ciutat Vella</i>	92.100	397	4,91%
<i>L'Eixample</i>	23.5308	408	4,85%
<i>Sants-Montjuïc</i>	16.1255	409	4,85%
<i>Les Corts</i>	70.937	406	4,85%
<i>Sarrià-Sant Gervasi</i>	124.184	405	4,87%
<i>Gràcia</i>	106.172	401	4,89%
<i>Horta-Guinardó</i>	148.979	401	4,89%
<i>Nou Barris</i>	146.471	402	4,89%
<i>Sant Andreu</i>	128.535	407	4,86%
<i>Sant Martí</i>	204.382	407	4,86%
Barcelona	1.418.323	4.043	1,54%

PONDERACIÓ

En funció de la població objectiu real segons el Padró municipal, tenint en compte l'estrat territorial, els grups d'edat i el sexe, i per altra banda considerant la població nascuda a l'estranger per estrat territorial.

METODOLOGIA

La recollida de la informació s'ha realitzat principalment mitjançant entrevistes telefòniques assistides per ordinador (CATI). De forma complementària i per tal d'assolir la representació dels segments de població de més difícil accés (en particular la població jove i aquella nascuda a l'estranger), s'han dut a terme entrevistes personals assistides a peu de carrer (CAPI).

DATA DE REALITZACIÓ

Del 29 d'octubre al 23 de desembre de 2020. Realitzat per GESOP.

Estructura de l'informe

L'informe que es presenta conté l'explotació de resultats de l'Enquesta de Relacions Veïnals i Convivència en la seva edició de l'any 2020 relatiu a la discriminació als barris de Barcelona. S'estructura en dues parts, la primera de les quals orientada a explorar el conjunt d'experiències de discriminació que han incidit sobre la població de Barcelona. En un primer apartat s'exposen els principals indicadors de mesura a nivell global, segons els diferents motius o eixos de discriminació i la discriminació múltiple. Un segon apartat s'ocupa de les característiques de la discriminació als barris, amb un capítol que aporta informació sobre qui exerceix discriminació (agents discriminadors), a través de quins medis (presencials o no) i en quins espais o localitzacions operen. Un segon capítol està dedicat a explorar quines formes adopten les accions discriminadores (tracte diferencial, insults, amenaces agressions) i quina és la seva incidència en la població. Aquest apartat clou amb un capítol dedicat a estudiar les conseqüències de la discriminació suara esmentades: l'afectació psicològica i la denúncia.

En un segon apartat s'abandona aquesta perspectiva global per examinar els quatre motius de discriminació més freqüents: la discriminació de les dones, per ideologia política, ús de la llengua i les expressions del racisme i la xenofòbia.

PRIMERA PART. Les experiències de discriminació als barris de Barcelona

I. Dades bàsiques. Mesura de la discriminació als barris

1. Índex global de discriminació als barris

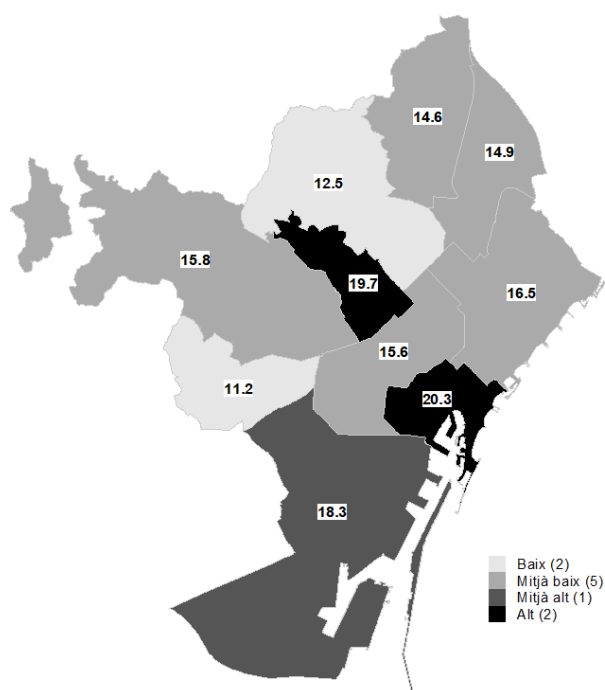
Entre els principals objectius de l'ECAMB està la construcció dels índexs de discriminació, els quals mesuren la proporció de persones majors de 16 anys que han estat sotmeses a un tracte de menyspreu o a algun altre tipus de relació discriminatòria al seu barri de residència. Es tracta d'un indicador global que calcula el percentatge de persones sotmeses a actes discriminatoris respecte el total de la població, siguin quines siguin les raons que han servit de motiu a aquestes accions o el nombre de vegades que han patit aquestes situacions.

D'acord amb els resultats de l'ECAMB, **el 16% de la població barcelonina ha estat subjecta a alguna forma de discriminació durant l'any 2020**. Pràcticament, doncs, són una de cada sis de les persones adultes residents a Barcelona.

Com es pot veure al mapa 1, les accions discriminatòries estan presents a tota la ciutat, així i tot l'anàlisi segons el districte de residència de la població permet comprovar que **la proporció de persones que han experimentat alguna acció discriminatòria ha estat major a Ciutat Vella (20,3%), a Gràcia (19,7%) i a Sants-Montjuïc (18,3%)**. En canvi, aquestes mateixes proporcions han quedat per sota la mitjana barcelonina als districtes de Sant Andreu (14,9%) i Nou Barris (14,6%), sent als barris d'Horta-Guinardó (12,5%) i de Les Corts (11,2%) on menys persones residents han experimentat una acció discriminatòria.

Mapa 1. Índex de discriminació als barris segons districte de residència. BCN, 2020

Districtes	%
I. Ciutat Vella	20,3%
II. L'Eixample	15,6%
III. Sants-Montjuïc	18,3%
IV. Les Corts	11,2%
V. Sarrià-Sant Gervasi	15,8%
VI. Gràcia	19,7%
VII. Horta-Guinardó	12,5%
VIII. Nou Barris	14,6%
IX. Sant Andreu	14,9%
X. Sant Martí	16,5%
Barcelona	16,0%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

2. Índex de discriminació als barris segons motius

L'índex global ha permès examinar la quantitat de persones a les que els hi ha sobrevingut una experiència de discriminació al seu barri de residència i també com s'han acabat distribuint aquestes situacions als districtes de la ciutat. Tanmateix l'índex global és una mesura massa genèrica com per a permetre un estudi prou acurat de les diferents situacions viscudes per la població barcelonina. És per això que en aquest segon apartat es presenta la *proporció de persones que han estat objecte i han experimentat cadascun dels nou tipus d'accions discriminadores estudiades per l'ECAMB*.

Abans d'exposar aquests resultats cal fer un comentari previ, relatiu a la discriminació de les dones. En efecte, els índexs de discriminació calculen la proporció de persones majors de 16 anys que han estat sotmeses a una relació discriminatòria. Malgrat tot, les accions contra les dones únicament les poden afectar a elles. En conseqüència, i en aquest darrer cas, els índexs s'han calculat considerant únicament a aquelles persones que poden haver patit aquesta forma de discriminació: les que en el context de l'entrevista s'han definit com a dones.

Dit això, a la taula 1 es presenten els índexs de discriminació segons motiu. En primer lloc, s'observa com **el 7,7% de les barcelonines afirmen que han experimentat alguna forma de discriminació al seu barri de residència pel sol fet de ser dones**. En segon lloc, **el 6,9% de totes les persones entrevistades manifesten que han estat discriminades amb motiu de la seva ideologia política i el 6,9% de la llengua que utilitzen**.

El doble comentari precedent no només posa de manifest i emfatitza la discriminació que experimenten les dones en el seu dia a dia, sinó que també permet veure com en l'actual context s'estaria produint una certa tibantor en la convivència entre grups amb distintes ideologies polítiques i on també tenen una especial rellevància els marcadors de pertinença ètnica-cultural (sobretot pel que fa a l'ús de la llengua). En comparació, la resta de motius de discriminació han afectat a un menor nombre de persones, si bé amb diferències d'acord amb l'edat, el gènere i el país de naixement de la població.

Taula 1. Índex de discriminació als barris segons motiu. BCN, 2020

Motius	Índex (%)
<i>Pel fet de ser dona*</i>	7,7%
<i>Per les seves idees polítiques</i>	6,9%
<i>Per la llengua que parla</i>	6,1%
<i>Pel seu color de pell, origen ètnic o nacional</i>	3,4%
<i>Per la seva posició socioeconòmica</i>	2,0%
<i>Per les seves creences religioses</i>	1,6%
<i>Pel seu estat de salut</i>	0,9%
<i>Per la seva orientació o identitat sexual</i>	0,9%
<i>Pel fet de tenir una discapacitat</i>	0,5%
<i>Altres motius de discriminació</i>	1,3%

* Nota: El percentatge es calcula sobre el total de dones residents a Barcelona majors de 16 anys,
Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Tal i com es pot comprovar a la taula anterior, a més de les ja citades, algunes de les persones entrevistades expliquen que han estat sotmeses a altres formes de discriminació al seu barri, a més dels nou motius estudiats en el marc de l'enquesta. Són l'1,3% de la població barcelonina. Val a dir que aquestes persones han expressat una àmplia diversitat de motius de discriminació diferents el que impossibilita la generalització de resultats i el tractament estadístic de les dades. És per aquest motiu que a continuació s'examinaran aquestes respostes en base a una lectura qualitativa de les mateixes, en el benentès que aquest tractament tindrà només caràcter informatiu i els resultats s'hauran de prendre amb una especial prudència. Això no obstant, l'interessant d'aquesta lectura és que permetrà posar de manifest altres àmbits de la convivència quotidiana als barris de Barcelona en base als quals es fonamenta el distanciament social quan no l'exclusió de determinades persones i col·lectius.

En primer lloc, s'han comptabilitzat fins a un total de 9 casos on les persones entrevistades expliquen que han rebut un tracte discriminatori en resposta a intervencions que tenien com a objectiu afavorir la solidaritat i l'ajuda mútua al barri. Són persones que s'han vist exposades a reaccions adverses, en alguns casos hostils, a conseqüència d'iniciatives puntuals de caràcter personal però també davant d'accions organitzades de caràcter col·lectiu:

- En la primera situació està una dona de 41 anys de Sants-Montjuïc que respecte la seva experiència de discriminació explica que: "Per ajudar al civisme del barri acabes rebent". És un cas similar al d'una altra dona de 45 anys resident a Ciutat Vella la qual afirma haver rebut insults i amenaces: "Per robatoris i intentar avisar a altres". En total s'han comptabilitzat 5 d'aquests casos a Barcelona durant l'any 2020.
- 4 persones refereixen haver rebut un tracte discriminatori amb motiu de la seva implicació en accions socials col·lectives. Un home de 49 anys resident a Horta-Guinardó explica haver experimentat discriminació al seu barri: "Per haver participat en una recollida col·lectiva de signatures per tal d'aconseguir una adaptació al barri per a l'accessibilitat de les persones minusvàlides". Una dona de 54 anys resident a Sants-Montjuïc afirma haver rebut un tracte de menyspreu i discriminatori: "Per defensar una porta en un desnonament". En un cas s'explica com l'acció discriminadora no s'exerceix tan sols presencialment, sinó també fent ús de les xarxes socials. Així, una dona de 55 anys resident a Sant Andreu explica com, amb motiu de la seva participació en una associació de veïns, ha vist que: "Han compartit les seves dades personals per les xarxes socials (nom, cognom,...) des d'una associació que ha manifestat obertament que les persones marroquines (o despectivament *moros*) no són persones benvingudes al barri".

En segon lloc, d'acord amb els resultats de l'estudi, també s'han produït accions discriminatòries al voltant de la tinença d'animals de companyia, de les aparences i la forma de vestir així com també, en menor mesura, l'edatisme. Val a dir també que, atesa la situació d'excepcionalitat de l'any 2020, fins a 5 persones han reportat situacions de discriminació associades a la pandèmia per COVID-19, incloent el cas d'un home de 23 anys resident a Sants-Montjuïc que explica com li: "Van posar un cartell que si era sanitari marxés del bloc".

Un cop exposats els *altres* motius de discriminació, es reprendrà l'estudi dels nou índexs de discriminació considerant el seu pes en termes poblacionals, en el benentès que l'anàlisi per gènere, grups d'edat i país de naixement permet obtenir una imatge més precisa dels patrons de discriminació als barris de la ciutat de Barcelona, així com identificar possibles diferències en l'exposició de diferents segments de la població. És amb aquests objectius que a continuació es presenta la desagregació dels índexs segons les principals variables de creuament.

- En concret, a la taula 2 es pot apreciar com els motius de discriminació més citats en homes han tingut a veure amb l'ús de la llengua i amb les idees polítiques (respectivament, 6,8% i 6,3%). Per contra, en dones el motiu de discriminació més esmentat ha resultat del sexisme (són el 7,7% de les persones que s'han definit com a dones); també s'han reportat més situacions de discriminació per idees polítiques (7,5%) que no pas per l'ús de la llengua (5,5%). Igualment convé destacar el major pes de les discriminacions per motius racistes i xenòfobs en homes que en dones, si bé les proves realitzades no permeten afirmar que aquestes diferències siguin estadísticament significatives (3,9% i el 3,0% pel que fa al color de pell, ètnia o lloc de naixement; l'1,7% i l'1,4% per les creences religioses).
- A la taula 3 es comprova la importància que exerceix l'edat en els patrons de discriminació observats a la ciutat de Barcelona. Així es pot apreciar com, en general, els índexs de discriminació disminueixen a mesura que ho fa l'edat, amb les soles excepcions de les persones que han estat discriminades pel fet de tenir una discapacitat o per motius de salut, situacions en què les diferències relatives a l'edat de les persones afectades són menors i sembla més localitzada en els grups d'edat adulta.

Dit això, una primera qüestió a destacar és la importància de les discriminacions per motius de gènere i d'orientació sexual entre els segments de població més jove. Així, el 26,8% de les barcelonines que tenen entre 16 i 29 anys expliquen com han experimentat alguna forma de discriminació al seu barri pel sol fet de ser dones. És un índex que triplica el de la població femenina de 30 a 44 anys (7,4%). D'igual forma, les discriminacions per orientació o identitat sexual han afectat al 2,5% de la població barcelonina més jove, amb un índex que duplica el del següent grup d'edat (0,9%). Com s'ha dit, aquests índexs disminueixen entre la resta de grups d'edat, per tant aquestes accions discriminatòries afectarien sobretot les maneres de viure la identitat de gènere i la sexualitat dels segments de població més jove.

En segon terme, si bé la població jove també ha estat la més afectada per la resta de motius de discriminació, en canvi les diferències amb els grups de població en edat adulta han estat força menors. Així, tant el racisme i la xenofòbia com la discriminació per motius econòmics tenen també molta rellevància entre el conjunt de població adulta.

- A la taula 4 es presenten els resultats en funció del lloc de naixement de les persones que han estat sotmeses a una acció discriminadora. Allà s'aprecia com les persones nascudes

fora d'Espanya han estat les més afectades per discriminacions de caire racista i xenòfob, així com també amb motiu de la seva situació socioeconòmica. El 9,3% de la població barcelonina nascuda a l'estranger explica que ha experimentat un tracte discriminatori o mostres de menyspreu al seu barri de residència amb motiu del seu color de pell, origen ètnic o lloc de naixement. El 4,2% ha experimentat alguna forma de discriminació amb motiu de la seva situació econòmica i el 3,4% amb motiu de les seves creences religioses. Val a dir que en aquests dos casos els índex tripliquen els de la població nascuda a Catalunya i Espanya (1,1% i 0,9% respectivament).

La discriminació per idioma també ha estat un motiu de discriminació molt esmentat entre les persones nascudes a l'estranger (7,2%), si bé aquest motiu de discriminació també està força estès entre la població nascuda a Espanya i a Catalunya (5,6%). Tot això ens permet constatar les dificultats que s'estaria trobant almenys una part del contingent de població barcelonina arribada de l'estranger a l'hora de ser socialment integrada al seu barri de residència sense patir exclusió.

Taula 2. Índex de discriminació als barris segons motiu i gènere. BCN, 2020

Motius	Homes	Dones	Total
<i>Pel seu color de pell, origen ètnic o lloc naixement</i>	3,9%	3,0%	3,4%
<i>Per la seva orientació o identitat sexual</i>	1,1%	0,7%	0,9%
<i>Pel fet de ser dona*</i>	-	7,7%	7,7%
<i>Per les seves idees polítiques</i>	6,3%	7,5%	6,9%
<i>Per les seves creences religioses</i>	1,7%	1,4%	1,6%
<i>Pel fet de tenir una discapacitat</i>	0,4%	0,6%	0,5%
<i>Pel seu estat de salut</i>	0,6%	1,1%	0,9%
<i>Per la llengua que parla</i>	6,8%	5,5%	6,1%
<i>Per la seva posició socioeconòmica</i>	1,8%	2,2%	2,0%

* Nota: El percentatge es calcula sobre el total de dones residents a Barcelona majors de 16 anys,

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Taula 3. Índex de discriminació als barris segons motiu i edat. BCN, 2020

Motius	16-29 anys	30-44 anys	45-64 anys	65 i més anys	Total
<i>Pel seu color de pell, origen ètnic o nacional</i>	5,8%	5,1%	3,1%	0,1%	3,4%
<i>Per la seva orientació o identitat sexual</i>	2,5%	0,9%	0,5%	0,2%	0,9%
<i>Pel fet de ser dona*</i>	26,8%	7,4%	3,5%	1,0%	7,7%
<i>Per les seves idees polítiques</i>	10,2%	7,5%	6,9%	4,1%	6,9%
<i>Per les seves creences religioses</i>	2,8%	2,2%	1,3%	0,3%	1,6%
<i>Pel fet de tenir una discapacitat</i>	0,2%	0,8%	0,8%	0,2%	0,5%
<i>Pel seu estat de salut</i>	1,2%	1,2%	1,0%	0,3%	0,9%
<i>Per la llengua que parla</i>	8,6%	7,3%	6,5%	2,3%	6,1%
<i>Per la seva posició socioeconòmica</i>	3,4%	2,9%	1,9%	0,1%	2,0%

* Nota: El percentatge es calcula sobre el total de dones residents a Barcelona majors de 16 anys,

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Taula 4. Índex de discriminació als barris segons motiu i lloc de naixement. BCN, 2020

Motius	Espanya	Fora Espanya	Total
<i>Pel seu color de pell, origen ètnic o nacional</i>	1,1%	9,3%	3,4%
<i>Per la seva orientació o identitat sexual</i>	0,8%	1,2%	0,9%
<i>Pel fet de ser dona*</i>	7,8%	7,4%	7,7%
<i>Per les seves idees polítiques</i>	7,4%	5,7%	6,9%
<i>Per les seves creences religioses</i>	0,9%	3,4%	1,6%
<i>Pel fet de tenir una discapacitat</i>	0,6%	0,3%	0,5%
<i>Pel seu estat de salut</i>	0,9%	0,9%	0,9%
<i>Per la llengua que parla</i>	5,6%	7,2%	6,1%
<i>Per la seva posició socioeconòmica</i>	1,1%	4,2%	2,0%

* Nota: El percentatge es calcula sobre el total de dones residents a Barcelona majors de 16 anys,

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

A continuació es presenten els índexs des d'una perspectiva territorial per districtes. Un cop més cal recordar que aquest treball es basa en una mostra i que la població de referència és petita en alguns dels supòsits estudiats, com ho són la discriminació per motiu d'estat de salut, discapacitat així com de l'orientació i identitat sexuals. Quant a les anàlisis realitzades, aquestes només ens permeten afirmar l'existència d'una influència territorial que és estadísticament significativa quant a les discriminacions de caire racista i xenòfob¹. Els comentaris que segueixen tindran això en compte, destacant en cada cas aquells districtes els índexs dels quals s'allunyen sensiblement de la mitjana de la ciutat.

- Pel que fa a la discriminació per motiu del color de pell, origen ètnic o naixement és Ciutat Vella el districte amb més població afectada (el 8,7%). En l'altre extrem, els índexs han quedat significativament per sota els del conjunt de Barcelona a Les Corts (0,7%), Horta-Guinardó (1,7%), Gràcia (1,8%) i Sarrià-Sant Gervasi (2,6%).
- Anteriorment s'ha mostrat com, a més d'expressions de racisme i de xenofòbia, la població barcelonina nascuda fora d'Espanya també presenta uns majors índexs de discriminació amb motiu de les seves creences religioses, ús de la llengua i estatus socioeconòmic. Lògicament doncs, en totes aquestes situacions és Ciutat Vella el districte que concentra una major proporció de persones afectades. Val a dir però que la proporció de persones discriminades per aquests motius també ha estat elevada a Sants-Montjuïc, i a Nou Barris en relació a les discriminacions associades a la situació socioeconòmica de la població.
- Finalment, els índexs de discriminació amb motiu de les idees polítiques i la llengua també han estat elevats tant a Gràcia com a Sarrià-Sant Gervasi.

¹. Per a una mostra de 4.043 persones, $P < ,01$

Taula 5. Índex de discriminació als barris segons motiu i districte de residència. BCN, 2020

Motius	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Total
<i>Color pell, origen ètnic o de naix.</i>	8,7%	3,4%	3,6%	0,7%	2,6%	1,8%	1,7%	3,8%	3,3%	4,0%	3,4%
<i>Orientació o identitat sexual</i>	1,0%	2,1%	1,0%	--	0,5%	1,3%	1,2%	0,2%	0,3%	0,2%	0,9%
<i>Pel fet de ser dona*</i>	8,4%	8,8%	7,6%	7,9%	6,7%	12,1%	6,0%	6,1%	6,8%	7,4%	7,7%
<i>Idees polítiques</i>	4,4%	7,2%	8,3%	5,3%	7,7%	8,0%	6,6%	5,9%	6,5%	7,5%	6,9%
<i>Creences religioses</i>	3,1%	1,3%	2,3%	1,1%	1,8%	1,2%	1,1%	1,5%	1,1%	1,6%	1,6%
<i>Pel fet de tenir una discapacitat</i>	1,2%	0,2%	0,6%	0,6%	0,2%	0,9%	0,2%	0,9%	--	0,6%	0,5%
<i>Pel seu estat de salut</i>	2,5%	0,7%	0,9%	0,5%	0,3%	1,8%	0,6%	1,1%	0,7%	0,6%	0,9%
<i>Per la llengua que parla</i>	8,2%	6,5%	7,4%	5,0%	7,5%	6,6%	4,2%	5,2%	3,7%	6,3%	6,1%
<i>Per la posició socioeconòmica</i>	3,1%	2,4%	2,7%	0,5%	1,2%	2,2%	1,0%	2,8%	1,8%	1,8%	2,0%

* Nota: El percentatge es calcula sobre el total de dones residents a Barcelona majors de 16 anys,

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

3. Discriminació múltiple i interseccionalitat

Una persona pot haver estat discriminada per més d'una raó, circumstància que podria ser deguda a l'atzar però també respondre a regularitats empíricament observables. Això es dona quan aquestes situacions afecten a determinats grups de població i persones que per motiu de gènere, edat o qualsevol altre característica física o sociocultural semblarien comptar amb "els atributs necessaris" per a ser socialment excloses o discriminades de manera reiterada.

Anomenem *discriminació múltiple* al fet que es produeix quan una mateixa persona ha estat discriminada per més d'un motiu diferent.

En aquest apartat es proposa estudiar aquest fenomen a Barcelona, explorant quantes formes de discriminació diferents ha experimentat la població barcelonina al llarg d'un any. A més de conèixer la distribució (expressada en percentatges), resulta d'utilitat mesurar *la incidència individual d'aquestes situacions*. Això implica l'ús de ràtios que calculen la mitjana de motius de discriminació experimentats per cada persona o segment de població.

El primer a considerar és la tendència global. A la taula 6 es pot comprovar així com teòricament cada persona discriminada ho ha estat a conseqüència d'1,73 motius diferents (siguin quins siguin aquests motius). Lògicament aquest és un valor mitjà el qual s'explica perquè al llarg de 2020 únicament el 55,1% de la població barcelonina discriminada ho ha estat per un sol motiu. Una de cada quatre d'aquestes persones (el 26,9%) han estat sotmeses a discriminació per dos motius diferents i una de cada deu (11,5%) per tres motius. De la seva part, arriben al 6,5% les persones que afirmen haver estat discriminades al seu barri per 4 o més motius diferents. A la vista d'aquests resultats resulta lògic, doncs, que la ràtio de discriminació múltiple estigui més a prop d'una mitjana de dos motius de discriminació diferents per persona que de discriminacions estrictament atribuïbles a una sola circumstància o motiu.

En segon lloc, a la mateixa taula s'ofereixen tant la ràtio com la distribució dels motius de discriminació en funció dels principals atributs demogràfics de la població. Allà es pot comprovar com aquesta ràtio de discriminació múltiple supera els 1,73 motius de mitjana obtinguts al conjunt de Barcelona i se situa en 1,89 motius entre la població barcelonina nascuda fora d'Espanya i en 1,83 entre la població amb edats compreses entre els 30 i els 44 anys d'edat.

En efecte, el 10,8% de la població barcelonina nascuda a l'estranger afirma que durant el 2020 van ser víctimes de discriminació al seu barri de residència per 4 o més motius diferents. Així doncs, si l'examen dels índexs de discriminació permetia apreciar com un percentatge significatiu de població nascuda a l'estranger havia experimentat discriminació per motius racistes, religiosos, lingüístics i socioeconòmics, les ràtios de discriminació múltiple mostren que aquestes situacions no serien mútuament excloents.

Quant a la població de 30 a 44 anys, són el 45% de les persones discriminades en aquest grup d'edat les que afirmen que ho han estat per dos o tres motius diferents (el 29,3% i el 14% respectivament). Considerant que una part de la població barcelonina nascuda a l'estranger pertany també a aquest grup d'edat, a més del racisme i de la xenofòbia, l'examen dels índexs ja mostrava la importància que també adquirien en aquest grup d'edat les discriminacions a les dones, així com per motiu d'ideologia política i llengua.

A la banda contrària, la discriminació múltiple és un fet menys freqüent i afecta en menor mesura a la gent gran. La ràtio ha resultat en una mitjana d'1,42 motius entre les persones de 65 i més anys. El 65,2% d'aquestes persones han estat discriminades per una sola raó i el 28,8% per dues. En comparació amb la resta de grups d'edat, són moltes menys les persones que han estat sotmeses a discriminació per 3 o més motius diferents.

Taula 6. Motius de discriminació i ràtio de discriminació múltiple segons sociodemogràfiques. BCN, 2020

	1 motiu	2 motius	3 motius	4 o més	Total	Ràtio mitjana
Gènere						
Home	53,7%	27,8%	12,3%	6,2%	100,0%	1,75
Dona	56,0%	26,4%	10,9%	6,8%	100,0%	1,72
Edat						
16-29 anys	57,1%	25,8%	9,9%	7,2%	100,0%	1,73
30-44 anys	49,4%	29,3%	14,0%	7,3%	100,0%	1,83
45-64 anys	55,4%	25,0%	12,6%	7,0%	100,0%	1,74
65 i més anys	65,2%	28,8%	5,3%	0,8%	100,0%	1,42
Lloc de naixement						
Espanya	57,7%	27,1%	10,9%	4,3%	100,0%	1,65
Fora Espanya	50,1%	26,6%	12,5%	10,8%	100,0%	1,89
Barcelona	55,1%	26,9%	11,5%	6,5%	100,0%	1,73

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Les dades precedents han permès apreciar com una part de les diferències que s'observen tant en els motius com en les ràtios de discriminació múltiple poden venir donades com una resposta no a una, sinó a un conjunt de característiques de la població les quals s'associen amb estereotips negatius. És més, d'ençà els treballs de Kimberlé Williams Crenshaw (1989)² sabem que una persona pot sofrir exclusió i formes de discriminació múltiple que es combinen de manera específica per la seva pertinença no a una sinó a múltiples categories socials.

Amb la noció d'*interseccionalitat* es fa referència al fet que *sovint la discriminació múltiple no resulta de la suma d'accions discriminadores diferents*, sinó que és la pertinença a distintes categories socioculturals o la presència de diferents atributs físics els que actuen com a marcadors per a *una acció discriminadora específica que s'exerceix combinant diversos motius*.

Pel que s'acaba d'exposar, s'ha optat per començar a explorar la possible interseccionalitat en les discriminacions reportades per la població de Barcelona mitjançant una anàlisi de correlacions. El resultat final s'exposa a la figura 1 en forma de gràfic de correlacions, el qual s'ha codificat per colors. Les columnes recullen tant el nombre com els tipus de discriminacions. A més de les variables anteriors, les files també inclouen les principals variables demogràfiques. L'objectiu és examinar les interaccions que s'estableixen tant entre els diferents tipus de discriminació com amb les característiques de la població. Per facilitar-ne la lectura, les correlacions positives són en vermell i les negatives en gris. La intensitat dels colors està en funció dels valors r de la correlació.

Els resultats han estat els següents:

- En primer lloc es pot apreciar com, si bé la discriminació múltiple pot donar-se en qualsevol tipus de situació i circumstància, l'associació més alta es produeix per motiu de la posició socioeconòmica. Així doncs, malgrat a Barcelona els índexs de discriminació per motius socioeconòmics són relativament baixos (2%), aquests resultats mostren com la discriminació múltiple s'associa nominalment amb l'estatus socioeconòmic, sent així un fenomen més probable entre aquelles persones excloses econòmicament.
- En segon lloc, també s'observa una relació entre la discriminació múltiple amb el color de pell, l'origen ètnic i el lloc de naixement de les persones, amb les seves creences religioses i amb la llengua que utilitzen. Aquests diferents motius de discriminació també mantenen relacions recíproques entre ells tota vegada que, si també es consideren les categories demogràfiques, s'observarà una relació feble però significativa entre aquestes variables amb el lloc de naixement i l'edat de la població. Amb tot, des l'òptica de la interseccionalitat, el que resulta sens dubte més interessant és constatar com tots aquests motius i atributs demogràfics també estan correlacionats amb les discriminacions per motiu socioeconòmic. Així doncs, si bé pertànyer a un grup pobre no és condició necessària per experimentar discriminacions racistes i xenòfobes, els resultats indiquen

². Crenshaw, K. 1989. "Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics". *University of Chicago Legal Forum*, 139–168.

s'està produint una forma d'exclusió social i econòmica molt específica, la qual estaria afectant molt particularment a una part de la població barcelonina adulta nascuda a l'estranger.

- En tercer lloc, s'ha vist que l'ús de la llengua ha estat citat com a motiu de discriminació entre la població barcelonina nascuda a l'estranger. Amb tot aquests mateixos resultats també mostren una correlació encara major entre aquest motiu de discriminació i la ideologia política, el que es pot considerar un reflex de la importància que estarien tenint els processos de definició de la identitat i de la pertinença nacionals en la convivència als barris de Barcelona. A més a més, d'acord amb les dades obtingudes, es pot apreciar com aquests processos interpel·len molt especialment als segments de població més jove, un *patró generacional* que podria indicar “...un canvi envers la percepció de la diversitat cultural (que, per altra banda, sempre ha existit) i la seva importància política.” (Clua, 2019:37)³.
- En quart lloc, com era raonable esperar, hi ha una associació entre les discriminacions per motius de discapacitat i d'estat de salut, si bé de nou la relació que potser resulta més rellevant és la que existeix entre l'estat de salut i la discriminació per motius econòmics. Es tracta d'una intersecció entre dos àmbits que perfilen una situació d'exclusió social molt particular: aquella que afecta algunes persones que, amb motiu del seu mal estat de salut, tenen dificultats per assegurar-se uns ingressos econòmics adequats (ja sigui per problemes a l'hora de trobar feina, per la necessitat de destinar una part important dels seus ingressos a despeses bàsiques i de salut o per qualsevol altra causa).
- Finalment, també s'aprecia una relació entre les discriminacions per motius d'orientació sexual i de gènere. Ara bé, si en les primeres s'observa una relació moderada tot i que significativa amb les discriminacions per motius econòmics, en les segones les associacions més fortes es produeixen respecte de l'edat i del fet de definir-se com a dona. Així doncs, des d'una òptica interseccional aquests resultats permeten comprovar, d'una banda, la interacció entre l'estatus socioeconòmic amb les pràctiques i les orientacions sexuals no heteronormatives que, tal i com es veu a la figura 1, reforçaria l'exclusió social de les persones menys benestants. D'altra banda, l'existència d'un component generacional en les discriminacions masclistes sembla indicatiu d'una major consciència i voluntat d'afirmació de les dones més joves davant d'aquestes ideologies i sistemes de relació de gènere.

Abans de continuar, cal dir que aquesta anàlisi és tan sols una primera aproximació a la qüestió de la interseccionalitat en la discriminació als barris de Barcelona. El disseny d'intervencions i de polítiques interseccionals precisa d'estudis addicionals que, tot fent ús de tècniques estadístiques avançades (com l'anàlisi de classes latents o models multinivell), vagin més enllà

³. Clua i Fainé, M. (2018). “Una proposta d'interpretació del nacionalisme des de l'antropologia”. *Quaderns-e*, 34(2), 28-44. Consultat a: <https://raco.cat/index.php/QuadernsICA/article/view/292821/381248>.

de l'examen d'associació entre variables, identificant *interaccions causals* entre elles i establint perfils personals de discriminació en funció de les situacions que experimenten aquestes persones⁴. No obstant això, l'anàlisi de correlacions ha permès veure que en els processos de discriminació als barris es produeixen associacions significatives entre motius diversos. Les discriminacions múltiples podrien, per tant, no ser fenòmens acumulatius sinó indicatius de l'exclusió de persones i de col·lectius de població específics.

Figura 1. Mapa de correlacions: discriminació múltiple i motius de discriminació. BCN, 2020

	Número discrimin...	Socioeconòmica	Color pell, ètnia	Creences religioses	Llengua	Ideologia política	Estat salut	Discapacitat	Orientació sexual	Pel fet de ser dona
Número discrimin.		0,51	0,43	0,43	0,36	0,30	0,30	0,19	0,23	0,11
Socioeconòmica	0,51		0,36	0,26	0,22	0,17	0,19	0,13	0,19	0,10
Color pell, ètnia	0,43	0,36		0,30	0,32	0,16	0,08	0,03	0,09	0,13
Creences religioses	0,43	0,26	0,30		0,17	0,21	0,09	0,13	0,08	0,04
Llengua	0,36	0,22	0,32	0,17		0,39	0,07	0,06	0,10	0,08
Ideologia política	0,30	0,17	0,16	0,21	0,39		0,11	0,06	0,08	0,17
Estat salut	0,30	0,19	0,08	0,09	0,07	0,11		0,41	0,01	0,15
Discapacitat	0,19	0,13	0,03	0,13	0,06	0,06	0,41		-0,01	0,00
Orientació sexual	0,23	0,19	0,09	0,08	0,10	0,08	0,01	-0,01		0,17
Pel fet de ser dona	0,11	0,10	0,13	0,04	0,08	0,17	0,15	0,00	0,17	
Nascut fora Esp.	0,11	0,10	0,20	0,09	0,03	-0,03	0,00	-0,02	0,02	-0,01
30-44 anys	0,06	0,04	0,06	0,03	0,03	0,01	0,02	0,02	0,00	-0,01
Home	0,01	-0,01	0,03	0,01	0,03	-0,02	-0,03	-0,02	0,02	-0,19
45-64 anys	0,01	0,00	-0,01	-0,01	0,01	0,00	0,01	0,02	-0,03	-0,08
16-29 anys	0,00	0,05	0,06	0,04	0,05	0,06	0,02	-0,02	0,08	0,22
Dona	-0,01	0,01	-0,03	-0,01	-0,03	0,02	0,03	0,02	-0,02	0,19
65 anys i +	-0,10	-0,08	-0,10	-0,06	-0,09	-0,06	-0,04	-0,03	-0,04	-0,10
Nascut Espanya	-0,11	-0,10	-0,20	-0,09	-0,03	0,03	0,00	0,02	-0,02	0,01

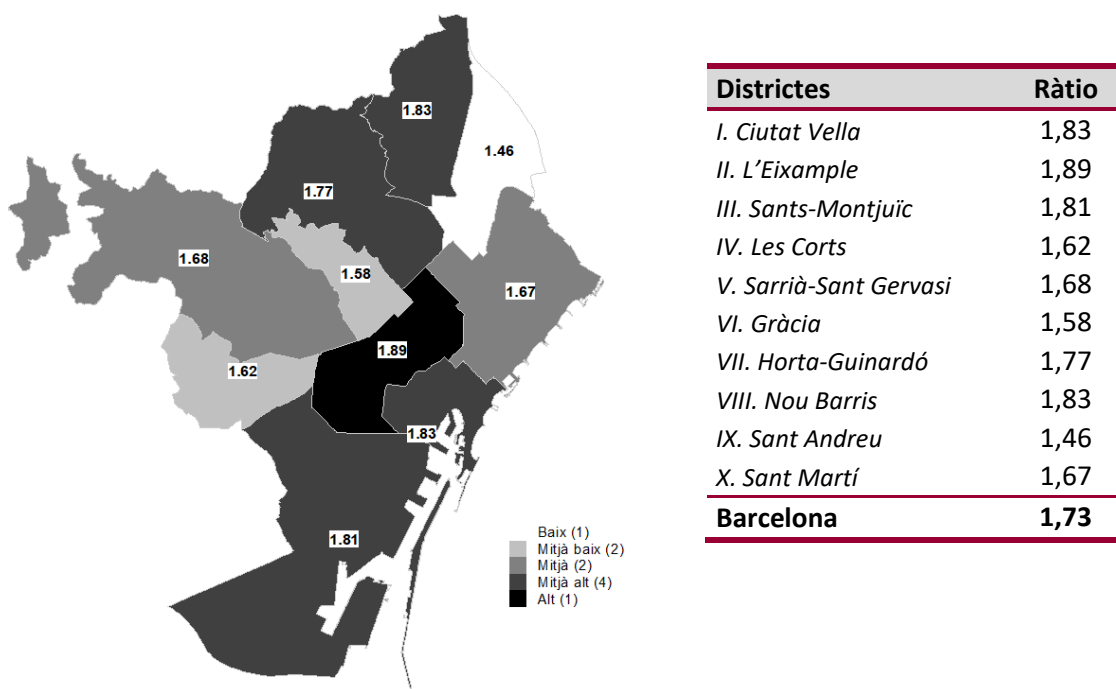
Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

⁴. Sobre els reptes tècnics i metodològics que suposa traslladar la teoria de la interseccionalitat a la investigació podeu consultar: Bowleg, L. "When Black + Lesbian + Woman ≠ Black Lesbian Woman: The Methodological Challenges of Qualitative and Quantitative Intersectional Research". *Sex Roles*, 59, 312–325 (2008). També: Hankivsky, O. i Grace, D. "Understanding Difference and Intersectionality in Mixed and Multimethods Research". A: Hesse-Biber, S.N. and Johnson, R.B. (Eds). *The Oxford Handbook of Mixed and Multimethods Research*. Oxford University Press, 2015: 110-127.

Per cloure aquest apartat, s'examina la distribució territorial de la discriminació múltiple als districtes de Barcelona. De forma general, al mapa 2 s'observa que ha estat un fet més freqüent a l'Eixample (amb una ràtio d'1,89) i ha quedat per sobre de la mitjana de la ciutat als districtes de Ciutat Vella, Nou Barris, Sants-Montjuïc i Horta-Guinardó. En canvi ha quedat per sota a Sant Andreu, on el valor de la ràtio de discriminació múltiple ha estat d'1,46.

Els resultats demostren així com la relació entre l'índex i la ràtio de discriminació múltiple no és un fet geogràfic sinó sobretot social, producte del particular sistema de relacions (d'identificació, d'oposició o de reafirmació) que s'estableixen entre les persones que conviuen plegades en un mateix territori o barri.

Mapa 2. Ràtio de discriminació múltiple segons districte de residència. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

II. Característiques de la discriminació als barris

L'estudi dels índexs de discriminació als barris ha de ser completat amb el de les circumstàncies que envolten a aquestes situacions. La nostra col·laboració a aquesta anàlisi parteix de la descripció que les pròpies persones afectades fan respecte el tipus de discriminació que han experimentat (tracte diferencial, comentaris de menyspreu, amenaces verbals o agressions físiques), com es van produir aquests fets (de manera presencial o no presencial), qui les va discriminar (persones particulars, serveis i cossos de seguretat o administracions), així com el lloc concret on van experimentar discriminació (la seva localització al carrer o altres espais oberts d'accés públic, en espais tancats públics o privats,...).

Per tal que la informació que s'ofereix resulti d'utilitat, aquest apartat s'ha organitzat en tres blocs. A més d'organitzar els continguts, s'ha intentat que cadascun d'aquests apartats pugui ajudar a resoldre possibles interrogants:

- El primer bloc intenta caracteritzar l'actuació dels agents discriminadors: Qui són els agents discriminadors? Com discriminen? On han exercit discriminació?
- El segon bloc s'aproxima a les formes que adopten les discriminacions: Quins tipus? En quins casos? Respecte de quins grups de població?
- El tercer aborda les conseqüències que s'han derivat de l'acció discriminatòria, primer en termes individuals per a les víctimes: Quins han estat els costos emocionals? Posteriorment, quines han estat les conseqüències col·lectives en termes de comunicació i denúncia?

Abans de continuar cal advertir que un dels principals inconvenients dels estudis per enquesta està en la durada de les entrevistes, doncs tant el temps com l'atenció són limitades i no es pot preguntar tot allò que es desitjaria abans que aparegui el cansament o s'esgotin els recursos. El qüestionari de l'ECAMB s'ha hagut d'adaptar a aquestes circumstàncies, motiu pel qual les persones discriminades no descriuen les característiques de *totes* les situacions que han viscut sinó únicament les d'aquella experiència que han estimat com la *més important*.

L'anàlisi de les característiques de la discriminació als barris inclou així el testimoni de totes les persones afectades, malgrat aquestes no expliquen totes les situacions que han experimentat. Per tal de comprovar la validesa dels resultats i els efectes d'aquesta decisió s'ha realitzat un test d'hipòtesis, per contrastar si s'havia produït un biaix en la selecció d'aquestes experiències respecte els índexs de discriminació als barris. Els resultats dels tests estadístics han mostrat una relació positiva en tots els casos ($p < 0,01$), és a dir, els resultats obtinguts es relacionen i són representatius respecte el conjunt d'experiències de discriminació registrades per l'enquesta.

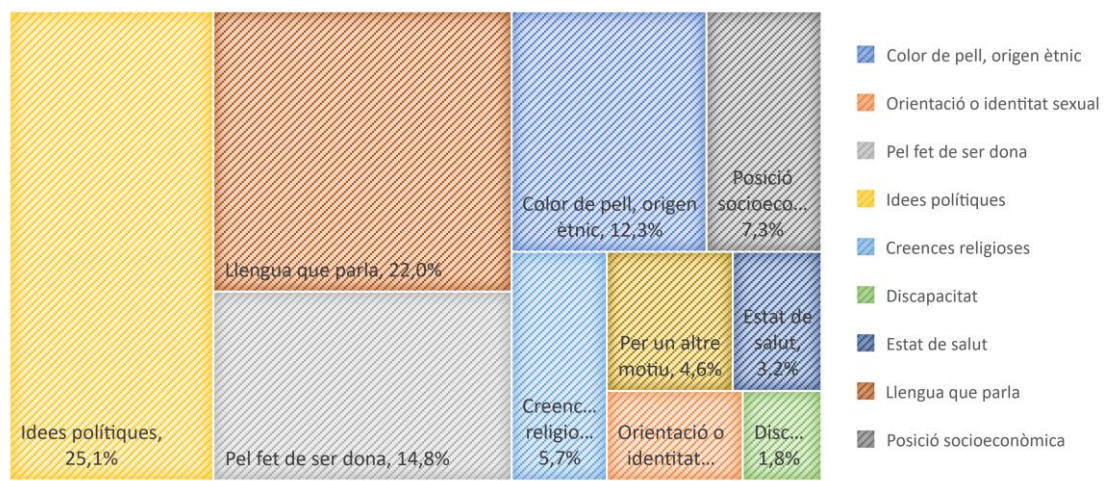
Encara hi ha però una dificultat més. Al gràfic 1 es pot veure que si bé hi ha situacions que han estat prou habituals i els testimonis són suficients per a la inferència estadística, en canvi

d'altres són menys freqüents i la mostra de referència és escassa. Això significa que d'aquests últims resultats es podrà fer una descripció, tanmateix no seran generalitzables al conjunt de la població, pel que la seva interpretació requerirà de molta prudència, una qüestió en la que s'anirà insistint al llarg de l'informe.

Després d'aquesta introducció i de la necessària referència tant a la font com a la metodologia d'estudi, a continuació s'exposen els resultats obtinguts. Començarem observant que el 48% de les persones que han experimentat discriminació al seu barri de residència han considerat que les situacions més importants són les que tenien a veure amb la ideologia i l'ús de la llengua. La discriminació pel fet de ser dona aglutina el 20% de les respostes, mentre que les discriminacions pel color de pell, origen ètnic o lloc de naixement ha estat considerada l'experiència discriminatòria més important pel 13% de les persones discriminades.

Menys citats, però no per això menys importants, estan aquelles persones que reporten haver sofert alguna acció discriminatòria associada al seu estatus socioeconòmic (3,7%), creences religioses (3,1%), orientació sexual (3%), estat de salut (2,8% dels casos) o al fet de comptar amb una discapacitat (2%). El 4,6% ha referit altres motius.

Gràfic 1. Distribució de les experiències de discriminació que s'han considerat més importants. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

4. Qui són els agents discriminadors, com discriminen i on s'exerceix la discriminació?

4.1. Agents discriminadors

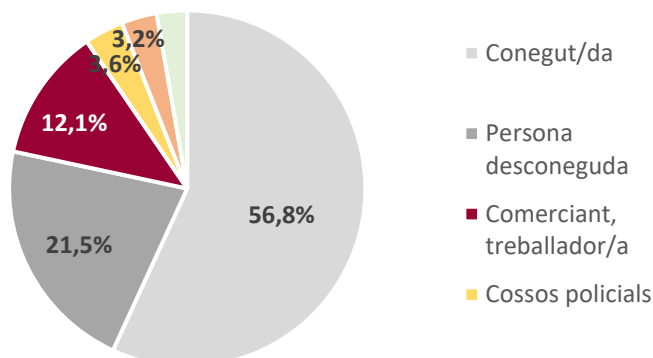
La part del qüestionari sobre les característiques de la discriminació als barris de Barcelona conté una pregunta orientada a que les persones afectades expliquin per part de qui van rebre aquest tracte, tot considerant que aquesta relació es podria establir entre persones particulars (membres de la família, veïns, comerciants del barri,...), amb els cossos i serveis de seguretat (GUB, CME, PN-GC o treballadors seguretat privada) o amb les pròpies administracions públiques (des de l'Ajuntament i el Districte, a l'Estat).

D'acord amb els resultats, el 90,6% dels casos de discriminació als barris s'ha produït per l'acció d'una persona particular. Destaquen molt especialment la quantitat de persones que expliquen que l'agent discriminador va ser un/a veí/na del seu barri (44,7%) o de la seva pròpia escala (10,4%). En el 12,1% dels casos, l'agent discriminador era un comerciant o treballador/a del barri. Arriben al 17,8% les persones que han objecte de discriminació exercida per part d'una persona particular que no s'ajusta a cap de les categories anteriors, i un 3,7% saben que era una persona particular però no qui era. En relació a aquestes dues darreres situacions, en les explicacions de les víctimes hi ha referències a company/es de feina o d'estudi, però la pràctica totalitat expliquen que no coneixien a la persona (o a les persones) que va exercir l'acció discriminadora, és a dir, li era desconeguda.

En el 3,6% de les ocasions s'explica una acció discriminatòria per part de membres dels cossos i dels serveis de seguretat. Així, 10 persones expliquen que l'acció discriminatòria provenia d'alguna persona integrant dels Mossos d'Esquadra (1,6%), 5 persones més citen com agents discriminadors a membres de la Guàrdia Urbana (0,8%) i en un número idèntic d'ocasions l'acció discriminadora s'atribueix a les policies estatals.

Han estat 21 les persones que expliquen haver estat discriminades des d'alguna instància de l'Administració pública (el 3,2%). D'aquestes, 9 refereixen accions discriminadores des dels serveis de l'Administració local, 5 des de les administracions estatals i 3 persones des d'alguna instància de la Generalitat.

Gràfic 2. Agents discriminadors. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Taula 7. Agents discriminadors. BCN, 2020

	N	%
D'una persona particular	584	90,6%
<i>Membre de la seva família</i>	12	1,8%
<i>Veí/ina de l'escala o edifici</i>	67	10,4%
<i>Veí/ina del barri</i>	288	44,7%
<i>Comerciant, treballador/a del barri</i>	78	12,1%
<i>Cap de les anteriors</i>	115	17,8%
<i>No ho sap</i>	24	3,7%
<i>No ho vol dir</i>	1	0,1%
Dels cossos i serveis de seguretat	23	3,6%
<i>Policia Local, Guàrdia Urbana</i>	5	0,8%
<i>Mossos d'Esquadra</i>	10	1,6%
<i>Policia Nacional o Guardia Civil</i>	5	0,8%
<i>Treballador/a de seguretat privada</i>	1	0,1%
<i>Cap de les anteriors</i>	1	0,1%
<i>No ho sap</i>	1	0,1%
De l'Administració	21	3,2%
<i>El seu Ajuntament, Districte</i>	9	1,4%
<i>Diputació, l'AMB, el Consell Comarcal...</i>	1	0,2%
<i>La Generalitat</i>	3	0,5%
<i>L'Estat</i>	5	0,8%
<i>Cap de les anteriors</i>	2	0,3%
<i>No ho sap</i>	5	0,8%
<i>No ho vol dir</i>	3	0,4%
<i>Altres</i>	9	1,5%
Total	645	100,0%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

L'anterior ha estat la descripció general, tanmateix a les taules que van de la 8 a la 10 es pot examinar quins agents han exercit discriminació tot considerant també les principals variables demogràfiques. El que s'observa és que, malgrat la distribució és en general força homogènia, la proporció de persones discriminades pels cossos i els serveis de seguretat ha estat major en homes (6,2%) que en dones (1,8%). També s'aprecia un gradient d'edat, amb més persones joves que afirmen haver estat discriminades per part dels cossos de policia i serveis de seguretat (el 4% en el grup de 16 a 29 anys i el 5,4% en el de 30 a 44 anys) que no pas persones adultes de més edat. Aquestes últimes proporcions pràcticament s'inverteixen quan és l'administració la que actua com a agent discriminador, doncs aleshores proporcionalment són més les persones adultes i grans afectades (el 4,6% en el grup de 45 a 64 anys i el 4% en el de 65 anys i més).

En dones destaca la proporció d'elles que expliquen que l'agent discriminador va ser una persona desconeguda (el 6,9%, davant el 0,3% entre els homes). També és significativa la proporció de persones majors de 64 anys que han referit que l'agent discriminador era un membre de la seva mateixa família (7,7%), així com també la de persones nascudes fora d'Espanya que reconeixen l'agent discriminador en els seus veïns/es d'escala (el 16,3%, davant el 7,2% de les persones nascudes a Espanya).

Taula 8. Agents discriminadors segons gènere. BCN, 2020

	Homes	Dones	Total
D'una persona particular	87,7%	92,5%	90,6%
<i>Membre de la seva família</i>	1,5%	2,0%	1,8%
<i>Veï/ina de l'escala o edifici</i>	11,3%	9,7%	10,4%
<i>Veï/ina del barri</i>	42,4%	46,2%	44,7%
<i>Comerciant, treballador del barri</i>	14,2%	10,7%	12,1%
<i>Cap de les anteriors</i>	17,7%	17,9%	17,8%
<i>No ho sap</i>	0,3%	6,0%	3,7%
<i>No ho vol dir</i>	0,3%	--	0,1%
Dels cossos i serveis de seguretat	6,2%	1,8%	3,6%
De l'Administració	3,5%	3,1%	3,2%
No ho sap	0,8%	0,8%	0,8%
No ho vol dir	0,6%	0,2%	0,4%
Altres	1,2%	1,7%	1,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Taula 9. Agents discriminadors segons grup d'edat. BCN, 2020

	16-29 anys	30-44 anys	45-64 anys	65 i més anys	Total
D'una persona particular	92,3%	89,1%	89,6%	92,1%	90,6%
<i>Membre de la seva família</i>	1,4%	1,8%	0,3%	7,7%	1,8%
<i>Veï/ina de l'escala o edifici</i>	7,3%	13,0%	12,3%	7,1%	10,4%
<i>Veï/ina del barri</i>	45,5%	46,2%	43,0%	41,7%	44,7%
<i>Comerciant, treballador del barri</i>	10,5%	8,4%	17,2%	14,9%	12,1%
<i>Cap de les anteriors</i>	23,6%	16,6%	12,2%	17,9%	17,8%
<i>No ho sap</i>	4,1%	2,8%	4,6%	2,7%	3,7%
<i>No ho vol dir</i>	--	0,4%	--	--	0,1%
Dels cossos i serveis de seguretat	4,0%	5,4%	2,2%	--	3,6%
De l'Administració	2,0%	3,0%	4,6%	4,0%	3,2%
No ho sap	0,8%	--	1,3%	1,5%	0,8%
No ho vol dir	--	0,9%	--	1,4%	0,4%
Altres	0,8%	1,6%	2,3%	1,1%	1,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Taula 10. Agents discriminadors segons país de naixement. BCN, 2020

	Espanya	Fora Espanya	Total
D'una persona particular	90,0%	91,8%	90,6%
<i>Membre de la seva família</i>	1,8%	1,9%	1,8%
<i>Veï/ina de l'escala o edifici</i>	7,2%	16,3%	10,4%
<i>Veï/ina del barri</i>	45,7%	42,8%	44,7%
<i>Comerciant, treballador del barri</i>	12,9%	10,6%	12,1%
<i>Cap de les anteriors</i>	18,6%	16,3%	17,8%
<i>No ho sap</i>	3,6%	3,9%	3,7%
<i>No ho vol dir</i>	0,2%	--	0,1%
Dels cossos i serveis de seguretat	3,7%	3,2%	3,6%
De l'Administració	3,7%	2,3%	3,2%
No ho sap	0,9%	0,5%	0,8%
No ho vol dir	0,2%	0,8%	0,4%
Altres	1,5%	1,4%	1,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Ara bé, tan important com conèixer el perfil demogràfic de les persones afectades és comptar amb informació dels motius que han impel·lit als agents discriminadors a exercir aquestes accions. Això es mostra a la taula 11, que si bé s'ha de considerar amb prudència, també permet apreciar alguns matisos que poden resultar d'utilitat a les polítiques de protecció de la igualtat i de promoció de la no-discriminació a la ciutat.

Per començar, s'observa la força que al llarg del 2020 han tingut la ideologia i els marcadors identitaris de pertinença nacional en la discriminació als barris. En efecte, la ideologia política i la llengua han estat els motius de discriminació referits amb més freqüència, tant si l'agent discriminador ha estat una persona particular (26,7% i 20,1% respectivament), l'administració pública (17,5% i 14,7%) o els cossos de policia i els serveis de seguretat (19,7% i 28,5%).

També és rellevant que el color de pell, l'origen ètnic i el lloc de naixement han estat motiu del 12,9% de les accions discriminadores exercides per particulars, i d'una de cada quatre accions discriminatòries atribuïdes als cossos de policia i serveis de seguretat. És per això que resulta significatiu que cap de les persones entrevistades hagin esmentat aquest motiu quan l'agent discriminador ha estat alguna instància de l'administració pública. Tot plegat és un indicador que aquesta forma de discriminació està avui més estesa socialment i present en algunes pràctiques policials que no pas institucionalitzada en el govern de la ciutat. No obstant això, el propi camp d'intervenció de les administracions públiques les fa més proclius a exercir discriminació per altres motius, com el gènere, les creences religioses, la situació socioeconòmica o l'estat de salut de la població.

Taula 11. Distribució dels motius de discriminació segons agents discriminadors. BCN, 2020

	Persona particular	Cossos i serveis de seguretat*	Administració pública*
Per les seves idees polítiques	26,7%	19,7%	17,5%
Per la llengua que parla	20,1%	28,5%	14,7%
Pel fet de ser dona	20,8%	3,0%	12,9%
Pel seu color de pell, origen ètnic o lloc naixement	12,9%	25,0%	--
Per les seves creences religioses	3,1%	--	8,6%
Per la seva posició socioeconòmica	3,3%	3,1%	13,8%
Per la seva orientació o identitat sexual	3,3%	--	--
Pel fet de tenir una discapacitat	2,1%	4,2%	--
Pel seu estat de salut	2,1%	6,4%	17,0%
Altres	5,6%	10,1%	15,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%
N	(581)	(26)	(24)

* Nota: El nombre de casos és menor de 30. Cal prendre els resultats amb prudència.

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Com s'ha anat veient, els particulars han estat els principals agents de la discriminació als barris. Per a un millor estudi dels seus motius s'ha decidit agrupar la informació disponible en funció de si aquestes persones eren conegudes (membres de la família veïns/es de l'escala i del barri), comerciants i treballadors/es del barri, o persones desconegudes (que són la pràctica totalitat dels casos en que no se sap la identitat de l'actor o aquesta no coincideix amb cap de les categories anteriors).

A la taula 12 es pot veure com la majoria de les accions discriminatòries atribuïdes a comerciants i a treballador/es del barri han resultat amb motiu de l'ús de la llengua (55%). En comparació amb la resta d'agents particulars, també han estat lleugerament més freqüents les accions discriminatòries amb motiu de l'estatus socioeconòmic (3,8%), així com de l'orientació i de la identitat sexuals (3,8%).

Quant a les persones particulars, la distribució de motius ha estat molt similar tant entre persones conegudes com desconegudes. Les úniques excepcions han estat la discriminació contra les dones i amb motiu de l'estat de salut, exercides en major proporció per persones a les que no es coneix (les proporcions han estat del 32,6% i del 3,5%) que per part de persones conegudes (18,7% i 2,2%).

Taula 12. Distribució dels motius de discriminació segons agents discriminadors particulars. BCN, 2020

	Conegut/da	Persona desconeguda	Comerciant, treballador/a
Per les seves idees polítiques	30,6%	29,1%	10,0%
Per la llengua que parla	15,0%	13,5%	55,0%
Pel fet de ser dona	18,7%	32,6%	15,0%
Pel seu color de pell, origen ètnic o lloc naixement	12,8%	10,6%	5,0%
Per les seves creences religioses	3,6%	3,5%	--
Per la seva posició socioeconòmica	3,6%	1,4%	3,8%
Per la seva orientació o identitat sexual	2,8%	2,8%	3,8%
Pel fet de tenir una discapacitat	2,5%	2,1%	2,5%
Pel seu estat de salut	2,2%	3,5%	--
Altres	8,1%	0,7%	5,0%
Total	100,0%	100,0%	100,0%
N	(359)	(141)	(80)

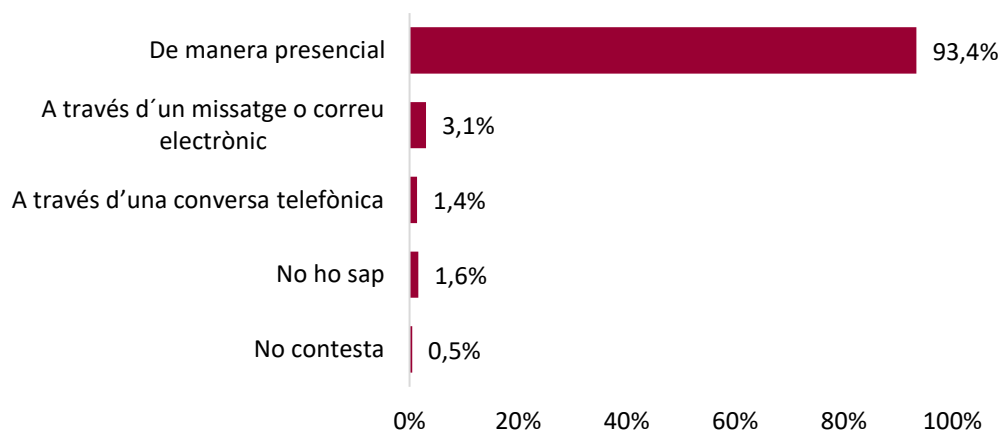
Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

4.2. Medis de discriminació

Els resultats anteriors han permès constatar que tant la propensió a exercir discriminació com en els motius que s'han usat per sustentar aquestes accions, variaven en funció de qui era l'agent discriminador. A continuació es mostrarà que també canvien els medis a través dels quals s'han exercit aquestes accions.

En efecte, l'ECAMB va demanar a les víctimes de discriminació que descrivissin com van succeir els fets, ja fos de manera presencial o no presencial (com pot resultar d'una conversa telefònica, d'un missatge escrit, inclús d'un correu electrònic). Malgrat la situació de confinament a que va abocar la pandèmia, al gràfic 3 es pot apreciar que, la majoria de les situacions de discriminació als barris han resultat del contacte presencial (93,4%). Només en el 3,1% dels casos l'acció discriminadora es va exercir a través de carta, de missatge o de correu electrònic, i únicament l'1,4% de les persones discriminades expliquen que l'acció es va produir en el transcurs d'una conversa telefònica.

Gràfic 3. Medis de l'acció discriminadora. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Quan es considera a l'agent discriminador (taula 13) es veu que les relacions de discriminació han emergit majoritàriament en un context d'interacció personal, especialment en el cas dels particulars (coneguts i desconeguts) i dels serveis de seguretat. Pel que fa a les discriminacions no presencials, aquestes han estat més freqüents en la relació de la població amb les administracions públiques (28,4%). Tot i així, una de cada dues de les accions discriminatòries exercides des de l'administració també han resultat d'un contacte presencial directe.

Taula 13. Medis de discriminació als barris segons agents discriminadors. BCN, 2020

	N	Missatge o correu			Ns/Nc	Total
		Conversa telefònica	electrònic	Presencial		
D'una persona particular	(584)	1,0%	2,2%	96,2%	0,6%	100,0%
<i>Conegut/da</i>	(367)	0,4%	3,2%	95,9%	0,6%	100,0%
<i>Desonegut/da</i>	(139)	1,5%	1,1%	96,5%	0,9%	100,0%
<i>Comerciant, treballador/a</i>	(78)	2,7%	--	97,3%	--	100,0%
Dels cossos i serveis de seguretat*	(23)	--	--	100,0%	0,0%	100,0%
De l'Administració*	(21)	10,7%	17,7%	44,9%	26,7%	100,0%
Total	(645)	1,4%	3,1%	93,4%	2,1%	100,0%

* Nota: El nombre de casos és menor de 30. Cal prendre els resultats amb prudència.

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

4.3. Localització de la discriminació

La relació existent entre els agents discriminadors i les víctimes és així clau doncs, tal i com s'ha anat veient, tant la propensió a exercir una acció discriminadora, com els motius o els medis per a fer-ho varien com a conseqüència de la relació que els agents discriminadors tenien amb les víctimes i del rol que exercien en aquell moment. Com es veurà a continuació, això també es reflecteix en la localització dels fets discriminatoris a l'interior dels barris.

A la taula 14 es mostra com s'han distribuït les discriminacions de caràcter presencial en funció del lloc on han passat. Allà es pot veure que el 60% d'aquestes situacions han passat als carrers, parcs, places i altres espais públics del barri. Segueixen a molta distància les discriminacions en espais privats, principalment en entorns comercials (16,7%) i edificis d'habitatge (9,8%). Cal tenir present que amb motiu de la pandèmia, durant l'any 2020 es va limitar l'accés tant a equipaments i a instal·lacions públiques com a espais privats. Tot i així el 5,5% de les persones entrevistades han reportat alguna forma de discriminació a bars i discoteques, el 4,7% a instal·lacions públiques i el 2,7% als transports públics i les seves parades.

Com segurament es podia esperar, la taula 15 permet veure que les botigues i els espais comercials aglutinen la gran majoria de les discriminacions exercides per comerciants i treballadors/es del barri (69,7%). De la mateixa manera, quan l'agent discriminador pertany a alguna administració, l'escenari principal han estat les instal·lacions i els equipaments públics (63%). Quant a les forces i els serveis de seguretat, majoritàriament s'han reportat accions discriminatòries en el patrutllatge dels carrers i dels espais públics (92,1%). Val a dir que s'han revisat i comprovat que aquells casos en què s'ha reportat discriminació en espais d'accés privat les persones implicades pertanyien a la seguretat privada del local.

De la seva part, quan l'agent discriminador ha estat una persona particular les accions s'han localitzat principalment als carrers així com als espais d'estada i de relació dels barris (el 64,8%

de les accions exercides per coneguts/des i el 69% de les accions discriminatòries de desconeguts/des). També s'observa que els edificis i els habitatges han adquirit molta rellevància en les discriminacions exercides per part de persones conegudes (han passat el 15,4% de les discriminacions de persones conegudes i només el 2,9% de desconegudes). En canvi, les instal·lacions públiques, i sobretot els mitjans de transport col·lectiu, han estat escenaris més proclius a la discriminació exercida per persones desconegudes (6,1% i 6,4% respectivament) que no pas conegudes (3,9% i 1,6%). Val a dir que no s'han apreciat gaires diferències quant a les discriminacions exercides en els entorns comercials i d'oci.

Taula 14. Localització de la discriminació presencial als barris. BCN, 2020

	N	%
Espais d'accés públic	406	67,3%
<i>Al carrer, en un parc o plaça</i>	361	59,9%
<i>A una instal·lació o equipament públic</i>	29	4,7%
<i>Al transport públic (a l'interior o parada)</i>	16	2,7%
Espais d'accés privat	192	32,0%
<i>A una botiga, centre o espai comercial privat</i>	100	16,7%
<i>Llars i edificis d'habitatge</i>	59	9,8%
<i>A una discoteca, bar o restaurant</i>	33	5,5%
<i>Altres o no ho vol dir</i>	4	0,7%
Total	602	100,0%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Taula 15. Localització de la discriminació presencial als barris segons agent discriminador. BCN, 2020*

	Conegut/da	Persona desconeguda	Comerçant, treballador/a	Cossos policials	Administració pública	Total
Espais d'accés públic	70,4%	81,4%	23,8%	95,9%	63,0%	38,3%
<i>Carrer, plaça, ...</i>	64,8%	69,0%	22,7%	92,1%	n.d.	59,9%
<i>Instal·lació pública</i>	3,9%	6,1%	n.d.	n.d.	63,0%	4,8%
<i>Al transport públic</i>	1,6%	6,4%	n.d.	n.d.	n.d.	2,7%
Espais d'accés privat	29,0%	18,2%	76,2%	n.d.	n.d.	61,7%
<i>Espai comercial privat</i>	8,1%	9,9%	69,7%	n.d.	n.d.	16,7%
<i>Edificis d'habitatge</i>	15,4%	2,9%	n.d.	n.d.	n.d.	9,8%
<i>Discoteca, bar, ...</i>	5,5%	5,3%	5,9%	n.d.	n.d.	5,5%
<i>Altres o no ho vol dir</i>	0,6%	0,5%	0,0%	0,0%	13,8%	0,0%
Total	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

* Nota: No s'ofereixen els valors de les caselles amb una freqüència esperada inferior als 5 casos.

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

En termes situacionals, la desigual distribució de la població, de funcions i d'activitats en el territori pot tenir un efecte sobre la pauta general de la discriminació als districtes, doncs la composició de la població que viu al barri, la concentració d'espais residencials o d'oci, la

disponibilitat d'espais d'estada o la pròpia acció policial i institucional al barri poden afectar tant les oportunitats com els escenaris on s'exerceix la discriminació.

Així doncs, quan es compara quins han estat els principals agents discriminadors a cada districte es pot arribar a apreciar una diferència fonamental, i és que la majoria de les accions discriminatòries han estat comeses per persones conegudes a Horta-Guinardó (70,2%), Nou Barris (67,8%), Sant Martí (64,4%) i Sants-Montjuïc (58,8%). En canvi a la resta de districtes han tingut un major pes les discriminacions exercides per persones que o bé eren desconegudes o bé estaven exercint algun rol professional.

Les accions discriminatòries exercides per persones desconegudes són una de cada tres de les reportades a Les Corts (32,4%) i a Sant Andreu (28,5%). Han estat aproximadament una de cada quatre a l'Eixample, Sarrià-Sant Gervasi, Gràcia i Ciutat Vella.

En relació a aquest últim grup de districtes, cal afegir que tant l'Eixample (19,8%) com Les Corts (17,2%), així com Sarrià-Sant Gervasi (15,7%) i Gràcia (15,1%) es destaquen de la resta per la proporció de situacions discriminatòries que han emergit en la relació amb els comerciants, els treballadors i les treballadores del barri.

Per últim, quant als operadors institucionals destaquen Ciutat Vella, Sants-Montjuïc i Nou Barris, tant per la freqüència amb que s'han referit discriminacions per part dels serveis de seguretat (11,1%, 6,3% i 4,6% respectivament), com des de l'administració pública (respectivament, 5%, 4,1% i 4,5%).

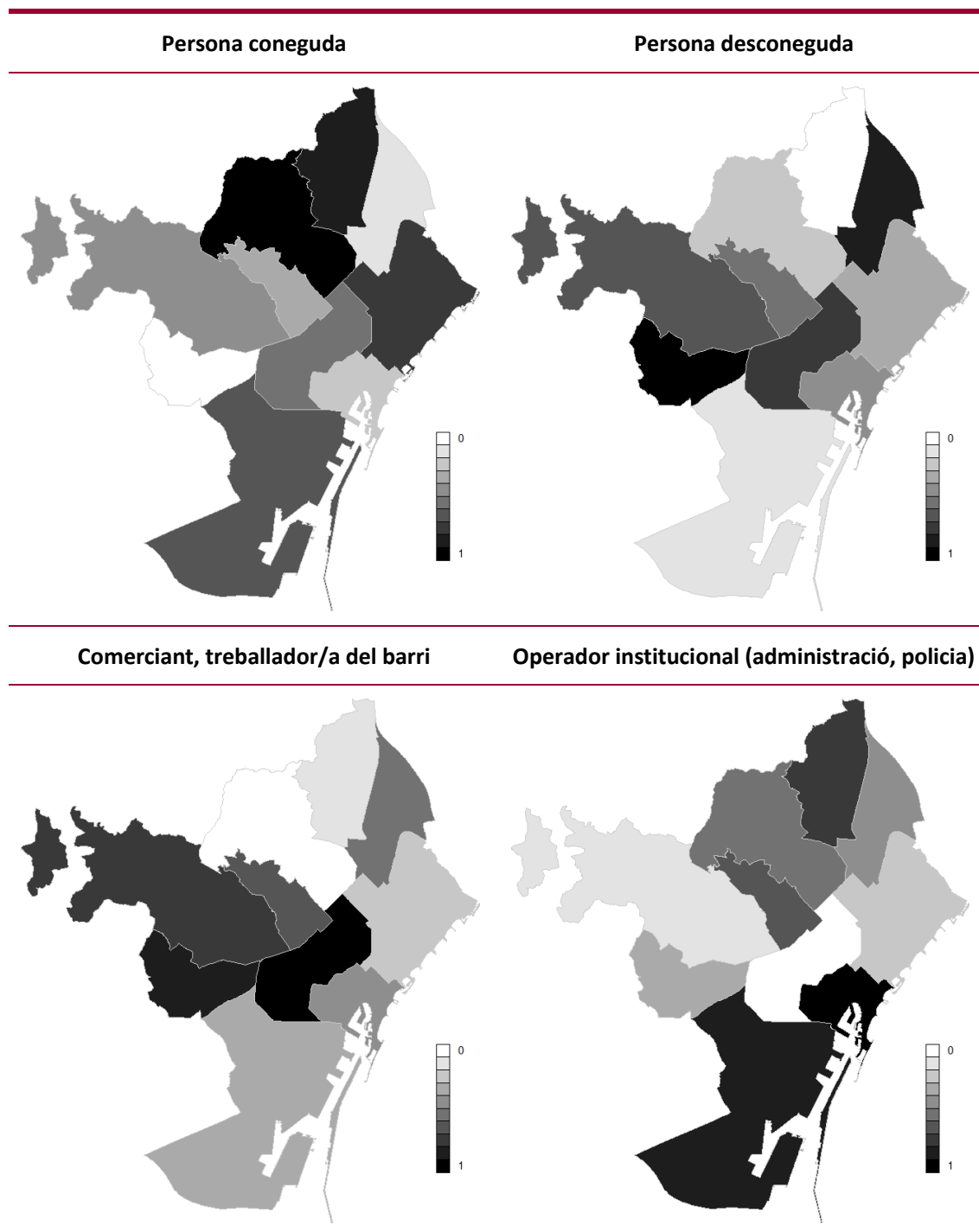
Taula 16. Agents discriminadors per districtes. BCN, 2020

Districtes	Conegut/da	Persona desconeguda	Comerciant, treballador/a	Cossos policials*	Administració pública*	Altres Ns/NC	Total
<i>Ciutat Vella</i>	47,0%	22,2%	12,3%	11,1%	5,0%	2,4%	100,0%
<i>L'Eixample</i>	54,2%	25,1%	19,8%	0,0%	0,9%	0,0%	100,0%
<i>Sants-Montjuïc</i>	58,8%	15,8%	11,4%	6,3%	4,1%	3,7%	100,0%
<i>Les Corts</i>	41,9%	32,4%	17,2%	0,0%	6,4%	2,0%	100,0%
<i>Sarrià-St Gervasi</i>	53,4%	25,0%	15,7%	0,0%	3,1%	2,9%	100,0%
<i>Gràcia</i>	50,3%	23,8%	15,1%	4,8%	2,2%	3,8%	100,0%
<i>Horta-Guinardó</i>	70,3%	17,4%	3,4%	4,2%	2,5%	2,3%	100,0%
<i>Nou Barris</i>	67,8%	12,8%	6,7%	4,6%	4,5%	3,5%	100,0%
<i>Sant Andreu</i>	47,0%	28,5%	12,8%	1,5%	5,1%	5,1%	100,0%
<i>Sant Martí</i>	64,4%	19,9%	7,0%	3,1%	2,4%	3,1%	100,0%
Barcelona	56,8%	21,5%	12,1%	3,6%	3,2%	2,8%	100,0%

* Nota: El nombre de casos és menor de 30. Cal prendre els resultats amb prudència.

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Mapa 3. Agents discriminadors per districte (valors normalitzats)⁵. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

⁵. A fi de fer comparables els resultats i a facilitar la comparació territorial, es representen els valors normalitzats segons la fórmula: $(x - \text{valor mínim}) / (\text{valor màxim} - \text{valor mínim})$. Els resultats així obtinguts oscil·len entre 0 (districte amb el valor més baix) i 1 (districte amb el valor més alt). D'altra banda, i atesa la grandària de la mostra, també s'ha optat per representar conjuntament la discriminació exercida pels operadors institucionals (cossos de policia i administració pública).

Quant a localització de les discriminacions de caràcter presencial, a la taula 17 es pot comprovar com aquestes accions s'han exercit majoritàriament en espais públics, especialment aquells que permeten l'accés universal com ara els carrers així com els espais d'estada i de relació dels barris. Val a dir que la concentració d'aquests fets ha estat major als barris de Gràcia (64,1%), als de Sant Andreu (66,6%), Sants-Montjuïc (71%) i Ciutat Vella (70,3%).

Malgrat les discriminacions han estat menys freqüents en els espais d'accés privat, cal destacar que els espais comercials així com els d'oci i de restauració, també han estat un escenari important en la discriminació als barris. Aquestes localitzacions concentren un de cada quatre dels casos reportats a l'ECAMB per part de la població resident a Sarrià-Sant Gervasi (26,5%), Nou Barris (25,7%), Ciutat Vella (24,9%) i Les Corts (24,5%).

Després estan les discriminacions que han passat a l'interior dels habitatges i a les escales de veïns. Majoritàriament exercides per persones properes, els veïns i les veïnes de l'Eixample (14,8%) així com els d'Horta-Guinardó (14%) són qui ha reportat situacions d'aquest tipus amb major freqüència. A continuació les persones residents a Sants-Montjuïc (11%), Sarrià-Sant Gervasi (10,4%) i a Sant Martí (9,7%).

Per facilitar la lectura d'aquestes informacions s'ha elaborat el mapa 4, que utilitza valors normalitzats per a permetre la comparació de les dades⁶. Per motius de grandària mostral s'han representat les principals localitzacions en relació a la seva freqüència.

Taula 17. Localització de la discriminació presencial per districtes. BCN, 2020

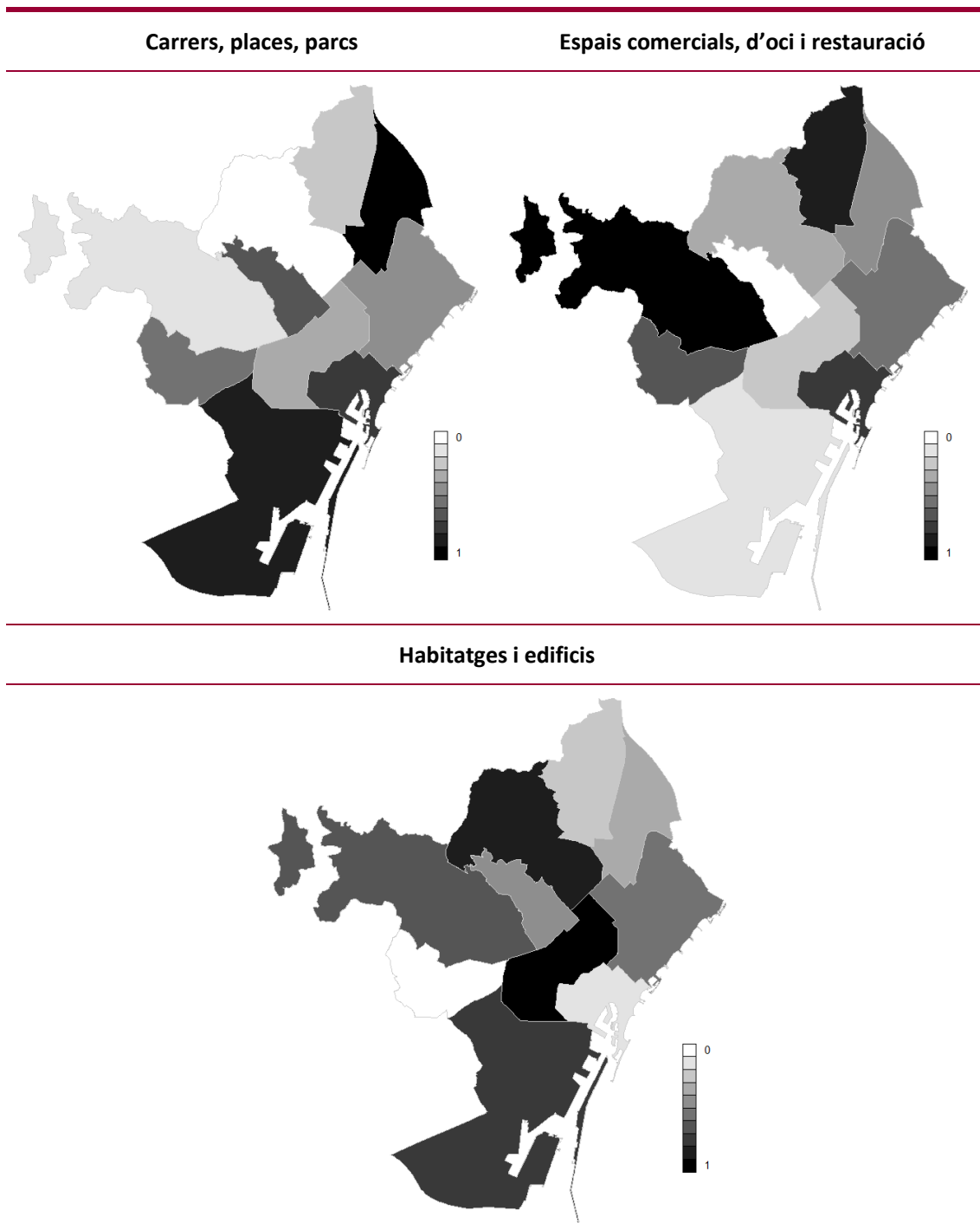
Districtes	Espais d'accés públic	Carrer, plaça,...	Altres públics*	Espais d'accés privat	Espais d'oci, restauració i comercials	Habitatges i edificis	Altres o NS/NC	Total
Ciutat Vella	70,3%	65,0%	5,3%	29,7%	24,9%	4,9%	0,0%	100,0%
L'Eixample	64,5%	57,5%	7,0%	35,5%	20,7%	14,8%	0,0%	100,0%
Sants-Montjuïc	71,0%	65,7%	5,3%	29,0%	18,0%	11,0%	0,0%	100,0%
Les Corts	68,6%	58,7%	9,9%	26,4%	24,5%	1,9%	5,0%	100,0%
Sarrià-St Gervasi	61,4%	54,3%	7,1%	36,8%	26,5%	10,4%	1,7%	100,0%
Gràcia	73,0%	64,1%	8,9%	27,0%	18,0%	9,0%	0,0%	100,0%
Horta-Guinardó	65,2%	51,6%	13,6%	34,8%	20,8%	14,0%	0,0%	100,0%
Nou Barris	69,0%	57,4%	11,6%	31,0%	25,7%	5,3%	0,0%	100,0%
Sant Andreu	70,7%	66,6%	4,1%	29,3%	21,2%	8,1%	0,0%	100,0%
Sant Martí	63,7%	58,4%	5,3%	33,9%	24,2%	9,7%	2,4%	100,0%
Barcelona	67,3%	59,9%	7,5%	32,0%	22,1%	9,8%	0,7%	100,0%

* Nota: El nombre de casos és menor de 30. Cal prendre els resultats amb prudència.

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

⁶. Vegeu la nota 5 (supra).

Mapa 4. Localització de la discriminació presencial per districte (valors normalitzats). BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

5. Tipus d'acció discriminadora

En aquest apartat es descriuen els tipus d'accions discriminadores que han estat més freqüents als barris de Barcelona. Es consideren el tracte diferencial, els insults i comentaris de menyspreu, les amenaces verbals i les agressions físiques. Cal tenir en compte que en una mateixa experiència cada persona pot haver experimentat més d'un tipus d'acte discriminador, per tant els resultats s'ofereixen desagregats per a cadascuna d'aquestes accions.

Les dades que s'ofereixen a les taules que van de la 18 a la 20 permeten comprovar que la majoria de les persones discriminades ho van ser a conseqüència d'insults o comentaris de menyspreu (el 57,9%). El 39,5% va experimentar alguna forma de tracte diferencial. A l'11,4% de la població discriminada la van amenaçar verbalment i fins el 6,9% d'aquestes persones van esdevenir víctimes d'una agressió física.

Considerant el sexe amb que s'ha definit la població entrevistada, tant en homes com en dones els insults i el tracte diferencial han estat els tipus d'acció discriminadora més freqüent (respectivament, el 58,8% i el 38,7% pel que fa a les dones; el 56,5% i el 40,7% entre els homes). En canvi les amenaces verbals van ser més freqüents en homes, duplicant gairebé la freqüència amb que s'ha exercit aquest tipus d'accions contra les dones (15,4% i 8,7%). Tanmateix han estat més dones que han patit agressions físiques (7,8%) que no pas homes (5,6%).

A la taula 19 es veu que l'insult i el tracte de menyspreu ha estat el tipus d'acció discriminatòria més freqüent entre tots els grups d'edat, si bé aquestes formes de discriminació han afectat a la població barcelonina més jove en una major proporció (67,2%). Les persones d'entre 16 i 29 anys d'edat també han sigut les que han patit més agressions físiques (13,6%), seguides per la població d'entre 20 i 44 anys d'edat (5,9%). Pel que fa al tracte diferencial, la població adulta ha estat més exposada a aquest tipus de discriminació que la resta de grups d'edat. Cal afegir que les persones majors de 65 anys han reportat agressions físiques amb menys freqüència que la resta de persones discriminades (1,7%), si bé la proporció d'agressions verbals (12,7%) ha estat molt similar a la resta de grups d'edat.

Considerades en el seu conjunt, el país de naixement no sembla que hagi tingut un efecte significatiu sobre el tipus d'accions discriminadores. L'única excepció és l'insult i el tracte de menyspreu, més freqüent entre les persones nascudes a Catalunya i Espanya (62,5%) que entre les que han nascut a un altre país (49%). En canvi la proporció de persones nascudes fora d'Espanya que han reportat haver rebut tracte diferencial ha estat una mica major que entre les persones nascudes a l'Estat (són el 43% i el 37,7% respectivament).

Taula 18. Tipus d'acció discriminadora segons gènere. BCN, 2020

	Homes	Dones	Total
La van tractar de manera diferent			
<i>Sí</i>	40,7%	38,7%	39,5%
<i>No</i>	59,3%	61,3%	60,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%
La van insultar o fer comentaris de menyspreu			
<i>Sí</i>	56,5%	58,8%	57,9%
<i>No</i>	43,5%	41,2%	42,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%
La van amenaçar verbalment			
<i>Sí</i>	15,4%	8,7%	11,4%
<i>No</i>	84,6%	91,3%	88,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%
La van agredir físicament			
<i>Sí</i>	5,6%	7,8%	6,9%
<i>No</i>	94,4%	92,2%	93,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Taula 19. Tipus d'acció discriminadora segons grup d'edat al que pertanyen les víctimes. BCN, 2020

	16-29 anys	30-44 anys	45-64 anys	65 i més anys	Total
La van tractar de manera diferent					
<i>Sí</i>	31,4%	41,1%	48,0%	38,1%	39,5%
<i>No</i>	68,6%	58,9%	52,0%	61,9%	60,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
La van insultar o fer comentaris de menyspreu					
<i>Sí</i>	67,2%	60,5%	45,4%	52,9%	57,9%
<i>No</i>	32,8%	39,5%	54,6%	47,1%	42,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
La van amenaçar verbalment					
<i>Sí</i>	12,0%	11,2%	10,4%	12,7%	11,4%
<i>No</i>	88,0%	88,8%	89,6%	87,3%	88,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
La van agredir físicament					
<i>Sí</i>	13,6%	5,9%	1,9%	1,7%	6,9%
<i>No</i>	86,4%	94,1%	98,1%	98,3%	93,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Taula 20. Tipus d'acció discriminadora segons país de naixement. BCN, 2020

	Espanya	Fora Espanya	Total
La van tractar de manera diferent			
<i>Sí</i>	37,7%	43,0%	39,5%
<i>No</i>	62,3%	57,0%	60,5%
<i>Total</i>	100,0%	100,0%	100,0%
La van insultar o fer comentaris de menyspreu			
<i>Sí</i>	62,5%	49,0%	57,9%
<i>No</i>	37,5%	51,0%	42,1%
<i>Total</i>	100,0%	100,0%	100,0%
La van amenaçar verbalment			
<i>Sí</i>	11,4%	11,3%	11,4%
<i>No</i>	88,6%	88,7%	88,6%
<i>Total</i>	100,0%	100,0%	100,0%
La van agredir físicament			
<i>Sí</i>	6,7%	7,3%	6,9%
<i>No</i>	93,3%	92,7%	93,1%
<i>Total</i>	100,0%	100,0%	100,0%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

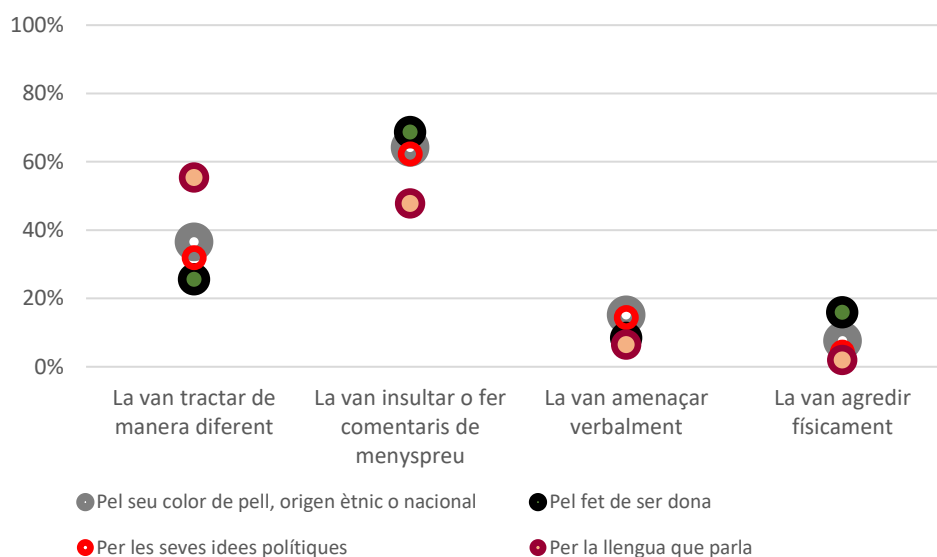
A més de les diferències que s'aprecien respecte els atributs demogràfics de la població, el tipus de discriminació és també molt important. En aquest sentit, si bé la grandària de la mostra no permet oferir resultats individuals per a tots els motius de discriminació, sí que és suficient per analitzar els més freqüents.

Al gràfic 4 es pot observar així com les discriminacions amb motiu de l'ús de la llengua s'han produït majoritàriament en forma de tracte diferencial (55%). L'insult i el tracte de menyspreu ha estat una acció menys freqüent (48%) i són menys les persones que afirmen haver rebut amenaces verbals o agressions físiques per aquest motiu (6% i 2% respectivament).

La situació és molt diferent en el cas de les discriminacions masclistes. Amb una proporció comparativament baixa de discriminacions per tracte diferencial (25%), en canvi la discriminació en forma d'insult o de comentari de menyspreu ha estat molt més freqüent entre les dones (69%). Les discriminacions masclistes també són les que aglutinen una major proporció de víctimes per agressions físiques (16%), seguides per les víctimes de discriminacions racistes i xenòfobes (8%).

Amb motiu de la ideologia, les accions discriminatòries més freqüents són les que s'han expressat a través d'insults (62%), seguides d'un tracte diferencial (32%). Juntament amb les persones discriminades per motius racistes, les persones que reporten discriminacions amb motiu de la seva ideologia són les que han sofert amenaces verbals amb major freqüència (15% i 14% respectivament).

Gràfic 4. Tipus d'acció discriminadora per tipus de motius (els més freqüents). BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Fins ara s'han descrit els tipus d'acció discriminadora en relació als perfils de població sobre les que s'han exercit aquestes accions així com els motius implicats. Ara s'analitzaran quines formes han adoptat aquestes relacions en funció de l'agent discriminador. En aquest sentit, cal recordar de nou que la quantitat de persones que han resultat discriminades al seu barri per part de l'acció dels cossos i dels serveis de seguretat o de les administracions públiques ha estat baixa en termes poblacionals. Els resultats que s'ofereixen a la taula 21 no són per tant suficients per a la inferència estadística i podrien variar lleugerament en el cas d'una mostra més gran, motiu pel que s'han de tractar i analitzar amb la deguda cautela.

El que s'observa d'una primera lectura de les dades és que la majoria de les 21 persones que asseveren haver estat discriminades des d'alguna instància de l'administració afirmen haver rebut un tracte diferencial, i el seu nombre va disminuint a mesura que els fets van guanyant en gravetat. En canvi, les amenaces i l'ús de la força ha estat un tipus d'acció discriminatòria més citada entre les 23 persones que expliquen haver patit discriminació per part dels cossos i dels serveis de seguretat.

Quant a les discriminacions exercides per persones particulars, la majoria (el 60,3%) s'han articulades a través d'insults o d'actes de menyspreu, amb la sola excepció de les discriminacions de comerciants i a treballadors/es de botigues del barri, doncs majoritàriament s'han referit casos de discriminació per tracte diferencial (62,7%).

Com ja s'ha dit, la freqüència de les amenaces verbals i de les agressions físiques ha estat menor, especialment en les discriminacions exercida per comerciants i treballadors/es del barri (3,1% i 2,9% respectivament). Altrament, no s'aprecien diferències en funció de si l'agent discriminador ha estat una persona coneguda o no. En efecte, fins el 13,3% de les persones

que han experimentat discriminació per part d'una persona coneguda expliquen que van rebre amenaces verbals, i aquest percentatge ha estat del 10,5% quan l'agent discriminador ha estat una persona desconeguda. En el cas de les agressions físiques els percentatges han estat del 7,4% i del 8,8% respectivament.

Taula 21. Tipus d'acció discriminadora segons agents discriminadors. BCN, 2020

	Tracte diferencial	Insults o menyspreu	Amenaces verbals	Agressions físiques
D'una persona particular				
Sí	37,5%	60,3%	11,3%	7,1%
No	62,5%	39,7%	88,7%	92,9%
<i>Total</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>
<u>Conegut/da</u>				
Sí	34,2%	65,7%	13,3%	7,4%
No	65,8%	34,3%	86,7%	92,6%
<i>Total</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>
<u>Persona desconeguda</u>				
Sí	31,6%	64,7%	10,5%	8,8%
No	68,4%	35,3%	89,5%	91,2%
<i>Total</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>
<u>Comerciant, treballador/a</u>				
Sí	62,7%	27,4%	3,1%	2,9%
No	37,3%	72,6%	96,9%	97,1%
<i>Total</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>
Dels cossos i serveis de seguretat				
Sí*	38,4%	46,3%	29,3%	12,7%
No	61,6%	53,7%	70,7%	87,3%
<i>Total</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>
De l'Administració				
Sí*	80,3%	22,5%	4,0%	--
No	19,7%	77,5%	96,0%	--
<i>Total</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>--</i>
Total	39,5%	57,9%	11,4%	6,9%

* Nota: El nombre de casos és menor de 30. Cal prendre els resultats amb prudència.

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

A la taula 22 s'examina els tipus d'acció discriminadores que es van exercir considerant els diferents medis. Recordem primer que l'1,4% de les discriminacions es van produir en el context d'una conversa telefònica, de les quals el 91,2% van resultar en una situació de tracte diferencial. Quant als missatges i correus electrònics, han estat més freqüents els insults i les expressions de tracte diferencial (41,2% i 55,5% respectivament) que les amenaces (3,3%).

Els insults (50,8%) i el tracte diferencial (32,6%) també han estat els tipus de discriminació que s'ha exercit amb més freqüència en el tracte presencial. Tanmateix és en el cara a cara que s'observa una major proporció d'amenaces verbals (10,3%) i d'agressions físiques (han suposat el 6,3% de les discriminacions presencials). Aquesta darrera dada és lògica, doncs aquest darrer tipus discriminatori només es pot exercir a través de mitjans presencials.

Sobre la localització de les discriminacions presencials, a la taula 23 també es poden apreciar algunes qüestions rellevants. Així, arreu les formes de discriminació més freqüents han estat

els insults i el tracte de menyspreu, amb les soles excepcions dels transports públics i dels espais comercials, amb una major proporció de casos de tracte diferencial (49,8% i 58,6% respectivament). Pel que fa a les amenaces verbals, aquestes han tingut un major pes en les discriminacions exercides als carrers i als espais d'estada dels barris (12,4%), juntament amb els espais privats d'oci i de restauració. Els insults i les amenaces verbals també han estat una forma de discriminació força freqüent en els habitatges i entorns residencials (han suposat l'11,7% dels casos) que, juntament amb els espais públics, és on major proporció d'agressions físiques s'han produït (suposen el 8,1% dels casos de discriminació als espais públics, i el 5,1% de les discriminacions presencials en entorns residencials).

Taula 22. Distribució del tipus d'acció discriminadora segons medi de discriminació. BCN, 2020

	La van tractar de manera diferent	La van insultar o menysprear	La van amenaçar verbalment	La van agredir físicament	Total
<i>Conversa telefònica*</i>	91,2%	8,8%	0,0%	0,0%	100,0%
<i>Missatge, correu electrònic*</i>	41,2%	55,5%	3,3%	0,0%	100,0%
<i>De manera presencial</i>	32,6%	50,8%	10,3%	6,3%	100,0%
Total	34,2%	50,0%	9,8%	6,0%	100,0%

* Nota: El nombre de casos és menor de 30. Cal prendre els resultats amb prudència.

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Taula 23. Distribució del tipus d'acció discriminadora segons localització. BCN, 2020*

	Tracte diferencial	Insultar o menysprear	Amenaçar verbalment	Agredir físicament	Total
Espais d'accés públic	26,8%	53,7%	11,3%	8,1%	100,0%
<i>Al carrer, en un parc o plaça</i>	24,9%	54,6%	12,4%	8,1%	100,0%
<i>A una instal·lació o equipament públic</i>	38,5%	49,2%	n.d.	n.d.	100,0%
<i>Al transport públic (a l'interior o parada)</i>	49,8%	43,1%	7,0%	n.d.	100,0%
Espais d'accés privat	45,5%	44,3%	8,0%	2,2%	100,0%
<i>A una botiga, espai comercial privat</i>	58,6%	37,1%	n.d.	n.d.	100,0%
<i>A una discoteca, bar o restaurant</i>	35,5%	50,9%	13,6%	n.d.	100,0%
<i>Llars i edificis d'habitatge</i>	32,1%	51,1%	11,7%	5,1%	100,0%
Total	32,6%	50,8%	10,3%	6,3%	100,0%

* Nota: No s'ofereixen els valors de les caselles amb una freqüència esperada inferior als 5 casos.

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

L'ECAMB també proporciona informació per a cada districte (taula 24 i mapa 5). Fent un ràpid repàs dels resultats es pot arribar a establir tres situacions ben diferents relatives als tipus de discriminació que s'han reportat a cada districte.

En primer lloc, Les Corts, Sant Martí, Sarrià-Sant Gervasi i Sants-Montjuïc, amb un predomini de la discriminació per tracte diferencial així com per comentaris de menyspreu i insults, no

obstant això amb baixa presència d'agressions físiques i verbals en comparació a la resta de districtes.

En segon lloc, aquells districtes amb un major percentatge de persones que han estat sotmeses a amenaces verbals i agressions físiques. Proporcionalment, aquests tipus de discriminacions han estat més freqüents a Ciutat Vella i a Horta-Guinardó, tot i que les amenaces verbals també han estat molt presents a Nou Barris (14,2% dels casos de discriminació reportats al districte). També arriba al 9% la proporció de les persones discriminades que han patit una agressió física a l'Eixample. Quant a Sant Andreu, està entre els districtes amb una proporció més baixa de discriminacions per tracte diferencial (32%), però se situa en la part alta en relació a les amenaces i els insults.

En tercer i últim lloc, Gràcia. La discriminació en aquest districte s'ha exercit majoritàriament a través del tracte diferencial (41,3%), mentre que la resta de discriminacions han estat comparativament menys freqüents que en d'altres districtes de la ciutat.

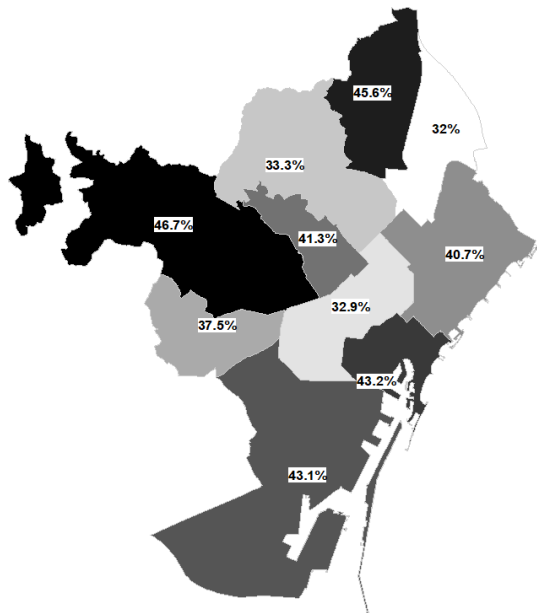
Taula 24. Tipus d'acció discriminadora per districte. BCN, 2020

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	BCN
La van tractar de manera diferent											
Sí	43,2%	32,9%	43,1%	37,5%	46,7%	41,3%	33,3%	45,6%	32,0%	40,7%	39,5%
No	56,8%	67,1%	56,9%	62,5%	53,3%	58,7%	66,7%	54,4%	68,0%	59,3%	60,5%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
La van insultar o fer comentaris de menyspreu											
Sí	44,3%	67,1%	62,3%	64,7%	59,1%	42,1%	59,4%	56,6%	59,5%	57,8%	57,9%
No	55,7%	32,9%	37,7%	35,3%	40,9%	57,9%	40,6%	43,4%	40,5%	42,2%	42,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
La van amenaçar verbalment											
Sí	20,2%	9,1%	8,3%	6,0%	7,6%	7,3%	18,1%	14,2%	12,9%	11,2%	11,4%
No	79,8%	90,9%	91,7%	94,0%	92,4%	92,7%	81,9%	85,8%	87,1%	88,8%	88,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
La van agredir físicament											
Sí	13,7%	9,0%	4,7%	6,7%	4,6%	2,3%	11,7%	4,6%	6,3%	6,1%	6,9%
No	86,3%	91,0%	95,3%	93,3%	95,4%	97,7%	88,3%	95,4%	93,7%	93,9%	93,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

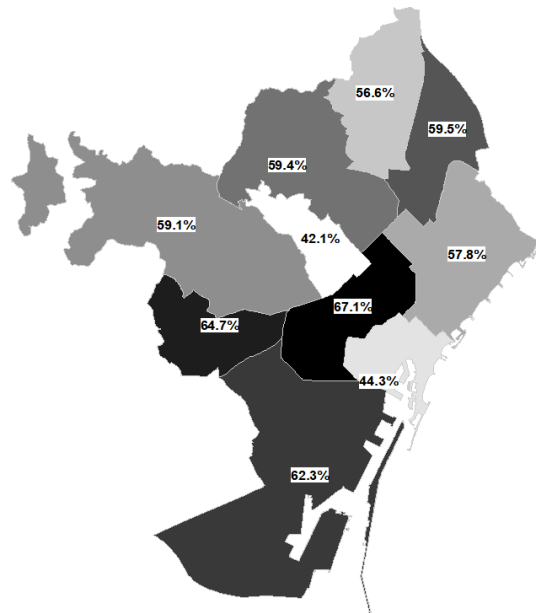
Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Mapa 5. Tipus d'acció discriminadora per districte. BCN, 2020

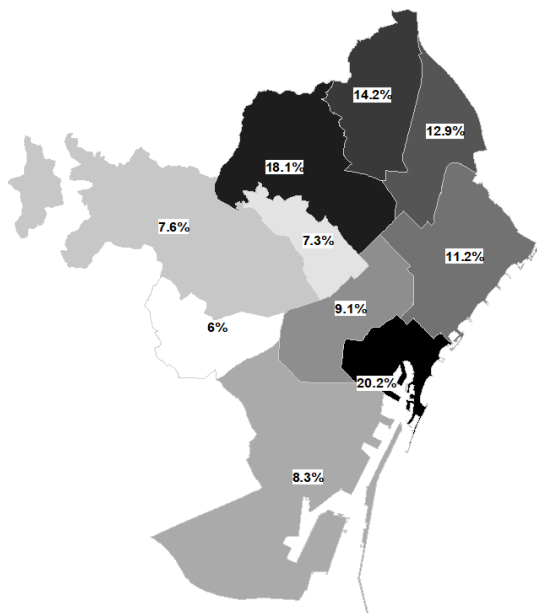
La van tractar de manera diferent

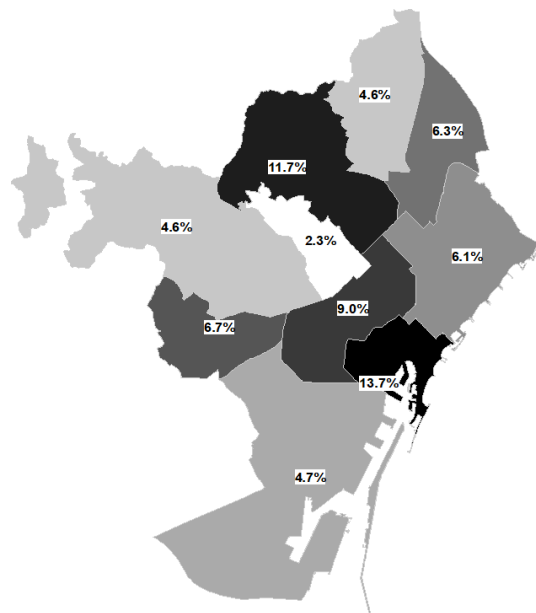
La van insultar o fer comentaris de menyspreu

La van amenaçar verbalment

La van agredir físicament

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

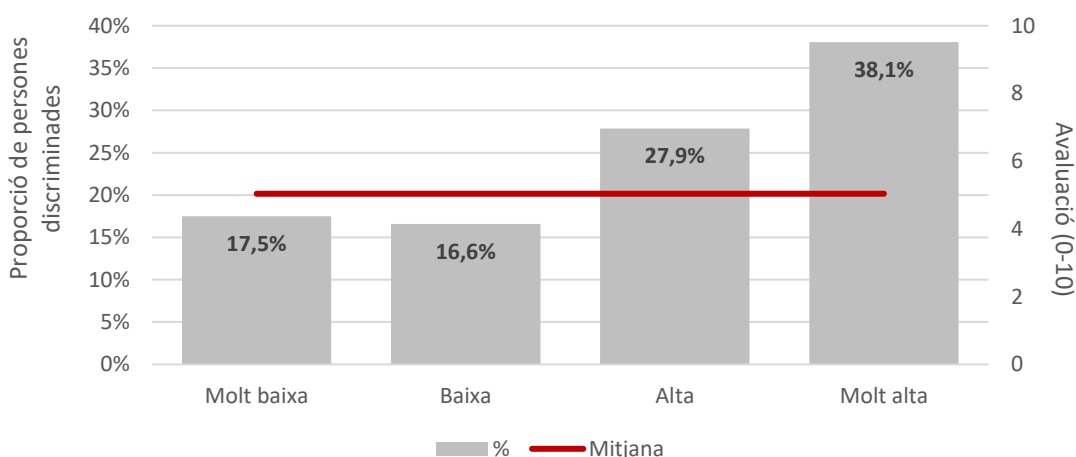
6. Conseqüències de la discriminació als barris

6.1. Costos psicològics de la discriminació als barris

Complementant l'estudi de la discriminació als barris, es demanava a les persones afectades que avaluessin el grau d'afectació emocional que s'havia derivat d'aquests fets (en una escala de 0 a 10). Al gràfic 5 es pot veure que la valoració mitjana ha estat de 5,04 punts.

El motiu d'aquesta valoració està en la distribució de freqüència de les avaluacions, doncs aquesta presenta una forma de U. Això vol dir que hi ha valors màxims que se situen en tots dos extrems. En efecte, d'una banda, el 38,1% de les víctimes de discriminació han expressat un grau d'afectació molt elevada i han atorgat avaluacions d'entre 7 i 10 punts a aquests fets. En l'altre extrem el 34,1% de les persones discriminades han reportat un baix grau d'afectació (el 16,6% han atorgat valoracions entre 1 i 3 punts, el 17,5% han avaluat l'afectació psicològica d'aquestes accions amb 0). Tot plegat fa que, a més de la pròpia mitjana, l'anàlisi d'aquestes dades ha de tenir en compte la distribució interna de les pròpies avaluacions.

Gràfic 5. Afectació psicològica de la discriminació als barris. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Així, des d'una perspectiva territorial, convé no perdre de vista que **a tots els districtes almenys una de cada tres persones sotmeses a discriminació han reportat una alta afectació emocional a conseqüència d'aquests fets, i han suposat una afectació moderada per a una de cada quatre** (taula 25). Dit això, les persones que han reportat una major afectació psicològica són les que viuen a Ciutat Vella, Sant Martí i Nou Barris.

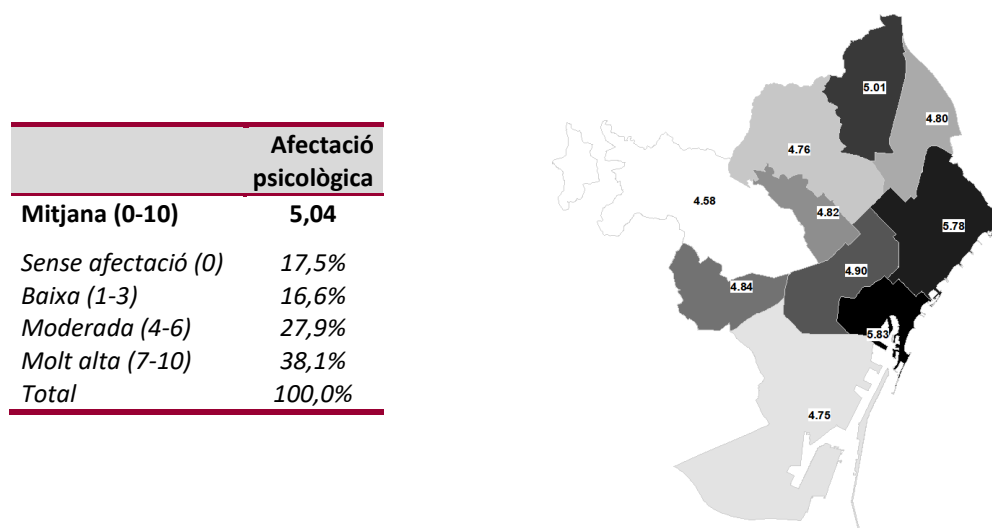
Començant per Ciutat Vella, el 45,7% de les persones sobre les que s'ha exercit discriminació han reportat una afectació emocional elevada i el 27,9% moderada. En aquest districte l'afectació emocional ha assolit un valor de 5,83 punts. A Sant Martí, aquestes proporcions han estat del 44,6% i del 32,1% respectivament, amb una afectació psicològica mitjana que se xifra en 5,78 punts de mitjana. L'afectació psicològica ha assolit els 5,01 punts a Nou Barris ja que,

malgrat les seqüeles emocionals han estat altes per al 43,9% de les persones discriminades, hi ha un 21% de persones que han viscut situacions que no les ha afectat emocionalment.

A l'Eixample i a Sants-Montjuïc ha passat quelcom molt similar al que s'acaba de descriure respecte de Nou Barris. Tanmateix, la proporció de persones que han expressat un alt grau d'afectació psicològica en aquests districtes ha estat lleugerament més baixa (38,1% i 33,6%), i ha estat major la freqüència de situacions que han comportat una baixa o nul·la afectació. És per aquest motiu que la mitjana d'afectació en aquests districtes tot just se situa per sota dels 5 punts (4,90 i 4,75 respectivament).

A Les Corts i a Gràcia és on més persones discriminades han manifestat una afectació psicològica moderada (del 40,7% i del 32,4%). I a Sarrià-Sant Gervasi és on una major proporció de persones han experimentat situacions discriminatòries de les quals no sembla haver-se derivat cap mena d'afectació psicològica.

Mapa 6. Afectació psicològica de les accions de discriminació per districte. BCN, 2020

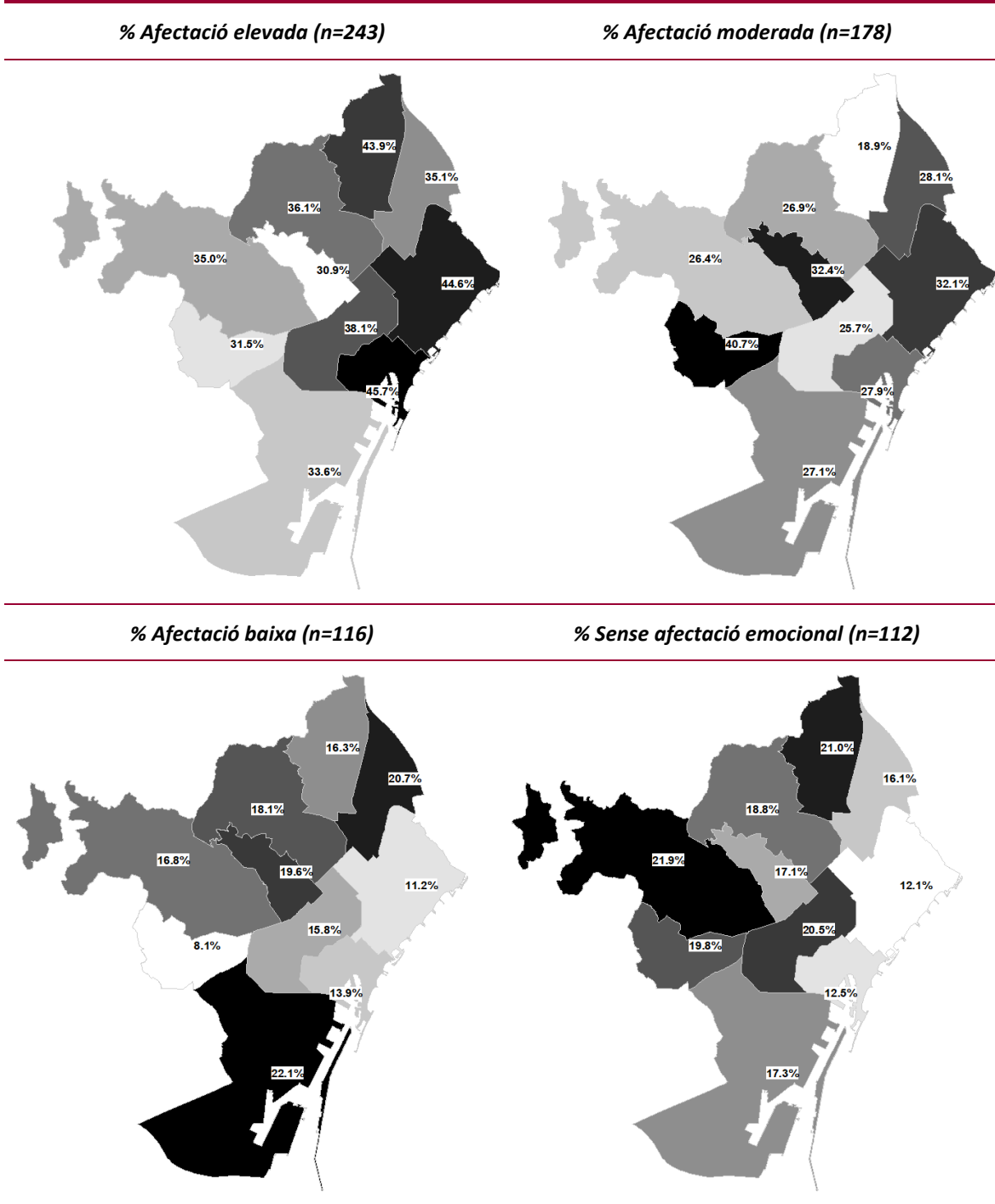
Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Taula 25. Afectació psicològica de les accions de discriminació per districte. BCN, 2020

	Mitjana	Sense afectació	Afectació baixa	Afectació Moderada	Afectació alta	Total
Ciutat Vella	5,83	12,5%	13,9%	27,9%	45,7%	100,0%
L'Eixample	4,90	20,5%	15,8%	25,7%	38,1%	100,0%
Sants-Montjuïc	4,75	17,3%	22,1%	27,1%	33,6%	100,0%
Les Corts	4,84	19,8%	8,1%	40,7%	31,5%	100,0%
Sarrià-St Gervasi	4,58	21,9%	16,8%	26,4%	35,0%	100,0%
Gràcia	4,82	17,1%	19,6%	32,4%	30,9%	100,0%
Horta-Guinardó	4,76	18,8%	18,1%	26,9%	36,1%	100,0%
Nou Barris	5,01	21,0%	16,3%	18,9%	43,9%	100,0%
Sant Andreu	4,80	16,1%	20,7%	28,1%	35,1%	100,0%
Sant Martí	5,78	12,1%	11,2%	32,1%	44,6%	100,0%
Barcelona	5,04	17,5%	16,6%	27,9%	38,1%	100,0%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Mapa 7. Distribució de l'afectació psicològica de la discriminació per districte. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Una part de les diferències que s'observen en l'afectació emocional que han generat les accions discriminadores poden venir donades pels motius pels quals s'ha exercit aquesta acció, o per les pròpies característiques de la situació. Sembla clar, per exemple, que les seqüeles emocionals i psicològiques d'una agressió física siguin majors que les que es podrien derivar d'un insult. Tanmateix no es pot menystenir la importància de l'agent discriminador, doncs un insult que prové d'una persona coneguda (familiar o veí/na) pot generar més mal emocional que si aquest prové d'un desconegut. A més, també estan les pròpies característiques demogràfiques de les persones afectades, amb distintes situacions vitals, suports socials i possibilitats de resiliència.

Arribats a aquest punt, a més de comprovar si hi ha diferències en el grau d'afectació psicològica en funció d'aquestes variables, també cal considerar la interacció entre elles. Es tracta de veure aleshores, quines d'entre totes aquestes variables tenen major poder explicatiu i incidència en el grau d'afectació psicològica, tot considerant els efectes de la pròpia situació demogràfica i també les característiques relatives a la pròpia acció discriminatòria. És per aquest motiu que, a més de considerar les valoracions mitjanes, s'ha optat per realitzar una anàlisi de regressió lineal. Els resultats s'ofereixen a la taula 26 i es descriuen a continuació.

Un primer resultat remarcable resulta de comprovar que són les característiques de la pròpia acció discriminadora (el motiu, el tipus, inclús qui l'exerceix) i no tant la condició individual les que determinen l'afectació psicològica i emocional en les persones que les pateixen.

En segon lloc, els resultats permeten constatar que, independentment de la freqüència amb que es donin, no tots els motius de discriminació tenen el mateix impacte emocional en les persones que les pateixen. Això es veu en que dos dels motius de discriminació més freqüents, com ho han estat les idees polítiques i l'ús de la llengua, han ocasionat un dany emocional molt baix (les avaluacions han estat de 4,32 i 4,25 punts). Els motius pels que s'ha ocasionat més afectació psicològica han estat les discriminacions exercides amb raó del color de pell i l'etnicitat (6,13), l'orientació i la identitat sexuals (5,56), la que s'ha exercit contra les dones (5,77) i les que s'han articulat amb motiu de l'estat de salut (7,14). Aquestes accions han ocasionat un important dany emocional en les persones que s'han vist exposades, independentment de qui les hagi patit o de les circumstàncies en les quals es van exercir.

Igualment, amb independència de quins hagin estat els motius de discriminació, l'afectació psicològica produïda per les accions discriminatòries augmenta a mesura que ho fa el seu grau de violència, sobretot si es produeix una agressió física. De fet es pot apreciar un gradient en l'afectació psicològica ocasionada pels diferents tipus d'accions discriminadores, que aniria des del mínim associat al tracte diferencial (5,01) i els comentaris de menyspreu (5,06), passant per les amenaces verbals (5,42) i assolint els valors més alts quan l'acció discriminatòria s'ha exercit mitjançant la violència física (6,65).

En quart lloc, els resultats reafirmen la importància dels agents discriminadors, i ja no tan sols en la manera i els llocs on aquests exerceixen les accions discriminadores als barris, sinó sobretot en les molt distintes conseqüències que es deriven per a la vida de la població. En efecte, es pot comprovar que les persones discriminades reporten un major grau d'afectació psicològica quan l'agent discriminador ha estat una persona coneguda (5,19), que no pas quan ha estat una persona desconeguda (4,58) o una comerciant o treballador/a del barri (4,31). Molt més important que això, el que l'anàlisi de regressió permet veure és que, tot i l'escassetat de casos, l'afectació psicològica i emocional de les persones augmenta significativament quan l'agent discriminador és un operador institucional, bé dels cossos de policia i serveis de seguretat (5,82) o bé de l'administració pública (6,25). En altres paraules, les conseqüències de l'acció discriminatòria esdevenen més greus per a les persones afectades quan aquesta es produeix en un context d'asimetria de poder.

Respecte les característiques demogràfiques de la població resulta interessant comprovar com, malgrat les situacions de discriminació solen ocasionar una major afectació psicològica a les persones d'edats intermèdies, la relació entre aquestes variables deixa de ser quelcom significatiu quan es consideren les característiques de les accions discriminadores. Això no succeeix en canvi respecte del gènere, ben al contrari, els resultats mostren que l'afectació psicològica que es deriva de l'acció discriminadora és invariable i significativament més alta en dones que en homes. Així doncs, la relació entre la discriminació als barris i el gènere depassa les seves manifestacions directes en forma de discriminació contra les dones o inclús per l'orientació i identitat sexuals. És en aquest sentit que reiterem i tornem a traslladar la necessitat d'un estudi de la discriminació als barris des d'una òptica interseccional⁷.

Finalment, malgrat no s'aprecien gaires diferències en la valoració mitjana de les persones nascudes a Espanya (5,01) o l'estranger (5,10), l'anàlisi de regressió ha mostrat que el lloc de naixement incideix significativament en l'afectació psicològica, tanmateix no de la manera que segurament es podia esperar. En efecte, quan les persones nascudes a Espanya experimenten discriminació tendeixen a experimentar un major patiment emocional que les persones nascudes a l'estranger quan enfronten una situació similar. Tot plegat és rellevant i pot resultar d'interès a l'hora d'analitzar les discriminacions racistes, doncs actualment aquestes agressions podrien estar reportant uns majors costos psicològics a les generacions catalanes amb ascendència d'origen a l'estranger.

⁷. Sobre aquesta qüestió podeu consultar l'apartat 3 d'aquest informe sobre *Discriminació múltiple i interseccionalitat*, així com la nota 4 (supra).

Taula 26. Afectació psicològica de les accions de discriminació. Mitjana i resultats regressió. BCN, 2020

	Afectació psicològica (mitjana)	Coefficients regressió (B)	Sig
Motiu de l'acció discriminadora			
<i>Per les seves idees polítiques</i>	4,32	0,04	0,34
<i>Per la llengua que parla</i>	4,25	-0,07	0,08 *
<i>Pel seu color de pell, origen ètnic o lloc naixement</i>	6,13	0,26	0,00 ***
<i>Per les seves creences religioses</i>	3,87	-0,07	0,06 *
<i>Pel fet de ser dona</i>	5,77	0,08	0,10 *
<i>Per la seva orientació o identitat sexual</i>	5,56	0,12	0,00 ***
<i>Pel seu estat de salut</i>	7,14	0,08	0,07 *
<i>Pel fet de tenir una discapacitat</i>	6,08	0,02	0,65
<i>Per la seva posició socioeconòmica</i>	4,03	0,01	0,77
Tipus d'acció discriminadora			
<i>La van tractar de manera diferent</i>	5,01	0,05	0,32
<i>La van insultar o fer comentaris de menyspreu</i>	5,06	0,02	0,69
<i>La van amenaçar verbalment</i>	5,42	0,02	0,58
<i>La van agredir físicament</i>	6,65	0,12	0,00 ***
Agent discriminador			
<i>Persona desconeguda (categoria de referència)</i>	4,58	0,00	
<i>Persona coneguda</i>	5,19	0,05	0,25
<i>Comerciant, treballador/a</i>	4,31	0,01	0,90
<i>Cossos i serveis de seguretat</i>	5,82	0,07	0,08 *
<i>Administració pública</i>	6,25	0,09	0,03 **
Gènere			
<i>Un home (categoria de referència)</i>	4,55	0,00	
<i>Una dona</i>	5,38	0,12	0,01 ***
Grup d'edat			
<i>65 anys i més edat (categoria de referència)</i>	4,56	0,00	
<i>De 16 a 29 anys</i>	4,64	-0,06	0,40
<i>De 30 a 44 anys</i>	5,24	0,04	0,51
<i>De 45 a 64 anys</i>	5,48	0,09	0,15
País de naixement			
<i>Espanya (categoria de referència)</i>	5,01	0,00	-
<i>Fora d'Espanya</i>	5,10	-0,10	0,02 **

Nota: Els llistats de significació són: *** 1%; ** 5%; * 10%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

6.2. Comunicació i infradenúncia de la discriminació als barris

A les persones que han experimentat una acció discriminadora al seu barri de residència també se'ls hi demanava si van informar d'aquests fets a alguna persona, institució o entitat i, en cas afirmatiu, a qui: a una persona propera (familiar, amic,...), a un servei de l'administració pública, a una entitat social o institució de justícia (a la policia o als jutjats).

Els resultats mostren que només el 33,7% de les persones afectades per una acció discriminadora han optat per no explicar-ho. La majoria (el 58,7%) han explicat la situació a una persona de confiança (familiar, amical,...). Però únicament el 4,8% de les persones discriminades han informat de la situació que han patit a una entitat social (1,4%), a un servei de l'administració pública (1,6%) o a la policia o jutjats (2,7%). L'anterior significa que molt

poques de les accions discriminatòries que passen als barris arriben al coneixement de les entitats socials i de les institucions públiques de la ciutat. Així, **els resultats de l'ECAMB permeten constatar que existeix una situació d'infradenúncia de la discriminació a Barcelona.**

Taula 27. Comunicació de les accions de discriminació als barris. BCN, 2020

	N	%
No ho ha comunicat a ningú	217	33,7%
Ho ha comunicat a una persona de confiança	378	58,7%
Ho ha comunicat a una entitat social o institució pública*	31	4,8%
<i>Ho ha comunicat a una entitat social</i>	9	1,4%
<i>Ho ha comunicat a un servei de l'Administració</i>	10	1,6%
<i>Hi ha denunciat a la policia o als jutjats</i>	18	2,7%
Altres	19	2,7%
Ns/Nc	18	2,7%
Total	644	100,0%

* Nota: Una acció discriminadora es pot comunicar a més d'una institució o persona

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

La mostra és escassa (tot just de 31 casos), motiu pel qual les informacions que s'oferiran a continuació tenen només un caràcter orientatiu, en cap cas representatiu de la situació de la discriminació als barris de Barcelona. És per aquest motiu que no s'oferiran taules, si bé considerem que la descripció dels resultats encara pot resultar d'utilitat a l'OND i a les entitats socials, potser contribuint a la millor comprensió del fenomen de la infradenúncia.

En primer lloc, farem notar que 7 de les comunicacions institucionals estaven referides a la discriminació de les dones i 5 eren amb motiu de l'orientació o identitat sexuals. 2 casos referien discriminacions amb motius racistes, per motiu de l'estat de salut, per ideologia. 1 es referia a l'ús de la llengua i un altre a la posició socioeconòmica. Però més que les xifres en sí, el que volem destacar és que mentre els casos de discriminació amb motiu de l'orientació i de la identitat sexuals, així com els de discriminació per motius de salut, suposen un percentatge força elevat de tots els casos de discriminació registrats per l'ECAMB, en canvi tota la resta de comunicacions suposen només una petita fracció que varia entre l'1 i el 5%. Tot plegat ha de servir per posar en valor els índexs de discriminació als barris, atesa la quantitat de casos que queden ocults als registres (l'anomenada xifra fosca).

També s'ha examinat la comunicació a les institucions considerant tant el tipus de situació que s'ha produït com quins han estat els agents discriminadors. Així hem pogut veure que, tot i que seguia sent baixa, la propensió a comunicar ha estat una mica major quan s'ha produït alguna forma d'agressió física i també quan els agents discriminadors eren operadors institucionals. Val a dir que en la totalitat d'aquests últims casos, és a dir, quan la discriminació l'ha exercida una administració pública, s'ha reportat tracte diferencial i la comunicació s'ha tramitat pels mecanismes institucionals. Quan ha estat la policia qui ha exercit discriminació, les situacions també s'han comunicat a l'administració pública i en una ocasió als jutjats, però no a la mateixa policia. Tot plegat podria ser indicatiu d'una manca de confiança o claredat en els

mecanismes que els cossos policials habiliten a l'hora de fer front a les situacions de discriminació que es generen a partir del seu funcionament.

Es continuarà, ara sí, amb l'estudi estadístic de la infradenúncia tot examinant el posicionament i les característiques de les persones discriminades que han optat per no explicar la seva experiència a ningú. Ja no es tracta només de no comunicar-ho a un operador institucional o a una entitat social, sinó que tampoc s'ha arribat a compartir la situació amb una persona de confiança, com ho podrien ser una amigat, un familiar o altres.

Es comença considerant el tipus i les característiques de les accions discriminadores que es van exercir en contra d'aquestes persones. S'observa així que més de la meitat de les persones que han patit discriminació amb motiu de la seva situació econòmica han decidit no explicar-ho a ningú (54,4%). Tampoc han compartit la seva experiència el 46,3% de les persones que han estat discriminades amb motiu de la seva orientació o identitat sexuals. També ha estat baixa la comunicació de les discriminacions racistes (41,6%) i amb motiu de les creences religioses (42,8%). A la banda contrària, es destaca l'amplia difusió de les discriminacions contra les dones, només el 19,8% de les persones afectades han optat per no explicar-ho a ningú. Val a dir que tot i ser una proporció elevada, se situa per sota de la mitjana de la resta d'accions de discriminació.

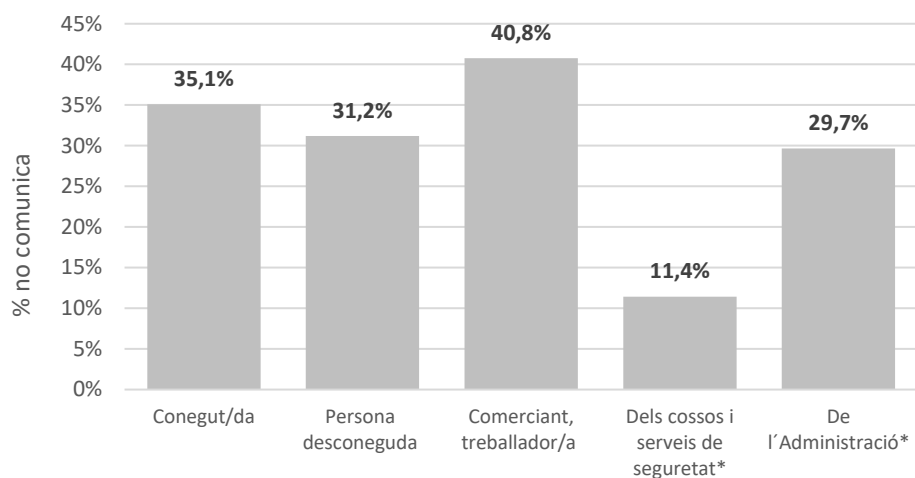
Taula 28. Percentatge de no comunicació segons motius de les discriminacions als barris. BCN, 2020

	N	%
Per la seva posició socioeconòmica*	23	54,4%
Per la seva orientació o identitat sexual*	17	46,3%
Per les seves creences religioses*	20	42,8%
Pel seu color de pell, origen ètnic o nacional	72	41,6%
Per la llengua que parla	132	39,2%
Pel fet de tenir una discapacitat*	15	37,6%
Pel seu estat de salut*	20	36,8%
Per les seves idees polítiques	173	34,3%
Pel fet de ser dona	134	19,8%
Total	648	33,7%

* Nota: El nombre de casos és menor de 30. Cal prendre els resultats amb prudència.

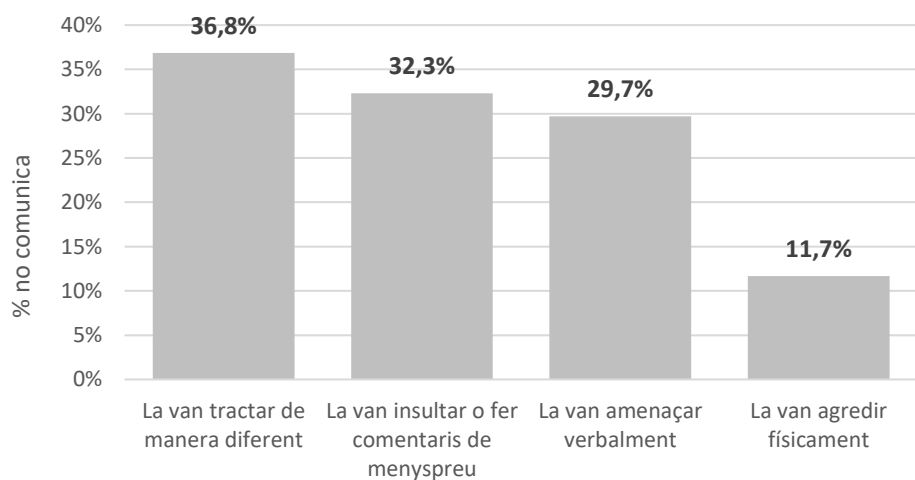
Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Els gràfics 6 i 7 permeten apreciar que la comunicació de les accions discriminadores és major quan aquestes impliquen violència física i en aquells casos que hi ha participació de les policies i dels serveis de seguretat. A la banda contrària, es comuniquen menys les accions per tracte diferencial i els comentaris de menyspreu, així com la discriminació exercida per comerciants i treballadors/es del barri.

Gràfic 6. Percentatge de no comunicació segons agents discriminadors. BCN, 2020

* Nota: El nombre de casos és menor de 30. Cal prendre els resultats amb prudència.

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Gràfic 7. Percentatge de no comunicació segons tipus de discriminació. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Quant a les característiques demogràfiques de les persones discriminades, mostren que són menys proclius a comunicar les situacions que han viscut aquelles persones que s'identifiquen amb el gènere masculí (40,5%), les que pertanyen a un dels grups d'edat intermèdies (37,8% en el grup de 30 a 44 anys i 39,2% en el de 45 a 64 anys) i les persones nascudes fora d'Espanya (37,8%).

Taula 29. Percentatge de no comunicació de la discriminació als barris segons demogràfiques. BCN, 2020

	% de no comunicació
Gènere	
<i>Un home</i>	40,5%
<i>Una dona</i>	29,1%
Grup d'edat	
<i>De 16 a 29 anys</i>	26,3%
<i>De 30 a 44 anys</i>	37,8%
<i>De 45 a 64 anys</i>	39,2%
<i>65 anys i més edat</i>	30,2%
País de naixement	
<i>Espanya</i>	31,5%
<i>Fora d'Espanya</i>	37,8%

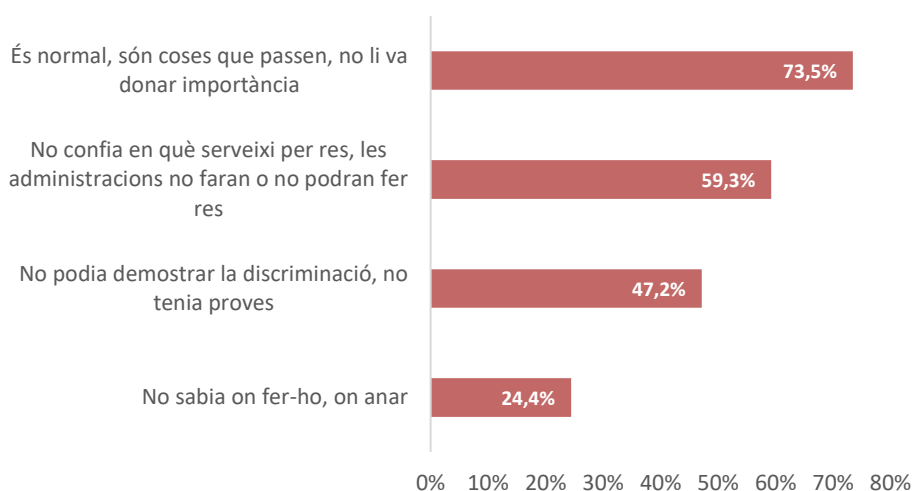
Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

A les persones que han optat per no comunicar la seva situació, se les confrontava amb quatre motius que podrien dificultar la denúncia d'aquests fets, considerant molt especialment la seva opinió sobre la policia i els serveis del propi Ajuntament.

El 73,5% d'aquestes persones s'han mostrat d'acord a l'hora de considerar que no valia la pena comunicar-ho perquè són coses que passen, és a dir, han normalitzat l'acció discriminadora que van patir, integrant-la com un fenomen més de la vida quotidiana.

El següent motiu és un excel·lent indicador de la confiança de la població en les institucions. En aquest sentit, han arribat al 59,3% les persones que afirmen no haver comunicat la situació de discriminació que van patir perquè no confien en les administracions o en els seus procediments. Molt relacionat amb això, el 47,2% han considerat que no podrien demostrar la situació de discriminació que s'ha exercit en contra d'elles. Només una de cada quatre (el 24,4%) afirmen que no ho han comunicat perquè no sabrien com fer-ho o a on anar.

Gràfic 8. Motius per no comunicar la discriminació viscuda als barris. BCN, 2020

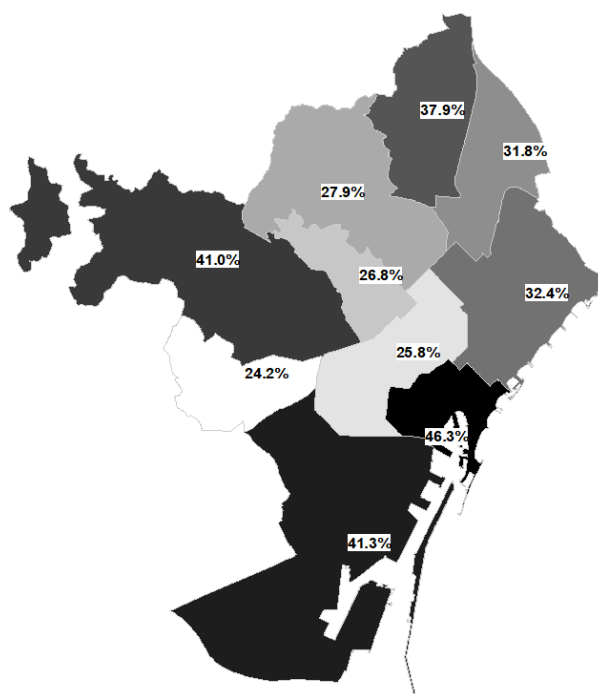
Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Per cloure aquest apartat sobre la comunicació i la infradenúncia de la discriminació als barris de Barcelona, al mapa 8 es representen les persones que no han comunicat a ningú la situació que han viscut. S'observa clarament que és a Ciutat Vella (46,3%) i a Sants-Montjuïc (41,3%) on més persones han optat per no comunicar a ningú les discriminacions que han patit. És cert que aquest percentatge també ha estat molt elevat a Sarrià-Sant Gervasi (41%), si bé s'ha vist que les causes de la discriminació difereixen notablement respecte dels dos districtes anteriors.

A la banda contrària, la comunicació de les situacions de discriminació és major a Les Corts, L'Eixample i Gràcia.

Mapa 8. Distribució de l'afectació psicològica de la discriminació per districte. BCN, 2020

Districtes	%
<i>I. Ciutat Vella</i>	46,3%
<i>II. L'Eixample</i>	25,8%
<i>III. Sants-Montjuïc</i>	41,3%
<i>IV. Les Corts</i>	24,2%
<i>V. Sarrià-Sant Gervasi</i>	41,0%
<i>VI. Gràcia</i>	26,8%
<i>VII. Horta-Guinardó</i>	27,9%
<i>VIII. Nou Barris</i>	37,9%
<i>IX. Sant Andreu</i>	31,8%
<i>X. Sant Martí</i>	32,4%
Barcelona	33,7%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

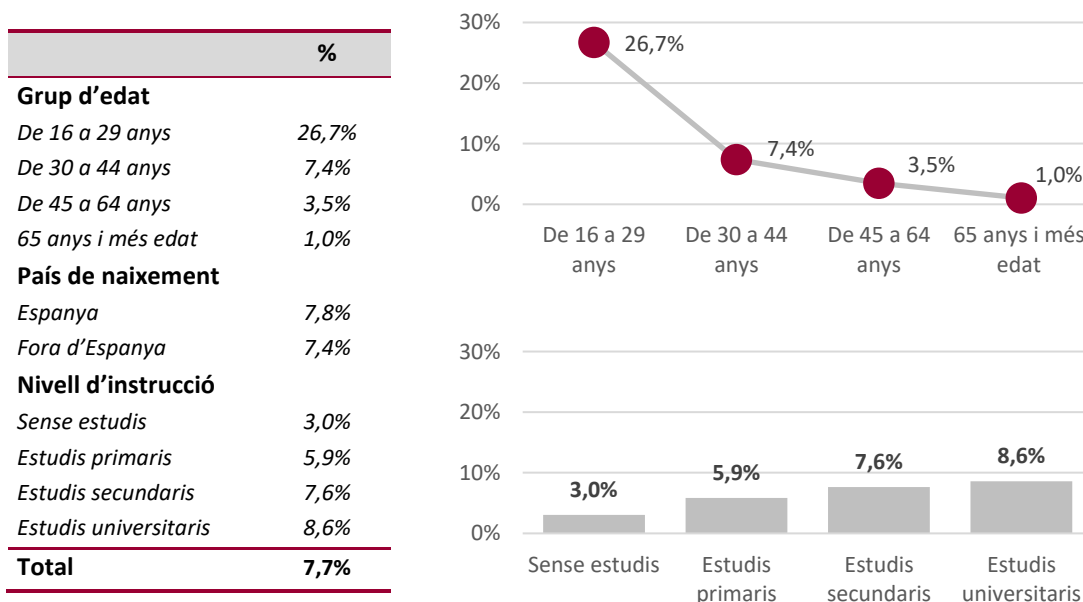
SEGONA PART. Processos de discriminació als barris de Barcelona

III. Discriminació de les dones

En aquest apartat s'aprofundeix i es descriuen amb més detall les accions discriminadores que s'han exercit contra les dones per motius del seu gènere. Es començarà per exposar els índexs de discriminació als barris i descriure qui són, com són i on viuen aquestes dones. Se seguirà la descripció de les característiques d'aquestes accions discriminadores (qui les ha exercit, a on i com), per cloure amb l'anàlisi de les conseqüències en termes d'afectació psicològica i comunicació.

L'any 2020, el 7,7% de les dones residents a Barcelona han reportat haver estat sotmeses a discriminació al seu barri pel sol fet de ser dones. A la figura 2 es pot comprovar com l'índex de discriminació augmenta a mesura que ho fa el nivell d'instrucció, assolint un valor del 8,6% entre les dones que han cursat estudis universitaris. Tanmateix s'observa clarament com les majors diferències són les que tenen a veure amb l'edat de les dones discriminades, doncs l'índex se situa en el 26,7% en el segment de població més jove, i disminueix fins l'1% en les dones de més edat. Les dades semblen reflectir un patró generacional, el que estaria indicant un canvi en la manera com es defineixen les relacions de gènere i una major consciència del caràcter discriminatori d'alguns comportaments masculins.

Figura 2. Índex de discriminació pel fet de ser dona segons sociodemogràfiques. BCN, 2020

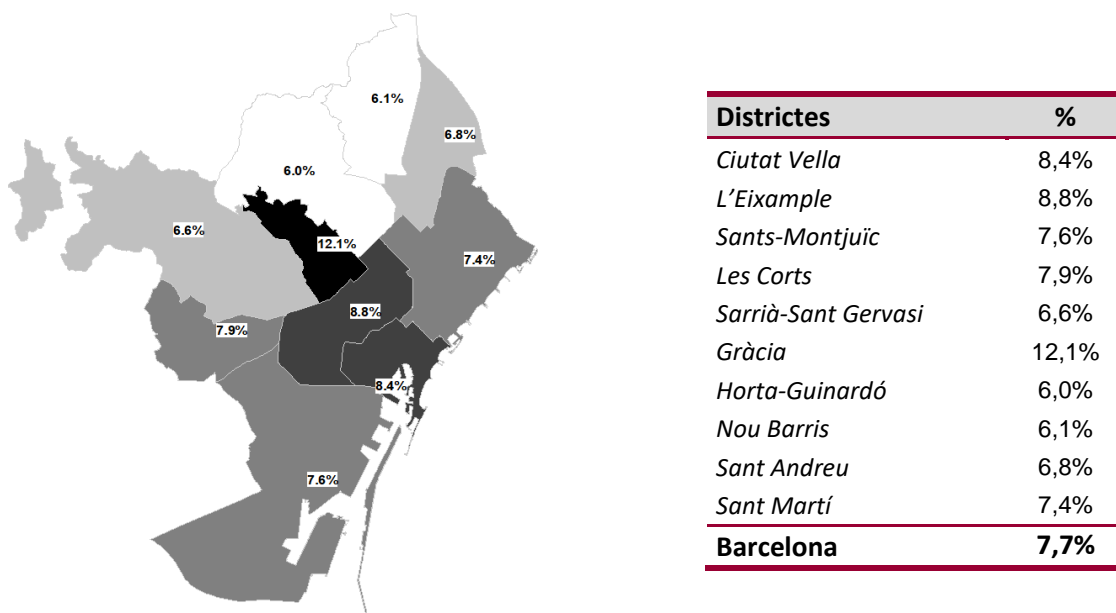

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Quant a la distribució territorial dels índexs per districtes, al mapa 9 es pot apreciar que l'índex de discriminació més alt s'ha registrat a Gràcia (12,1%), seguit a molta distància de l'Eixample

(8,8%) i Ciutat Vella (8,4%). Els índexs més baixos s'han registrat a Horta-Guinardó i a Nou Barris (6% i 6,1%, respectivament).

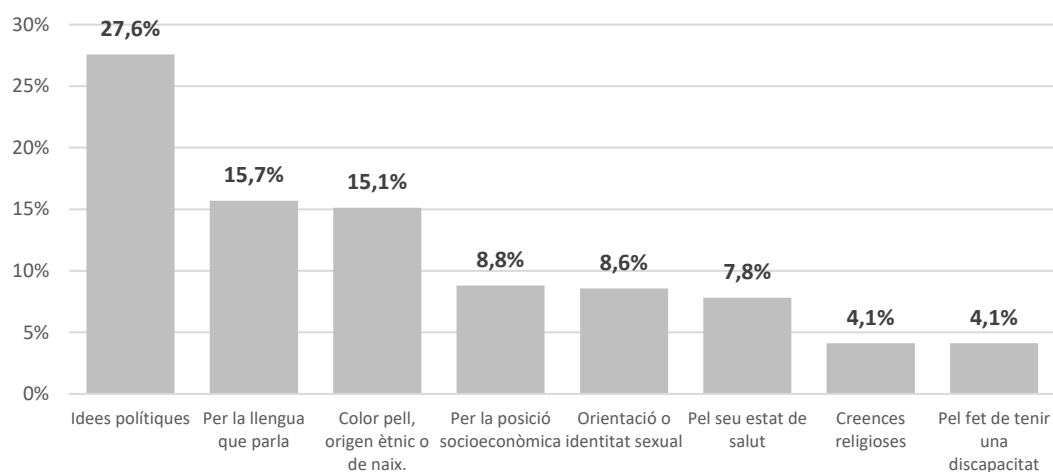
Mapa 9. Índex de discriminació pel fet de ser dona segons districte de residència. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Quant a les característiques de la discriminació exercida contra les dones, cal destacar que el 49,6% han experimentat discriminació múltiple, amb una ràtio que se situa en 1,92 punts. Al gràfic 9 es pot veure que, a més del gènere, una de cada quatre d'aquestes dones també han estat discriminades per les seves idees polítiques i per la llengua. El 15,1% pel seu color de pell o origen ètnic.

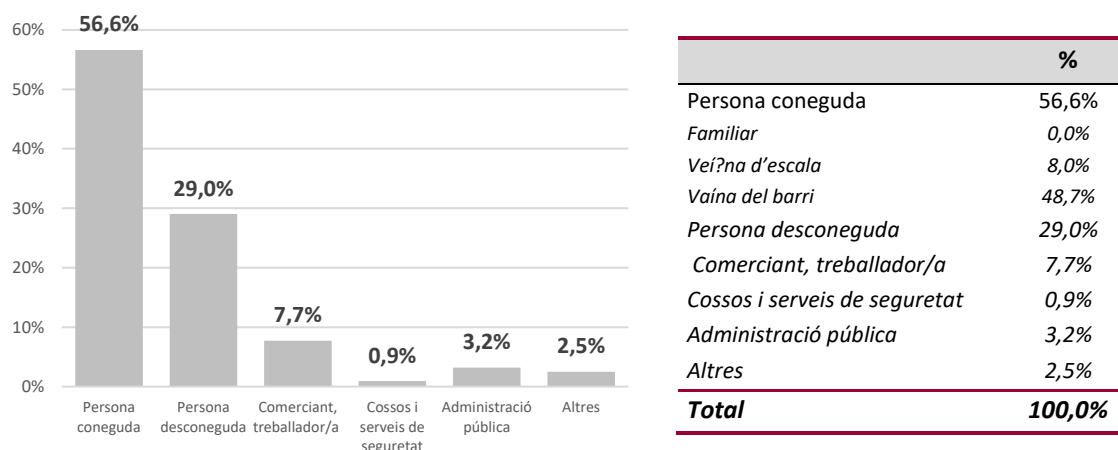
Gràfic 9. Discriminació pel fet de ser dona i motius de discriminació múltiple. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Els principals agents de la discriminació de les dones han estat persones conegudes, en especial els veïns del barri (48,7%). Aquesta circumstància és coherent i explica la baixa apreciació de les relacions entre residents al barri. Cal afegir que una de cada quatre dones han estat discriminades per una persona desconeguda

Figura 3. Agents de la discriminació contra les dones. BCN, 2020

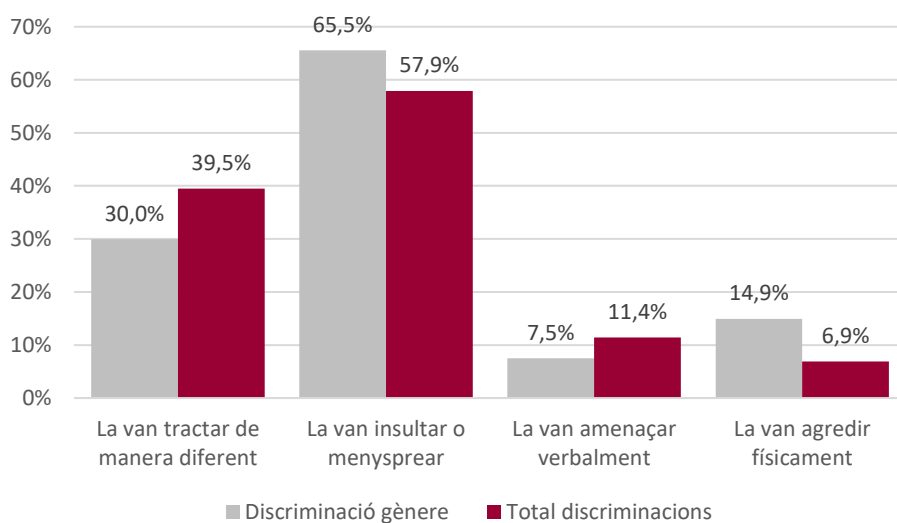

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Sobre la manera com s'ha exercit la discriminació contra les dones, en el 65,5% de les ocasions s'han produït insults i comentaris de menyspreu. S'ha exercit violència verbal contra el 7,5% de les dones discriminades amb motiu del gènere, i agressions físiques contra el 14,9%. Aquesta darrera xifra duplica la proporció d'agressions físiques que s'han reportat quan es considerava el conjunt de la població discriminada als barris de Barcelona (6,9%).

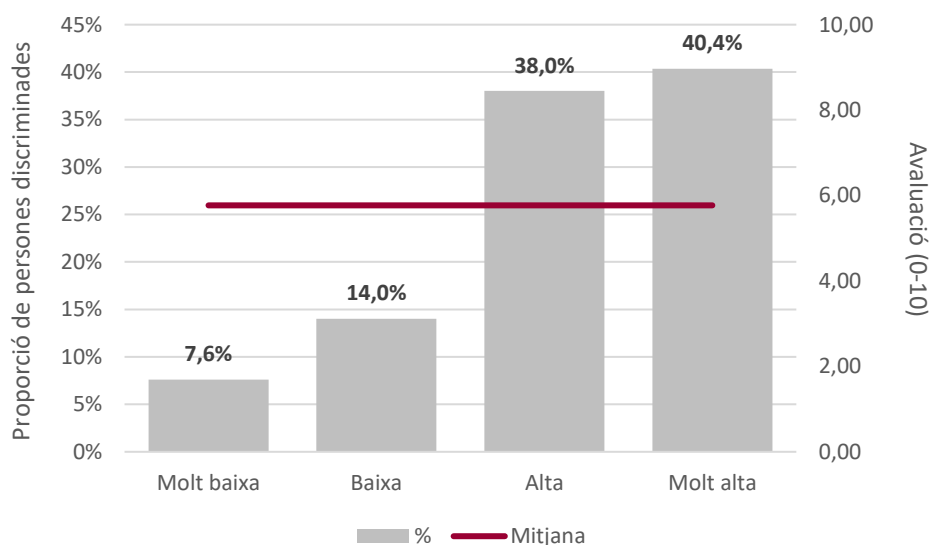
Aquestes dades expliquen que només el 7,6% de les dones contra les que s'ha exercit discriminació de gènere hagin reportat incidents sense afectació emocional. El 38% han reportat una afectació psicològica moderada, i ha estat alta pel 40,4% de les dones contra les que s'ha exercit discriminació. L'avaluació mitjana assoleix així un valor de 5,77 punts, que està per sobre dels 5,04 punts del global de les discriminacions que han passat a la ciutat.

Gràfic 10. Tipus de discriminació contra les dones. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

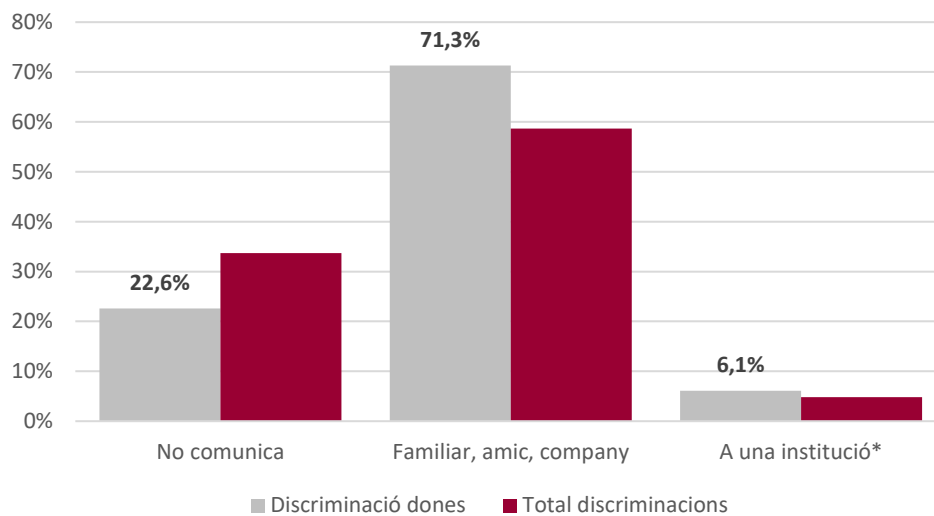
Gràfic 11. Afectació psicològica de les discriminacions de les dones. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Malgrat l'afectació emocional de les discriminacions contra les dones ha estat alta, la denúncia d'aquests fets als serveis de l'Ajuntament, de la policia o a les entitats socials ha estat baixa, i se xifra en un 6%, tot just una mica per sobre el conjunt de discriminacions registrades per l'ECAMB a la ciutat. El 71,3% de les dones contra les que s'ha exercit discriminació de gènere han optat per explicar la situació a una persona propera. En conseqüència la comunicació institucional és baixa i la infradenúncia elevada.

Gràfic 12. Comunicació de la discriminació pel fet de ser dona. BCN, 2020

* Nota: El nombre de casos és menor de 30. Cal prendre els resultats amb prudència.

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

IV. Identitat i etnicitat. Els altres interns i externs

D'acord amb els resultats de l'ECAMB, les manifestacions més freqüents de la discriminació en la convivència als barris de Barcelona ha derivat dels processos de construcció de les identitats i pertinences nacionals i regionals. D'una banda, les alteritats que es manifesten en la discriminació per les idees polítiques i la llengua. De l'altra, la construcció social de l'*estranjer* que es manifesta en les expressions de racisme i xenofòbia. En aquest apartat s'aprofundeix en aquests motius de discriminació.

7. Discriminacions per les idees polítiques i per l'ús de la llengua

D'acord amb les dades de l'ECAMB, el 6,9% de la població barcelonina ha estat discriminada a conseqüència de les seves idees polítiques i el 6,1% amb motiu de l'ús de la llengua. Després de les diferents anàlisis i descripcions realitzades en el marc del present informe s'ha pogut constatar que hi ha relació entre aquests dos motius de discriminació, si bé la correspondència no és plena i una anàlisi comparativa podrà resultar d'utilitat.

Es comença amb l'estudi dels índexs de discriminació, tot considerant les característiques sociodemogràfiques més importants en relació a aquest dos grups de població. Això permet comprovar que, mentre que hi ha similituds en quant a l'edat i al nivell d'instrucció, existeixen en canvi diferències significatives entre les persones discriminades en qüestió de gènere i país de naixement.

En tots dos casos els índexs de discriminació són més alts en el grup de població més jove i menors a mesura que augmenta l'edat. D'igual manera tots dos índexs augmenten a mesura que ho fa el nivell d'instrucció. A partir d'aquí trobem significatives diferències, doncs mentre que els índexs de discriminació per ideologia són majors entre les dones (7,5%, i 6,3% en el cas dels homes), la situació s'inverteix quan es considera la discriminació exercida per l'ús de la llengua, doncs aleshores els índexs més elevats es donen en homes (6,8%, respecte el 5,5% en dones).

Part de l'explicació està en el país de naixement, doncs mentre que la població nascuda a Espanya i Catalunya presenten uns índexs de discriminació més alts en relació a la discriminació per ideologia (7,4%), la població barcelonina nascuda a l'estranger és la que reporta uns índexs més alts en relació a la llengua (7,2%). En aquesta comparació s'observen dues realitats socials molt diferents i en totes dues intervé la llengua com a marcador social. D'una banda, en els conflictes al voltant de la construcció d'una identitat nacional. De l'altra, en la definició de la pertinença i la construcció social de la noció d'estrangeria.

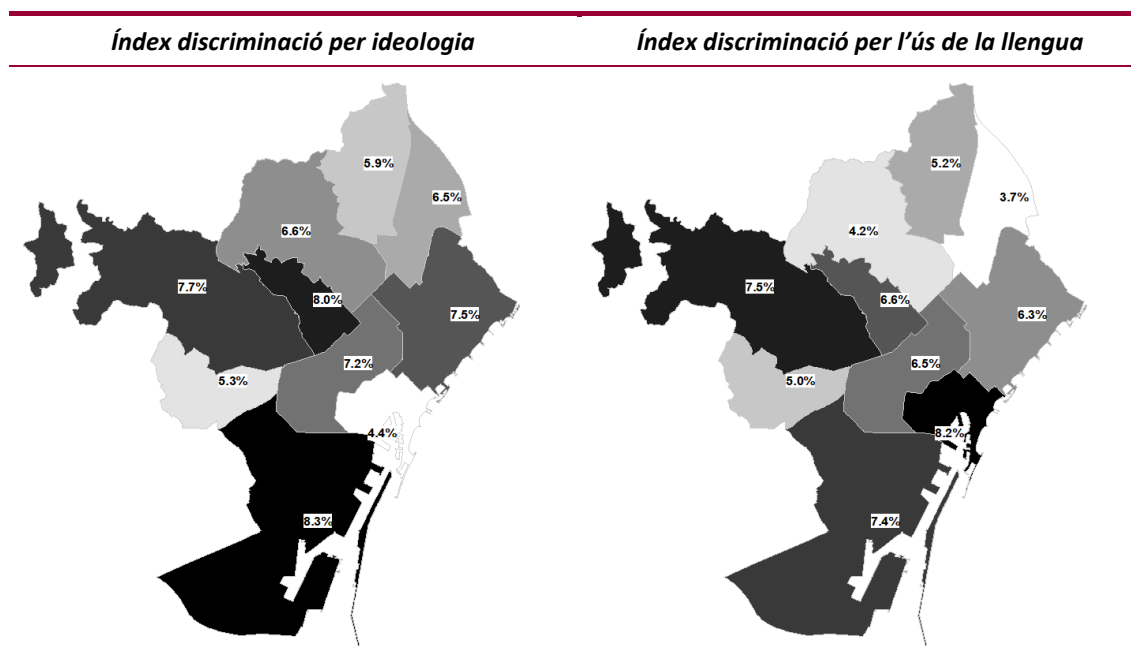
Taula 30. Índex de discriminació segons variables sociodemogràfiques. BCN, 2020

	Ideologia	Llengua
Gènere		
Home	6,3%	6,8%
Dona	7,5%	5,5%
Grup d'edat		
De 16 a 29 anys	10,2%	8,6%
De 30 a 44 anys	7,5%	7,3%
De 45 a 64 anys	6,9%	6,5%
65 anys i més edat	4,1%	2,3%
País de naixement		
Espanya	7,4%	5,6%
Fora d'Espanya	5,7%	7,2%
Nivell d'instrucció		
Sense estudis	0,0%	4,2%
Estudis primaris	5,6%	3,9%
Estudis secundaris	6,9%	6,2%
Estudis universitaris	7,7%	6,8%
Total	6,90%	6,10%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Sants-Montjuïc (8,3%), Gràcia (8,0%), Sarrià-Sant Gervasi (7,7%) i Sant Martí (7,5%) són els districtes amb uns índexs de discriminació més alts amb motius de la ideologia política. Quan es considera l'ús de la llengua, els índexs de discriminació segueixen sent elevats en aquests districtes, però aleshores també emergeix Ciutat Vella com un dels districtes amb un dels índexs de discriminació més elevats (8,2%).

Mapa 10. Índex discriminació per ideologia i llengua segons districte de residència. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Tant en pel que fa a la ideologia com a l'ús de la llengua, els principals agents discriminadors han estat persones conegudes del barri (50,3% en el cas de la ideologia, 40,8% en les discriminacions amb motiu de la llengua) i també de la pròpia escala (9% i 10,2% respectivament). A partir d'aquí s'observen diferències que tenen a veure sobretot amb la major participació de les institucions i del món del comerç a l'hora d'exercir discriminació per la llengua.

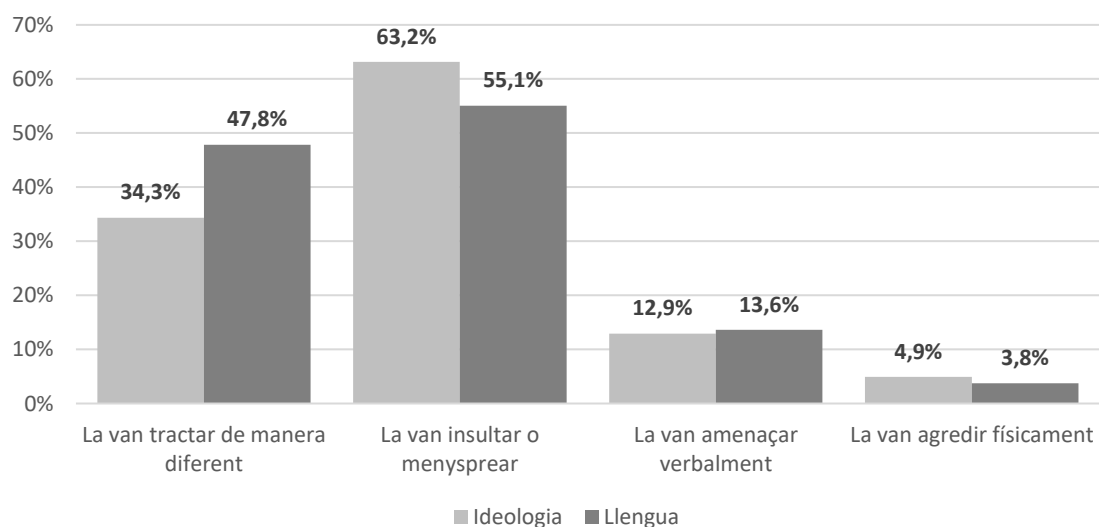
Taula 31. Agents de la discriminació per motius d'ideologia i ús de la llengua. BCN, 2020

	Ideologia	Llengua
Persona coneguda	62,3%	51,9%
<i>Familiar</i>	3,0%	1,0%
<i>Veïna d'escala</i>	9,0%	10,2%
<i>Veí/na del barri</i>	50,3%	40,8%
Persona desconeguda	22,7%	19,0%
Comerciant, treballador/a del barri	6,6%	18,6%
Cossos i serveis de seguretat	2,0%	5,1%
Administració pública	0,0%	3,4%
Altres	2,5%	2,0%
Total	100,0%	100,0%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

El 4,9% de les discriminacions per la ideologia política i el 3,8% de les relacionades amb l'ús de la llengua s'han exercit mitjançant violència física, i una mica més del 10% d'amenaçes verbals. Tanmateix ha estat molt més freqüent que la discriminació s'articulés a través d'insults i comentaris de menyspreu, sobretot amb motiu de la ideologia política (63,2%). La discriminació per tracte diferencial ha estat en canvi més freqüent quan el motiu era l'ús de la llengua (47,8%).

Gràfic 13. Tipus de discriminació per motiu de la ideologia i de l'ús de la llengua. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

L'afectació psicològica motivada per aquestes situacions ha estat en conjunt baixa, amb una valoració mitjana de 4,32 punts en el cas de la discriminació per motius de la ideologia política i de 4,25 punts per l'ús de la llengua. No obstant això, el 39% de les persones sobre les que s'ha exercit discriminació per motius de la seva ideologia i el 35,8% de les que han patit discriminació a conseqüència de l'ús de la llengua reporten un grau d'afectació molt elevada. Recordem que les anàlisi de regressió mostraven com l'afectació emocional pot augmentar tant si hi ha implicada alguna forma de violència (verbal o física), com si aquestes situacions depenien de l'acció d'un agent institucional a conseqüència de l'asimetria de poders.

Taula 32. Afectació psicològica de la discriminació per motius d'ideologia i ús de la llengua. BCN, 2020

	Ideologia	Llengua
Sense afectació	19,6%	20,5%
Afectació baixa	16,4%	19,5%
Afectació moderada	25,0%	24,2%
Afectació alta	39,0%	35,8%
Afectació mitjana	4,32	4,25

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Tali com es podia esperar, la comunicació institucional de les discriminacions amb motiu de la ideologia política i de la llengua ha estat molt baixa. Els percentatges han estat del 3,5% i del 3,8%, unes proporcions que queden per sota del 4,8% de denúncies quan la referència són totes les discriminacions. Això no treu que els efectes socials d'aquestes situacions siguin prou rellevants, doncs més del 60% de les persones sobre les que s'ha exercit aquestes formes de discriminació ho han compartit amb persones properes i de confiança.

Taula 33. Comunicació de la discriminació per motius d'ideologia i ús de la llengua. BCN, 2020

	Ideologia	Llengua
No comunica	30,7%	34,6%
Familiar, amic, company	65,8%	61,6%
A una institució*	3,5%	3,8%
Total	100,0%	100,0%

* Nota: El nombre de casos és menor de 30. Cal prendre els resultats amb prudència.

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

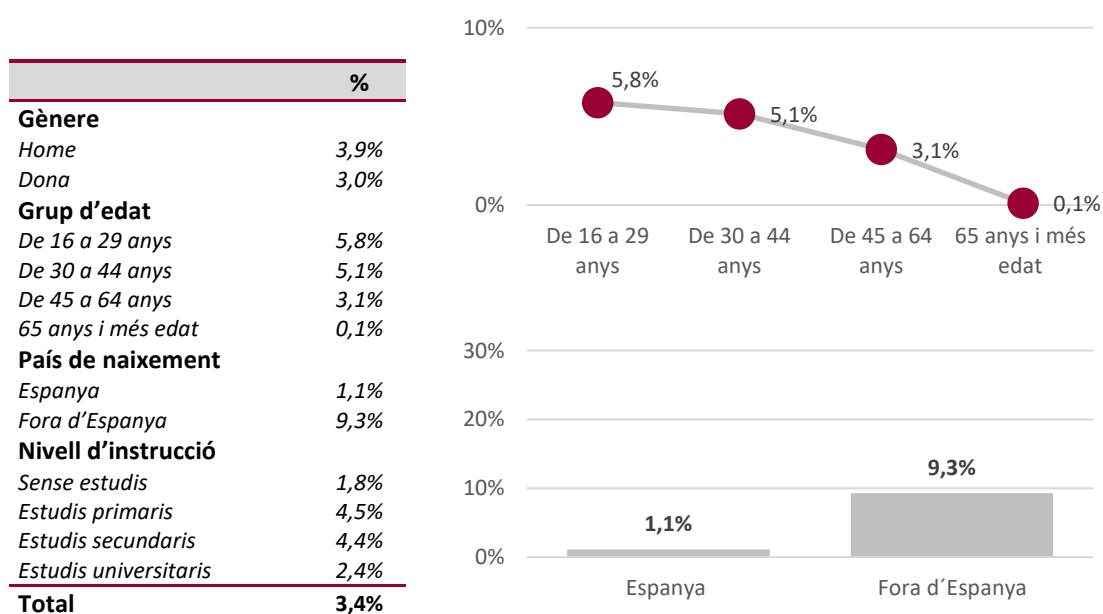
8. Discriminacions per racisme i xenofòbia

L'ECAMB demanava a la població entrevistada si en el darrer any havia estat discriminada al seu barri amb motiu del seu color de pell, ètnia o país de naixement. El 3,4% d'aquestes persones van respondre afirmativament.

Tanmateix en aquesta causa de discriminació les característiques demogràfiques són bàsiques i a la figura 4 es veu com aquest índex de discriminació se situa per sobre del 5% en els grups d'edat més joves, en canvi les persones més grans de 65 anys tenen un índex pràcticament irrellevant (0,1%). Però les diferències més importants es produeixen quan es considera el lloc de naixement, amb un índex de l'1,1% entre la població nascuda a Espanya i el 9,3% en la població barcelonina nascuda en un altre país.

Considerant l'edat i el lloc de naixement, resulta molt difícil no considerar una relació entre l'extensió d'aquestes discriminacions, els processos migratoris que es van produir en les darreres dècades i el desigual assentament de la població en el territori. Així, al mapa 11 es pot observar que l'índex de discriminació ha estat del 8,7% a Ciutat Vella. En comparació amb la resta de districtes, aquesta proporció ha estat major a Sant Martí (4%), Nou Barris (3,8%) o Sants-Montjuïc (3,4%) que no pas a districtes com Les Corts (0,7%), Horta-Guinardó (1,7%), Gràcia (1,8%) o Sarrià-Sant Gervasi (2,6%).

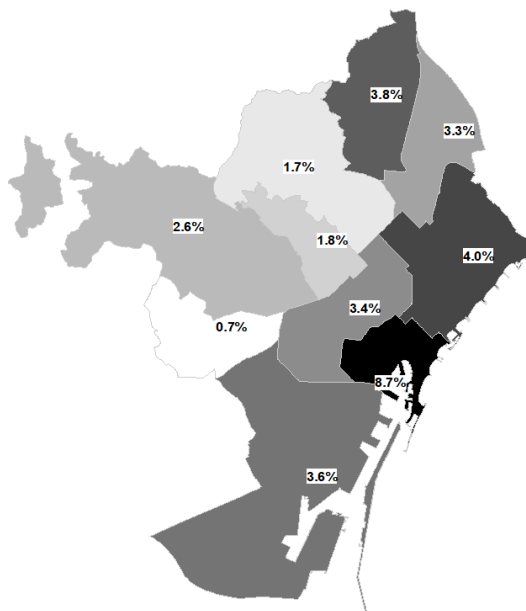
Figura 4. Índex de discriminació pel color de pell, ètnia i naixement segons sociodemogràfiques. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Mapa 11. Índex de discriminació pel color de pell, ètnia i naixement segons districte. BCN, 2020

Districtes	%
<i>Ciutat Vella</i>	8,7%
<i>L'Eixample</i>	3,4%
<i>Sants-Montjuïc</i>	3,6%
<i>Les Corts</i>	0,7%
<i>Sarrià-Sant Gervasi</i>	2,6%
<i>Gràcia</i>	1,8%
<i>Horta-Guinardó</i>	1,7%
<i>Nou Barris</i>	3,8%
<i>Sant Andreu</i>	3,3%
<i>Sant Martí</i>	4,0%
Barcelona	4,4%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Per complementar la informació geogràfica, l'ECAMB permet disposar d'informació sobre les principals característiques de l'habitatge, del seu entorn i de les relacions amb les persones que viuen i amb qui es comparteixen aquests espais.

Començant per les característiques dels habitatges, a la taula 34 es pot veure que l'índex de discriminació amb motius racistes i/o xenòfobs ha estat major entre les persones que viuen sota règim de lloguer (6,4%) en pisos petits (4,6%) ubicats en edificis que no estan en un bon estat de conservació (8,2%). Més enllà de les característiques estructurals de l'edifici i de l'habitatge, és interessant comprovar que aquelles persones que viuen en veïnats amb una important diversitat econòmica i de procedències presenten uns majors índexs de discriminació que aquelles persones que viuen en entorns veïnals més homogenis (8,9% i 6,7% respectivament). Tanmateix, el que destaca per sobre de tot és la pobre valoració que fan les persones discriminades respecte de la cordialitat i del tracte veïnal a la seva escala (12%).

Taula 34. Índex discriminació pel color de pell, ètnia,... segons característiques de l'habitatge. BCN, 2020

	%
Edifici de residència	
<i>Una casa unifamiliar</i>	2,7%
<i>Un bloc petit (de 4 plantes o menys)</i>	3,9%
<i>Un bloc mitjà (de 5 a 9 plantes)</i>	3,4%
<i>Un bloc gran (de 10 plantes o més)</i>	2,3%
Estat de conservació de l'edifici	
<i>Està en bon estat</i>	3,1%
<i>No està en bon estat</i>	8,2%
Grandària de l'habitatge	
<i>Menys de 60 m2</i>	4,6%
<i>De 61 a 75m2</i>	4,0%
<i>De 76 a 90m2</i>	2,2%
<i>De 91 a 100m2</i>	2,9%
<i>Més de 100 m2</i>	2,4%
Règim de tinença de l'habitatge	
<i>Propietat</i>	1,4%
<i>Lloguer</i>	6,4%
Els veïns tenen un nivell econòmic similar	
<i>Sí</i>	2,2%
<i>No</i>	8,9%
Els veïns són del mateix país de procedència	
<i>Sí</i>	0,4%
<i>No</i>	6,7%
Coneixement del veïnat	
<i>Sí</i>	2,9%
<i>No</i>	5,0%
Tracte cordial veïns/es d'escala	
<i>Sí</i>	3,0%
<i>No</i>	12,9%
Total	3,4%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

A la taula 35 es presenten els índexs desagregats en funció de les característiques del barri, on novament es pot apreciar com els índexs de discriminació a causa del color de pell, ètnia o lloc de naixement són majors en aquells barris que es defineixen com a més diversos econòmicament (5,8%) i en relació a la procedència geogràfica de la seva població (6,2%). Convé destacar que no s'aprecia una relació significativa entre els problemes de pobresa i de seguretat al barri amb l'experiència de la discriminació. Aquesta tindria molt més a veure amb una falta de cordialitat en les relacions de convivència (12,7%) i una problematització de les relacions entre grups ètnics (9,8%).

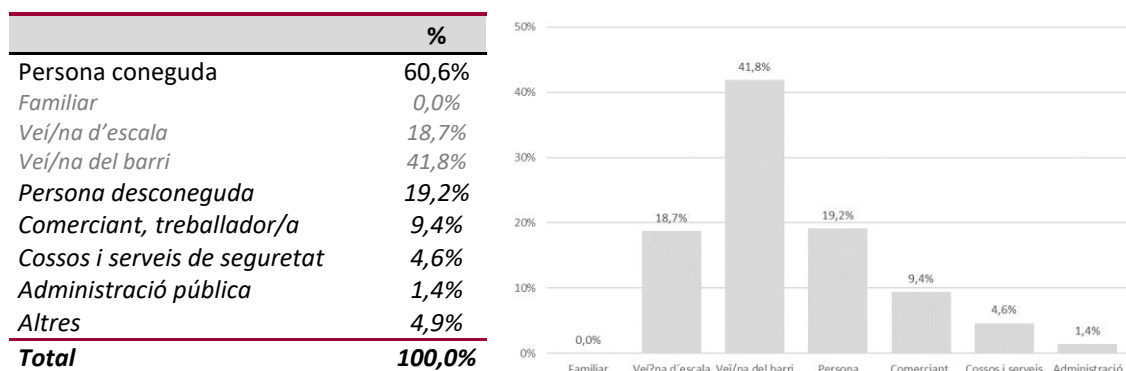
Taula 35. Índex discriminació pel color de pell, ètnia,... segons característiques de l'habitatge. BCN, 2020

	%
Els veïns del barri tenen un nivell econòmic similar	
<i>Sí</i>	2,4%
<i>No</i>	5,8%
Els veïns del barri són del mateix país de procedència	
<i>Sí</i>	1,0%
<i>No</i>	6,2%
Tracte cordial veïns/es del barri	
<i>Sí</i>	2,9%
<i>No</i>	12,7%
Problema al barri: pobresa	
<i>Molt</i>	5,4%
<i>Bastant</i>	3,6%
<i>Poc</i>	2,5%
<i>Gens</i>	4,0%
Problema al barri: relacions grups ètnics	
<i>Molt</i>	9,8%
<i>Bastant</i>	4,6%
<i>Poc</i>	3,2%
<i>Gens</i>	2,9%
Problema al barri: seguretat ciutadana	
<i>Molt</i>	6,2%
<i>Bastant</i>	2,9%
<i>Poc</i>	2,8%
<i>Gens</i>	3,8%
Total	3,4%

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Pel que fa als agents discriminadors, dos de cada tres accions discriminatòries amb motiu del color de pell, la pertinença ètnica o el lloc de naixement les han exercit veïns del barri (41,8%) o de la pròpia escala (18,7%). Així doncs, cal pensar en aquesta circumstància com un dels motius pels quals aquestes persones s'estarien mostrant tan crítiques amb el seu veïnat.

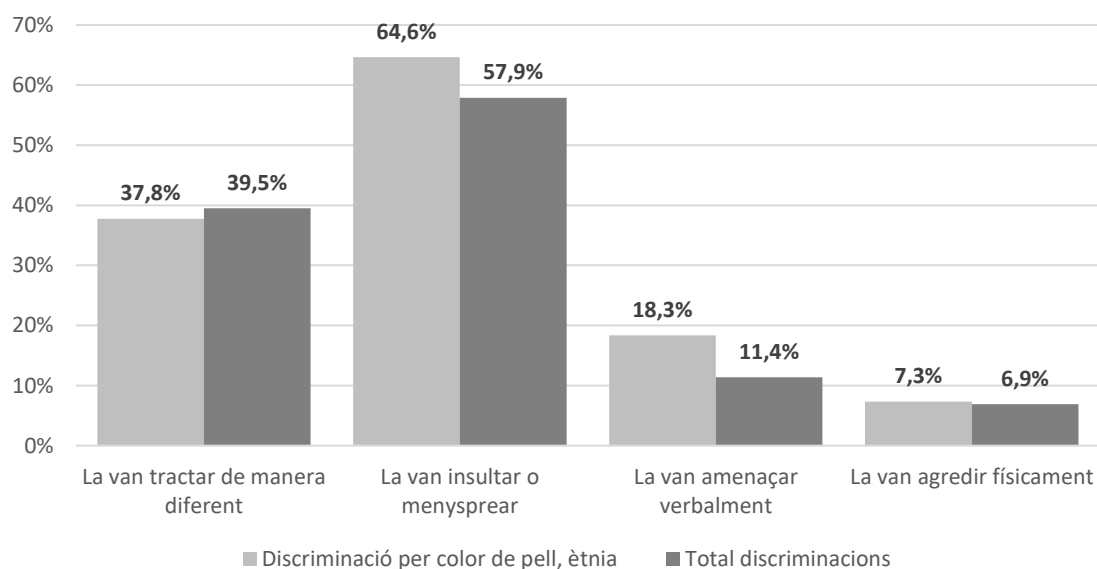
Figura 5. Agents de la discriminació pel color de pell, ètnia i naixement. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Quant a les formes en què s'han exercit les discriminacions racistes i xenòfobes, destaca la quantitat d'agressions verbals, ja sigui en forma d'insults i comentaris de menyspreu (64,6%) o d'amenaçes verbals (19,3%). Han arribat al 7,3% els casos de discriminació on s'ha produït violència física (7,3%).

Gràfic 14. Tipus de discriminació per motiu del color de pell, ètnia i naixement. BCN, 2020

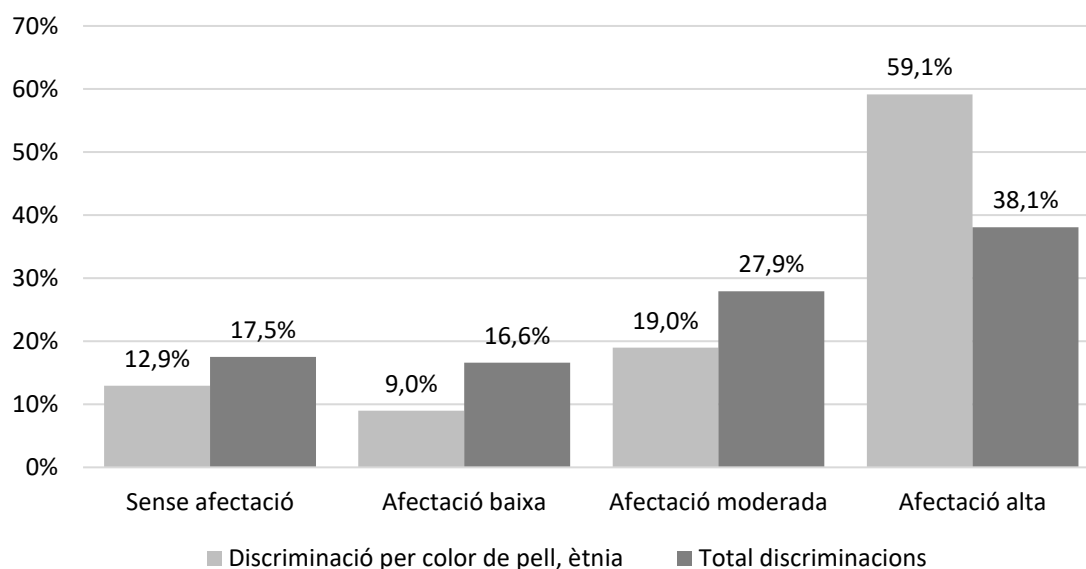

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Quan s'examinaven els factors que han incidit en una major afectació psicològica, les discriminacions racistes i xenòfobes emergien com una variable fonamental, pels elevats costos emocionals que es deriven d'aquestes experiències. El gràfic 15 mostra com s'han distribuït les valoracions relatives a l'afectació emocional en el cas de les discriminacions racistes i xenòfobes, tot comparant-les amb l'afectació de tot el conjunt de discriminacions recollides per l'ECAMB als barris de Barcelona.

Els resultats són aclaparadors, doncs permeten veure com la proporció de persones que expressen una alta afectació emocional gairebé duplica, en el cas de les agressions racistes, la del conjunt de totes les discriminacions que s'han reportat a Barcelona. I a la inversa, proporcionalment són moltes menys les persones per a les quals no s'han derivat seqüeles emocionals (12,9% vs. el 17,5% del conjunt de discriminacions), o han estat lleus (9% i 16,6% respectivament).

Gràfic 15. Afectació psicològica de les discriminacions per color de pell, ètnia i naixement. BCN, 2020

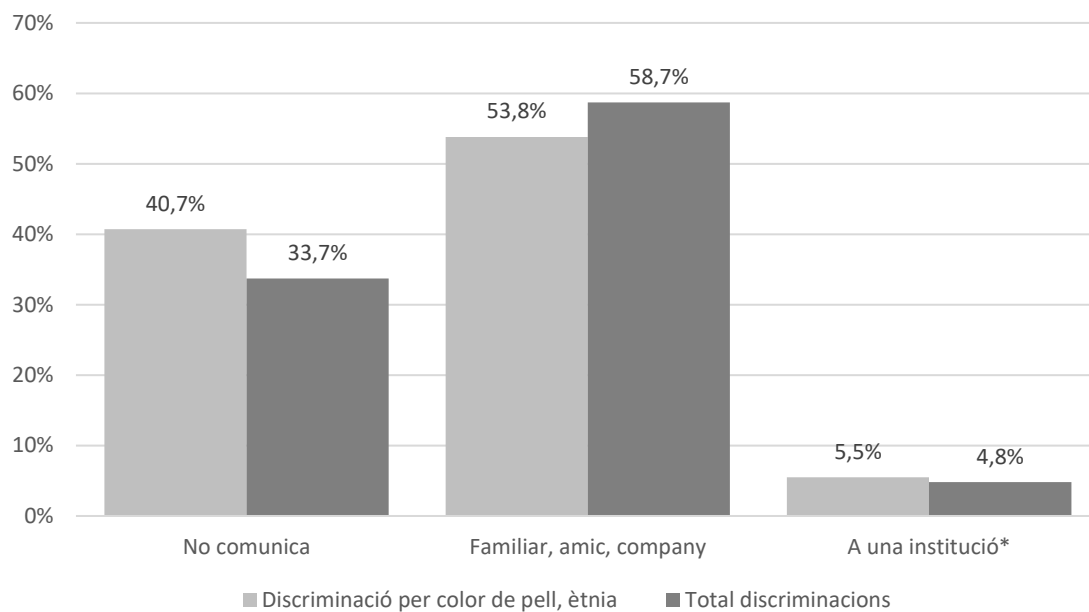
Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

El grau de comunicació institucional de les discriminacions racistes i xenòfobes se situa lleugerament per sobre la mitjana de la ciutat. El 5,5% de les discriminacions s'han posat en coneixement de les entitats socials, serveis municipals o de la policia. Quan es consideren totes les discriminacions, aquesta xifra se situa en el 4,8%.

No obstant això, és una proporció molt baixa i que serà difícil de revertir, com es veu en el fet que la proporció de persones discriminades per motius racistes i xenòfobs parlen menys d'aquestes situacions amb persones properes (són el 53,8% davant el 58,7% del conjunt de discriminacions), i també és més alta la proporció de les que no comparteixen aquestes

situacions amb ningú (el 40,7%, i són el 33,7% quan es consideren totes les situacions de discriminació als barris).

Gràfic 16. Comunicació de les discriminacions per color de pell, ètnia i naixement. BCN, 2020

Font: ECAMB 2020, elaboració IERMB.

Síntesi i conclusions

Aquest informe és l'explotació dels resultats de l'*Enquesta de Relacions Veïnals i de Convivència (ECAMB)*, i més concretament d'aquelles preguntes relatives a la discriminació als barris. Descriu la freqüència amb que incideixen sobre la població un total de 9 accions discriminadores que la població de Barcelona ha pogut experimentar al seu barri de residència durant l'any 2020.

A més de mesurar la quantitat de persones sobre les que s'ha exercit discriminació i els motius que han sustentat les accions discriminadores, l'ECAMB també aporta informació i anàlisi de les seves característiques i conseqüències, tant en termes individuals (afectació psicològica) com col·lectius (comunicació i denúncia dels fets). En aquest apartat se sintetitzen els principals resultats i conclusions. Per tal d'optimitzar la seva exposició i comprensió, s'ha optat per un redactat executiu per punts que ressegueix el mateix ordre temàtic que ha servit per organitzar l'informe.

1. Mesura de la discriminació als barris

1.1. Índex de discriminació als barris

La primera mesura la proporcionen els **índexs de discriminació**, que **calculen la proporció de persones que afirmen haver estat sotmeses a alguna forma de discriminació al seu barri de residència**. Els resultats es poden resumir en els punts següents:

- **El 16% de la població barcelonina ha estat subjecte a alguna forma de discriminació al seu barri de residència al llarg de 2020.** Així, són pràcticament una de cada sis de les persones majors de 16 anys residents a la ciutat.
- Quant als motius de discriminació més freqüents, s'ha pogut observar que **el 7,7% de les dones han estat discriminades pel sol fet de ser dones**. A continuació, **el 6,9% de la població ha experimentat discriminació per la seva ideologia política i el 6,1% a conseqüència de la llengua que parla**. El racisme i la xenofòbia ha afectat al 3,4% de la població barcelonina, però **l'índex de discriminació per motius del color de pell, origen ètnic o lloc de naixement se situa en el 9,3% entre la població barcelonina nascuda fora d'Espanya**.
- Les accions discriminatòries estan presents i s'exerceixen a tota la ciutat, si bé els índexs varien en funció dels perfils de població resident. **La proporció de persones sotmeses a discriminació ha estat més alta a Ciutat Vella (20,3%), a Gràcia (19,7%) i a Sants-Montjuïc (18,3%)**. Els índexs més baixos han estat els d'Horta-Guinardó (12,5%) i Les Corts (11,2%).

1.2. Discriminació múltiple i interseccionalitat

Anomenem *discriminació múltiple* al fet que es produeix quan una mateixa persona ha estat discriminada per més d'un motiu diferent. Doncs bé, **la discriminació múltiple és un fenomen molt estès a la ciutat de Barcelona:**

- **Aproximadament la meitat de la població discriminada ho ha estat per dos o més motius diferents.** Una de cada quatre persones ha estat discriminada a conseqüència de dos motius diferents (26,9%) i el 18% per 3 o més motius. **La ràtio de discriminació múltiple se situa així en una mitjana teòrica d'1,73 motius de discriminació per persona afectada.**
- **Quan es produeix discriminació múltiple, sovint els motius de discriminació no són independents, sinó que estan relacionats entre ells.** En efecte, algunes persones no són discriminades per un sol motiu sinó per posseir diferents trets que s'associen, tots ells, a estereotips negatius. Sovint aquestes persones no experimenten distintes accions discriminadores per motius diferents, sinó que un sol episodi de discriminació aglutina i s'exerceix combinant diversos d'aquests motius. Aquesta és la idea que hi ha rere la noció d'*interseccionalitat* la qual s'ha començat a explorar mitjançant una anàlisi de correlacions. Això ha permès observar com:
 1. **S'està produint una forma d'exclusió social molt particular, la qual estaria afectant a una part específica de la població barcelonina adulta nascuda a l'estranger.** Els resultats han mostrat que les discriminacions amb motiu del color de pell, ètnia i lloc de naixement de les persones, la llengua i les creences religioses mantenen relacions recíproques entre elles, també amb el lloc de naixement, l'edat i les discriminacions per motiu socioeconòmic. Això significa que hi ha persones a les que se sotmet a discriminació però no solament per haver nascut en una altre país (com ho podria ser, per exemple, Alemanya) o per professar una determinada fe religiosa, sinó que resten sotmeses a *una forma de discriminació interseccional* mitjançant la qual se'ls retreu indistintament la seva al·loctonia, situació econòmica, dificultats amb l'idioma o fe religiosa. Es tracta doncs, d'una forma de discriminació que s'estaria exercint no sobre tota sinó sobre una part de la població que s'assentà a la ciutat amb motiu dels fluxos migratoris que es van produir en els darrers anys.
 2. **S'observa també una relació entre l'ús de la llengua, la ideologia política i l'edat de la població,** específicament entre la més jove. És una forma de discriminació interseccional que segueix **un patró generacional, el que podria estar indicant un canvi en els processos de definició de la identitat i de la pertinença nacionals, i la seva importància social i política.**
 3. **També s'aprecien relacions entre les discriminacions per motius d'identitat i orientació sexuals i pel fet de ser dona.** En aquestes últimes també s'aprecia un **important component generacional** que sembla **indicatiu d'una major afectació i també consciència de les dones més joves de les discriminacions masculistes.**

Aquesta ha estat una aproximació exploratòria però encara insuficient a les discriminacions interseccionals. El disseny d'intervencions i de polítiques precisa d'estudis addicionals que vagin més enllà de l'associació entre variables per conèixer quines categories actuen de manera combinada com a marcadors de l'acció discriminadora i sobre quins col·lectius concrets de població s'exerceix.

2. Característiques de la discriminació als barris

L'informe continuava explorant les característiques de la discriminació als barris. D'una banda, s'ha pogut comprovar fins a quin punt existeix una relació directa entre l'agent que exerceix l'acció discriminadora, els motius pels quals l'exerceix, sobre qui l'exerceix, els medis utilitzats i la localització dels fets.

2.1. Agents discriminadors

Els resultats han permès visibilitzar l'enorme importància dels veïns i de les veïnes en tant que agents discriminadors, doncs han estat responsables del 55,1% de les accions que han succeït als barris. En segon lloc, les persones desconegudes (21,5%), seguides de comerciants i treballadors/es del barri (12,1%). **El 3,6% de les persones discriminades ho han estat per part dels cossos i serveis de seguretat, i el 3,2% per part d'alguna instància de l'Administració Pública.** Tanmateix amb diferències quant als perfils demogràfics i motius de la discriminació:

- **En dones destaca la proporció d'elles que expliquen que l'agent discriminador va ser una persona desconeguda** (el 6,9%, davant el 0,3% entre els homes). **També és significativa la proporció de persones majors de 64 anys que han referit que l'agent discriminador era un membre de la seva mateixa família (7,7%), així com també la de persones nascudes fora d'Espanya que reconeixen l'agent discriminador en els seus veïns/es d'escala** (el 16,3%, davant el 7,2% de les persones nascudes a Espanya).
- **La ideologia política i la llengua han estat els principals motius de discriminació tant si l'acció l'ha exercit una persona particular, l'administració pública o els cossos de policia i els serveis de seguretat.** També és rellevant que **el color de pell, l'origen ètnic i el lloc de naixement han estat motiu del 12,9% de les accions discriminadores exercides per particulars, i d'una de cada quatre accions discriminatòries atribuïdes als cossos de policia i serveis de seguretat.** En canvi, **el propi camp d'intervenció de les administracions públiques les fa més proclius a exercir discriminació per altres motius, com el gènere, les creences religioses, la situació socioeconòmica o l'estat de salut de la població.**
- Territorialment, la majoria de les accions discriminatòries han estat comeses per **persones conegudes a Horta-Guinardó (70,2%), Nou Barris (67,8%), Sant Martí (64,4%) i Sants-Montjuïc (58,8%).** Les discriminacions exercides per part de **comerciants, treballadores/rs del barri han estat proporcionalment més freqüents a l'Eixample (19,8%), Les Corts (17,2%), així com a Sarrià-Sant Gervasi (15,7%) i a Gràcia (15,1%).** Quant als **operadors institucionals** destaquen **Ciutat Vella, Sants-Montjuïc i Nou Barris,** tant per la freqüència

amb que s'han referit discriminacions per part **dels serveis de seguretat** (11,1%, 6,3% i 4,6% respectivament), com de **l'administració pública** (respectivament, 5%, 4,1% i 4,5%).

2.2. Medis de discriminació

Malgrat la pandèmia, **la majoria de les situacions de discriminació als barris han resultat del contacte presencial (93,4%)**. Només en el 3,1% dels casos l'acció discriminadora es va exercir a través de carta, de missatge o de correu electrònic, i únicament l'1,4% de les persones discriminades expliquen que l'acció es va produir en el transcurs d'una conversa telefònica.

2.3. Localització de la discriminació

El 60% de les discriminacions presencials han passat als carrers, parcs, places i altres espais públics dels barris. Segueixen a molta distància les discriminacions en espais privats, principalment en entorns comercials (16,7%) i edificis d'habitatge (9,8%). El 5,5% de les persones entrevistades han reportat alguna forma de discriminació a bars i discoteques, el 4,7% a instal·lacions públiques i el 2,7% als transports públics i les seves parades.

2.4. Tipus d'accions discriminadores

La majoria de les persones discriminades ho van ser a conseqüència d'insults o comentaris de menyspreu (el 57,9%). El 39,5% va experimentar alguna forma de tracte diferencial. A l'11,4% de la població discriminada la van amenaçar verbalment i **fins el 6,9% d'aquestes persones van esdevenir víctimes d'una agressió física**.

- Considerant el sexe amb que s'ha definit la població entrevistada, **si les amenaces verbals han estat més freqüents en homes que en dones (15,4% i 8,7%), en canvi han estat més dones que han patit agressions físiques (7,8%) que no pas homes (5,6%)**.
- Pel que fa al país del naixement, l'insult i el tracte de menyspreu ha estat més freqüent entre les persones nascudes a Catalunya i Espanya (62,5%) que entre les que han nascut a un altre país (49%). En canvi **la proporció de persones nascudes fora d'Espanya que han reportat discriminació per tracte diferencial ha estat una mica major que entre les persones nascudes a l'Estat (són el 43% i el 37,7% respectivament)**.
- Quant als motius, **les discriminacions amb motiu de l'ús de la llengua s'han produït majoritàriament en forma de tracte diferencial (55%)**. En canvi **la discriminació en forma d'insult o de comentari de menyspreu ha estat molt més freqüent en les discriminacions masclistes (69%), que també són les que aglutinen una major proporció de víctimes per agressions físiques (16%), seguides per les víctimes de discriminacions racistes i xenòfobes (8%)**.

3. Conseqüències de la discriminació als barris

3.1. Afectació psicològica i emocional de la discriminació als barris

L'estudi de l'afectació psicològica que genera la discriminació ha mostrat que la resposta emocional de la població oscil·la entre dos extrems, així:

- **El 38,1% de les persones discriminades han reportat un grau d'afectació psicològica molt elevat, i el 27,9% alt.** En l'altre extrem, el 17,5% no han reportat cap tipus d'afectació.
- Les característiques de la pròpia acció discriminadora (el motiu, el tipus, inclús qui l'exerceix) i no tant la condició individual són les que determinen l'afectació psicològica i emocional:
 1. Dos dels motius de discriminació més freqüents, com ho han estat **les idees polítiques i l'ús de la llengua, han ocasionat un dany emocional molt baix** (les avaluacions han estat de 4,32 i 4,25 punts).
 2. En canvi, **han ocasionat molta afectació psicològica les discriminacions exercides amb raó del color de pell i l'etnicitat (6,13), l'orientació i la identitat sexuals (5,56), la que s'ha exercit contra les dones (5,77) i les que s'han articulat amb motiu de l'estat de salut (7,14).**
 3. **L'afectació psicològica produïda per les accions discriminatòries augmenta a mesura que ho fa el seu grau de violència.** Es pot apreciar un gradient que aniria des del mínim associat al tracte diferencial (5,01) i els comentaris de menyspreu (5,06), passant per les amenaces verbals (5,42) i assolint els valors més alts quan l'acció discriminatòria s'ha exercit mitjançant la violència física (6,65).
 4. S'observa un major grau d'afectació psicològica quan l'agent discriminador ha estat una persona coneguda (5,19) que desconeguda (4,58). Però importa destacar que **l'afectació psicològica augmenta significativament quan l'agent discriminador és un operador institucional**, bé dels cossos de policia i serveis de seguretat (5,82) o bé de l'administració pública (6,25). **En altres paraules, les conseqüències esdevenen més greus quan la discriminació es produeix en un context d'asimetria de poder.**

3.2. Comunicació i denúncia de la discriminació als barris

Els resultats de l'ECAMB constaten que **existeix una situació d'infradenúncia de la discriminació a Barcelona:**

- **Només el 4,8% de les persones discriminades han comunicat o denunciat la situació davant d'alguna entitat social o institució pública.** És més, el **33,7% de les persones discriminades no han explicat aquests fets a ningú**, ni tan sols a una persona de confiança.
- **Han decidit no explicar-ho a ningú més de la meitat de les persones discriminades amb motiu de la seva situació econòmica (54,4%).** Tampoc han compartit la seva experiència el 46,3% de les persones que han estat discriminades amb motiu **de la seva orientació o**

identitat sexuals. També ha estat baixa la comunicació de **les discriminacions racistes** (41,6%) i **amb motiu de les creences religioses** (42,8%).

- Respecte els motius per no comunicar o denunciar aquestes situacions, **el 73,5% d'aquestes persones han normalitzat l'acció discriminadora** i consideren que són coses que passen. **El 59,3% creu que no serviria de res i el 47,2% explica que no té proves** per demostrar la discriminació. **El 24,4% explica que no ho ha comunicat perquè no sabia com fer-ho o a on anar.**

4. Processos de discriminació als barris

L'informe clou amb l'estudi detallat de quatre motius de discriminació prou freqüents i, per tant, amb mostra suficient com per a poder abordar la seva anàlisi estadística.

4.1. Discriminació de les dones

- L'any 2020, **el 7,7% de les dones residents a Barcelona han reportat haver estat sotmeses a discriminació al seu barri pel sol fet de ser dones**. Tanmateix **s'observa clarament un patró generacional**, doncs l'índex se situa en el 26,7% en el segment de població més jove i disminueix fins l'1% en les dones de més edat. Les dades estarien indicant un canvi en la manera com es defineixen les relacions de gènere i una major consciència del caràcter discriminatori d'alguns comportaments masculins.
- Sobre la manera com s'ha exercit la discriminació contra les dones, en el 65,5% de les ocasions s'han produït insults i comentaris de menyspreu. **S'ha exercit violència verbal contra el 7,5% de les dones discriminades i agressions físiques contra el 14,9%**. Aquesta darrera xifra duplica el global de la ciutat (6,9%).
- Només el 7,6% de les dones contra les que s'ha exercit discriminació de gènere han reportat incidents sense afectació emocional. **L'afectació psicològica d'aquest eix de discriminació ha estat alta pel 38% de les víctimes i molt alta pel 40,4%**. L'avaluació mitjana assoleix així un valor de 5,77 punts, que està per sobre dels 5,04 punts del global de les discriminacions que han passat a la ciutat.
- **Malgrat tot, la denúncia dels fets als serveix de l'Ajuntament, de la policia o entitats socials ha estat baixa i se xifra en el 6%**.

4.2. Discriminació per les idees polítiques i l'ús de la llengua

El 6,9% de la població barcelonina ha estat discriminada a conseqüència de les seves idees polítiques i el 6,1% amb motiu de l'ús de la llengua. S'ha pogut constatar que **hi ha relació entre aquests dos motius de discriminació, si bé la correspondència entre ambdós no és plena**.

- D'una banda, en tots dos casos els índexs de discriminació són més alts en el grup de població més jove i menors a mesura que augmenta l'edat. D'igual manera tots dos índexs augmenten a mesura que ho fa el nivell d'instrucció.

- D'altra banda, el país de naixement és fonamental, doncs mentre que **la població nascuda a Espanya i Catalunya presenten uns índexs de discriminació més alts en relació a la discriminació per ideologia (7,4%), la població barcelonina nascuda a l'estranger és la que reporta uns índexs més alts en relació a la llengua (7,2%)**. En aquesta comparació s'observen dues realitats socials molt diferents i en totes dues intervé la llengua com a marcador social. D'una banda, en els conflictes al voltant de la construcció d'una identitat nacional. De l'altra, en la definició de la pertinença i la construcció social de la noció d'estrangeria.
- En tots dos casos, els principals agents discriminadors han estat veïns i veïnes del barri o de l'escala. Tanmateix, **en la discriminació per l'ús de la llengua s'observa una important participació de les institucions i del món del comerç**.

4.3. Discriminació per racisme i xenofòbia

El 3,4% de la població ha experimentat discriminació amb motiu del seu color de pell, ètnia o lloc de naixement. Tanmateix aquest índex arriba al 9,3% entre la població barcelonina nascuda en un altre país. Resulta molt difícil no considerar una relació entre l'extensió d'aquestes discriminacions i el desigual assentament de la població en el territori:

- L'índex de discriminació per motius racistes i xenòfobs ha estat del 8,7% a Ciutat Vella. En comparació amb la resta de districtes, aquesta proporció ha estat major a Sant Martí (4%), Nou Barris (3,8%) o Sants-Montjuïc (3,4%) que no pas a districtes com Les Corts (0,7%), Horta-Guinardó (1,7%), Gràcia (1,8%) o Sarrià-Sant Gervasi (2,6%).
- Quant a les condicions de vida, aquests índexs han estat majors entre les persones que viuen en règim de lloguer (6,4%), en pisos petits (4,6%), ubicats en edificis que no estan en un bon estat de conservació (8,2%). També s'ha comprovat que presenten uns majors índexs de discriminació les persones que viuen en veïnats amb una important diversitat econòmica i de procedències que aquelles persones que viuen en entorns veïnals més homogenis (8,9% i 6,7% respectivament). El 12% consideren que la cordialitat i el tracte veïnal no són bons.
- Quant al barri de residència, els índexs de discriminació són majors en aquells barris que es defineixen com a més diversos econòmicament (5,8%) i en relació a la procedència geogràfica de la seva població (6,2%). Convé destacar que **no s'aprecia una relació significativa entre els problemes de pobresa i de seguretat al barri amb l'experiència de la discriminació**. Aquesta tindria molt més a veure amb una problematització de les relacions entre grups ètnics (9,8%) i una falta de cordialitat en les relacions de convivència (12,7%).
- En efecte, **dos de cada tres accions discriminatòries** amb motiu del color de pell, la pertinença ètnica o el lloc de naixement **les han exercit veïns del barri (41,8%) o de la pròpia escala (18,7%)**.
- Quant a les formes en què s'han exercit les discriminacions racistes i xenòfobes, **destaca la quantitat d'agressions verbals, ja sigui en forma d'insults i comentaris de menyspreu**

(64,6%) o d'amenaces verbals (19,3%). Han arribat al 7,3% els casos de discriminació on s'ha produït violència física (7,3%).

- Els costos personals de les discriminacions racistes i xenòfobes són aclaparadors, doncs la **proporció de persones que expressen una alta afectació emocional (59,1%) gairebé duplica la del conjunt de totes les discriminacions que s'han reportat a Barcelona (38,1%)**.
- El grau de comunicació institucional de les discriminacions racistes i xenòfobes se situa lleugerament per sobre la mitjana de la ciutat (5,5% vs. 4,8%). Malgrat tot la xifra és baixa i sembla difícil de revertir, doncs arriba al 40,7% les persones discriminades que no expliquen la situació a ningú, ni tan sols a les persones més properes.

5. Conclusions i recomanacions metodològiques

La col·laboració i el suport rebuts tant des de la Direcció de Serveis i Drets de Ciutadania i Diversitat com de l'Oficina per a la No Discriminació (OND) de l'Ajuntament de Barcelona, van permetre ampliar el qüestionari i la mostra de l'ECAMB 2020 amb l'objectiu de millorar el registre i la caracterització de les accions discriminadores exercides a la ciutat.

Aquest esforç ha suposat una millora important, doncs gràcies a ell s'ha pogut constatar com, **lluny de ser un fenomen minoritari, les relacions discriminadores estan força esteses en la convivència als barris de Barcelona**, sobretot en forma d'insults, mostres de menyspreu i tracte diferencial. També ha permès una millor mesura dels diferents tipus de discriminacions exercides i del perfil de les persones que han resultat afectades.

Igualment, s'ha pogut comprovar fins a quin punt existeix una relació directa entre l'agent que exerceix l'acció discriminadora, el tipus de discriminació que exerceix, sobre qui, a on i amb quins mitjans. D'una banda, això ha permès visibilitzar la gran importància dels veïns i de les veïnes en tant que agents discriminadors. El veïnat ha estat el responsable de més del 60% de les discriminacions registrades als barris, majoritàriament a través d'insults i d'amenaces verbals. D'altra banda, l'estudi de qui són els agents discriminadors, del tipus d'accions discriminadores que exerceixen i dels motius pels quals les exerceixen és cabdal, doncs s'ha pogut veure que aquests elements són els que més impacte tenen en el benestar emocional de la població.

A aquesta darrera conclusió s'ha arribat a través de l'estudi de l'afectació psicològica. Aquí ha estat molt important observar que la resposta emocional de la població discriminada oscil·la entre dos extrems, però no de forma fortuïta sinó significativa: s'ha vist que **hi ha fets discriminatoris molt freqüents però que ocasionen una nul·la o escassa resposta emocional, mentre que d'altres són menys freqüents, però generen uns costos emocionals altíssims**. Aquest últim és el cas de les **discriminacions racistes i xenòfobes**, les que s'exerceixen amb motiu de l'orientació i identitat sexuals, així com amb motiu de l'estat de salut. Sigui quin sigui el motiu, **l'afectació psicològica i emocional de la discriminació augmenta notablement**

quan intervé la violència o es produeixen en un context d'asimetria de poder, és a dir, quan l'exerceix l'Administració Pública o els cossos i serveis policials.

La millora metodològica i mostral també han permès avançar en la quantificació de **la infradenúncia**, constatant que aquest és un fenomen que **es produeix a la ciutat encara que les persones hagin experimentat discriminacions que han comportat una elevada afectació emocional, fins i tot mal físic**.

De l'anterior es desprèn que l'ús de l'ECAMB com una eina per mesurar i caracteritzar la discriminació als barris de Barcelona presenta molts avantatges, però també alguns inconvenients, i no seria honest defugir-los. A continuació se xifren algunes d'aquestes limitacions i, sempre que sigui possible, propostes que podrien contribuir a la millora i utilitat de l'enquesta.

En primer lloc, la mostra. Malgrat s'ha incrementat, alguns eixos de discriminació són poc freqüents en termes quantitius. Això ha comportat limitacions en l'anàlisi d'alguns fets i situacions. Una possible via de millora seria treballar en un nou disseny mostral i selecció de persones entrevistades que a més del sexe, l'edat i el territori tingui en compte i inclogui criteris de selecció per aquestes poblacions menys nombroses.

Un altre punt de millora es deriva de les dificultats que encara existeixen **per caracteritzar algunes formes de discriminació, com ara les relatives a l'ús de la llengua o la religió**. Amb l'actual qüestionari no podem saber quines són les llengües en conflicte, quants dels casos de discriminació amb motiu de la religió són expressió de la islamofòbia. Amb tot, segurament el cas més greu i que necessita una més prompta millora i solució és el relatiu a les discriminacions racistes i xenòfobes. En aquest cas no es tracta tant (que també) d'incorporar una pregunta oberta o una codificació de dos o tres categories que puguin ajudar a concretar més i millorar la mesura de la discriminació. Sobretot cal fer unívoca la categoria, doncs ara reuneix tres fenòmens molt diferents entre sí, com ho són la racialització (color de la pell...), la pertinença a una minoria ètnica i el rebuig a l'estranger.

Una altra limitació té a veure amb l'objecte d'estudi, que són les discriminacions que la població ha experimentat al barri de residència. Probablement es pot treballar per implementar un qüestionari que no limiti l'experiència de la discriminació a aquest àmbit geogràfic. En aquest sentit, animem a treballar per tal de modificar les preguntes relatives a la localització.